

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΜΑ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΝΟΣ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΝΗΣΙΑΤΩΤΕΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΖΑΝΤΑΡΙΔΟΥ ΕΡΜΙΟΝΗ
Α.Μ. 0201030

Πτυχιακή εργασία που εκπονήθηκε από την Ερμιόνη Ζανταρίδου υπό την διεύθυνση των καθηγητών Α. Μαγουλιώτη, Κ. Μπότσογλου και Κ. Μιχαλοπουλου και υποβλήθηκε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Βόλος
2005

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 3523/1
Ημερ. Εισ.: 15-06-2006
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΠΠΕ
2005
ZAN

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1-2
1. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ	3-5
1.1 Το κτίριο και οι κτιριακές εγκαταστάσεις	5-6
1.2 Η εσωτερική διαρρύθμιση	6-7
1.3 Παιδαγωγικές γωνιές νηπιαγωγείου	7-14
1.4 Προβλήματα από την λανθασμένη οργάνωση υλικών	15-16
1.5 Έρευνα Εθνικής στατιστικής υπηρεσίας Ελλάδος ΕΣΥΕ 1993-1994	16-17
2. Ο ΧΩΡΟΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	
2.1 Ο χώρος στην παιδαγωγική διαδικασία	18-19
2.2 Ο χώρος στη διαδικασία μάθησης	19-20
2.3 Η οργάνωση του χώρου	20-21
2.4 Η χρήση του χώρου	21
2.5 Το περιβάλλον του σχολείου	22
2.6 Η υλική δομή του νηπιαγωγείου	23-25
α) Υλική δομή του κτισμένου χώρου	
β) Υλική δομή της σχολικής τάξης	
γ) Η υλική δομή της σχολικής αυλής	
2.7 Η λειτουργία των παραγόντων της υλικής δομής	26-28
α) Η λειτουργία του κτισμένου χώρου	
β) Η λειτουργία του διαμορφωμένου χώρου	
γ) Η λειτουργία της σχολικής αυλής	

2.8 Η υλική δομή και η ιδιαιτερότητα της στο χώρο του νηπιαγωγείου	28-29
α) Βασικές διαφορές με τις άλλες κατηγορίες σχολικού περιβάλλοντος	
β) Τα χαρακτηριστικά της υλικής δομής	
2.9 Η συμβολή της υλικής δομής	
2.9.1 Η υλική δομή ως εργαλείο συνεργατικών δραστηριοτήτων	30
2.9.2 Σχεδιασμός της υλικής δομής στο νηπιαγωγείο	30-31
2.9.3 Η αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών	32

3. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

3.1 Η ευελιξία βασικός παράγοντας στη διαμόρφωση του χώρου	32-33
α) Η οργάνωση των εσωτερικών χώρων	
β) Η λειτουργική σχέση του εσωτερικού με τον υπαίθριο χώρο	
3.2 Ο χώρος οργανωμένος σε μικρές ενότητες	34-35
α) Ο χώρος για τα μικρά παιδιά	
β) Ο χώρος για παιδιά 3-5 χρόνων	

4. ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΧΩΡΟ

4.1 Νηπιαγωγεία με ιδιόκτητο κτίριο	36-39
4.2 Πρότυπος σχεδιασμός του χώρου σε γωνιές	40-42
4.3 Σύγχρονες τάσεις στον σχεδιασμό χώρων προσχολικής αγωγής	42-60
α) Σύντομη περιγραφή νηπιαγωγείων του Ρέτζιο Εμίλια	61-66
β) Η πρόταση της ομάδας High/ Scope	67-107

5. ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΑΘΗΣΗΣ	
5.1 Ο παιδαγωγικός ανασχεδιασμός στο νηπιαγωγείο	67-69
5.2 Η διευθέτηση ενός ευέλικτου χώρου	70-71
5.3 Η αισθητική οργάνωση της αίθουσας	72-73
6. ΧΩΡΟΣ, ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ	74-75
7. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	75-76
8. Η ΕΡΕΥΝΑ	
8.1 Στόχοι έρευνας	76-77
8.2 Τα ερωτήματα και οι υποθέσεις της έρευνας	77-78
8.3 Το δείγμα της έρευνας	78
9. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	79-83
10. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ	
10.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων του κλειστού τύπου ερωτήσεων του ερωτηματολογίου	84-99
10.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων του ανοικτού τύπου ερωτήσεων του ερωτηματολογίου	100-104
11. ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	105-107

12. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΚΕΤΑΣ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΝΗΣΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ➤ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΚΕΤΑΣ	107-131
13. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	132-168
14. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	169-170

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Χρόνια τώρα το νηπιαγωγείο αποτελεί το πρώτο στάδιο για το μελλοντικό μορφωτικό επίπεδο των παιδιών. Η σημαγτικότητά του, ωστόσο, δε γίνεται από όλους κατανοητή. Πολλοί γόνεις θεωρούν ότι είναι περιττό να στείλουν το παιδί τους στο νηπιαγωγείο αφού, σύμφωνα με την προσωπική τους άποψη, αυτό δεν τους προσφέρει τίποτα. Η άποψη αυτή, βέβαια, σε ορισμένες περιπτώσεις έχει κάποια βάση. Αυτό συμβαίνει, είτε γιατί η νηπιαγωγός δεν ασκεί σωστά το επάγγελμά της είτε γιατί ο χώρος του νηπιαγωγείου δεν είναι κατάλληλα διαμορφωμένος ώστε να συμβάλλει στη σωστή οργάνωση των καθημερινών δραστηριοτήτων και γενικά να καλύπτει τις ανάγκες τόσο των παιδιών όσο και της νηπιαγωγού.

Αυτά σκέφτηκα και αποφάσισα να ασχοληθώ με τις ελλείψεις που μπορεί να έχει ένα νηπιαγωγείο και να προσπαθήσω με την βοήθεια των έμπειρων νηπιαγωγών να κατασκευάσω το «ιδανικό πρότυπο νηπιαγωγείου». Σκοπός μου ήταν να κατασκευάσω μια μακέτα με τη διαρρύθμιση του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού χώρου ενός νηπιαγωγείου, χωρίς ελλείψεις, που να καλύπτει και την παραμικρή ανάγκη της νηπιαγωγού αλλά και των παιδιών.

Ως πρώτο στάδιο της εργασίας ήταν η σύνταξη ερωτηματολογίου που να περιέχει ερωτήσεις, των οποίων οι απαντήσεις θα βοηθούσαν στη σφαιρική ενημέρωσή μου πάνω στο θέμα. Τα ερωτηματολόγια αυτά μοιράστηκαν σε νηπιαγωγούς και μέσα από τις απαντήσεις τους μπόρεσα να μάθω τι τους λείπει από το χώρο της εργασίας τους. Στη συνέχεια επισκέφτηκα νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς και φωτογράφησα όποιες γωνιές και χώρους θεωρώ ότι θα συνέβαλλαν στην υλοποίηση της εργασίας.

Το «ιδανικό» νηπιαγωγείο, όμως, δεν μπορεί να κατασκευαστεί μόνο από τις εμπειρίες και τις γνώμες των εκπαιδευτικών. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι απόψεις των μεγάλων παιδαγωγών, που έχουν ασχοληθεί με τα παιδιά, τις καθημερινές τους ανάγκες και πώς μπορούν αυτές να καλυφθούν όσο το δυνατόν καλύτερα.

Με τη βοήθεια, λοιπόν, αυτών και ακολουθώντας τις απόψεις που εκφράζουν πάνω στο θέμα κατασκευάσα το νηπιαγωγείο που θα προσφέρει στα παιδιά γνώσεις, ευχαρίστηση, ικανοποίηση και στη νηπιαγωγό ευελιξία και χαρά δημιουργίας. Ένα νηπιαγωγείο χωρισμένο σε επιμέρους λειτουργικούς χώρους που θα καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών για κινητικές δραστηριότητες, για δημιουργικό παιχνίδι κ.α. Έτσι μόλις το παιδί μπει στο σχολείο θα προσανατολίζεται εύκολα και θα επιλέγει αυθόρμητα το χώρο και τη δράση του. Ο συγκεκριμένος

σχεδιασμός του χώρου πρέπει να ενισχύει τις πρωτοβουλίες του παιδιού, να σέβεται τις ιδιαιτερότητες του, να του προσφέρει ψυχολογική ευεξία, να κεντρίζει το ενδιαφέρον του, ώστε να παράγει νέες ιδέες, αλλά και να διευρύνει με αλληπάλληλα ερεθίσματα τη δημιουργική φαντασία της νηπιαγωγού ώστε να διαφοροποιείται η ρουτίνα της καθημερινής εργασίας της.

Για να γίνουν όμως όλα αυτά μαζί μου εργάστηκαν και άλλοι άνθρωποι, που χωρίς την παρουσία και την υποστήριξη τους η ολοκλήρωση της εργασίας θα ήταν δύσκολη έως αδύνατη.

Ευχαριστώ τον κ. Απόστολο Μαγουλιώτη, την κ. Καφενία Μπότσογλου και την κ. Κατερίνα Μιχαλοπούλου επιβλέποντες της πτυχιακής μου εργασίας στο πρακτικό και στο θεωρητικό της κομμάτι, για την αμέριστη επιστημονική συμπαράσταση που μου προσέφεραν ώστε να υλοποιηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αυτή η εργασία.

Ευχαριστώ επίσης, τους γονείς και την αδερφή μου για την πίστη που δείχνουν στις ικανότητες μου, την ώθηση και τα εφόδια που δίνουν καθημερινά ώστε να πραγματοποιηθούν τα όνειρά μου με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ένα επιπλέον ευχαριστώ στην μητέρα μου για την σημαντική συμβολή της στην υλοποίηση της εργασίας στον εικαστικό τομέα.

Ένα ευχαριστώ στην κ. Ιωάννα Κούτρα, Πολιτικό Μηχανικό-Διδάσκουσα ΤΕΕ για την προσφορά των γνώσεών της στον σχεδιασμό της μακέτας και στην Μαρία Κλημεντίδου, Πολιτικό Μηχανικό, για την συμβολή της στον σχεδιασμό της κάτοψης των χώρων της μακέτας.

Ένα ιδιαίτερο ευχαριστώ στους νηπιαγωγούς που συνεργάστηκαν μαζί μου και με βοήθησαν με τον τρόπο τους στην έρευνά μου.

Τέλος, ευχαριστώ όλους όσους με αισθάνονται και τους αισθάνομαι φίλους για την ηθική και υλική συμπαράσταση που μου προσφέρουν καθημερινά και την ανοχή που έδειξαν όλο αυτό το διάστημα και που δείχνουν όποτε αυτό χρειαστεί.

Ερμιόνη Ζανταρίδου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το νηπιαγωγείο αποτελεί το πρώτο στάδιο για την εκπαίδευση των παιδιών και αυτό συμβαίνει γιατί η προσχολική αγωγή, σύμφωνα με τα σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα, αποτελεί κρίσιμη και ουσιαστική περίοδο για την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού(Ντολιοπούλου,2001,σ.13). Ωστόσο, υπάρχουν πολλές και συχνά αμφιλεγόμενες απόψεις πάνω στο θέμα αυτό(Κακανά, 2000, σ.9).Πολλοί γονείς θεωρούν ότι, αν και το παιδί τους πηγαίνει στο νηπιαγωγείο, αυτό είναι περιττό αφού, σύμφωνα με την δική τους άποψη, αυτό δεν τους προσφέρει τίποτα. Η άποψη αυτή, βέβαια, σε ορισμένες περιπτώσεις έχει κάποια βάση. Αυτό συμβαίνει, είτε γιατί η/ο νηπιαγωγός δεν ασκεί σωστά το επάγγελμά της/ του είτε γιατί ο χώρος του νηπιαγωγείου δεν είναι κατάλληλα διαμορφωμένος ώστε να συμβάλλει στη σωστή οργάνωση των καθημερινών δραστηριοτήτων και γενικά να καλύπτει τις ανάγκες τόσο των παιδιών όσο και της/του νηπιαγωγού. Πρόσφατα η παραπάνω άποψη έχει αλλάξει. Σύμφωνα με έρευνες που διεξήχθησαν από ειδικές ομάδες τα ποσοστά των παιδιών που φοιτούν στο νηπιαγωγείο είναι πάνω από 80%. Γι' αυτό και υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον παγκοσμίως για την προσχολική αγωγή, ενώ κατά τις τελευταίες δεκαετίες, δίνεται ολοένα μεγαλύτερη έμφαση σ' αυτή (Ντολιοπούλου, 2001,σ.13).

Στη νέα τάξη πραγμάτων πρέπει να αναφερθεί και ο θεσμός των ολοήμερων νηπιαγωγείων. Όταν τον Απρίλιο του 1997 συνεδρίαζε για πρώτη φορά η Επιστημονική ομάδα που είχε συσταθεί από το ΥΠΕΠΘ για τη συγκρότηση και την παρακολούθηση της υλοποίησης του νέου αυτού θεσμού, ούτε ο πιο αισιόδοξος δεν περίμενε τη γρήγορη θετική εξέλιξη που ακολούθησε. Έτσι, από τον πρώτο κιόλας χρόνο εφαρμογής του προγράμματος σε 160 νηπιαγωγεία της χώρας, η καινοτομία αυτή αξιολογήθηκε θετικά τόσο από τους γονείς όσο και από τους νηπιαγωγούς. Το σύνολο των γονέων, σχεδόν το 97% από όσους είχαν παιδιά που φοιτούσαν σε ολοήμερα νηπιαγωγεία έκρινε επιτυχημένο το θεσμό. Αυτό είναι κάτι που επιβεβαιώνεται από την πεποίθηση που εξέφρασαν οι γονείς ότι ακόμα και αν δεν εργάζονταν, θα προτιμούσαν να εγγράψουν τα παιδιά τους σε τέτοιο είδος σχολείου, λόγω της καλύτερης υποστήριξης που παρέχει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μικρών παιδιών (Ντολιοπούλου, 2003,σ.11-12).

Κατά την προσχολική ηλικία το παιδί αναπτύσσει διάφορες ικανότητες και σ' αυτό συμβάλλουν ενεργά οι συνθήκες που κυριαρχούν στο νηπιαγωγείο ή στον παιδικό σταθμό. Τα παιδιά αναπτύσσουν ικανότητες που τα βοηθούν να αποκτήσουν καινούργιες γνώσεις, δεξιότητες και συνήθειες, οι οποίες θα τα βοηθήσουν στις μελλοντικές τους ανάγκες.

Για να οργανωθεί σωστά ένα νηπιαγωγείο ή παιδικός σταθμός απαιτείται αρχικά το κτίριο να ανταποκρίνεται σε κάποιες απαιτήσεις της παιδαγωγικής που έχουν σχέση με την ψυχική υγεία των παιδιών, την υγιεινή, την αρχιτεκτονική και την αισθητική των κτιρίων, όπως επίσης και τη διαμόρφωση του εσωτερικού και του εξωτερικού χώρου(Παπανικολάου,1999,σ.13).

Βασικό πρόβλημα του χώρου του νηπιαγωγείου είναι αυτός κάθε αυτός ο χώρος του:το εμβαδόν του. Με βάση αυτό πρέπει να φροντιστεί η σωστή επίπλωση αλλά και η τακτοποίηση των επίπλων αυτών. Η διευθέτηση πρέπει να είναι κατάλληλη για τα παιδιά και γι' αυτό, είναι ιδιαίτερα σημαντικό, η εσωτερική διαμόρφωση να βοηθάει το κάθε παιδί να χρησιμοποιεί μόνο του τα αντικείμενα που του χρειάζονται. Γενικά, η ευχάριστη ατμόσφαιρα πετυχαίνεται με την καλαίσθητη οργάνωση του εσωτερικού και του εξωτερικού χώρου, κάτι που επιδρά στη διαμόρφωση του αισθητικού γούστου των παιδιών και τους δίνει την ευκαιρία να θαυμάσουν και να αγαπήσουν τη φύση(Παπανικολάου,1999, σ.14).

Η προσέγγιση, από λειτουργικής και αισθητικής πλευράς, των προβλημάτων που έχουν σχέση με την κατάλληλη οργάνωση του νηπιαγωγείου είναι το αντικείμενο αυτής της μελέτης. Με την επιλογή αυτού του θέματος μας δίνεται η ευκαιρία να παρατηρήσουμε την επίδραση που ασκεί, στις δραστηριότητες του παιδιού στο νηπιαγωγείο ο τρόπος οργάνωσης και διαμόρφωσης του χώρου. Συγκεκριμένα, λοιπόν, το κατάλληλο και καλαίσθητο περιβάλλον του νηπιαγωγείου, όπως και το αισθητικό κριτήριο της/ του νηπιαγωγού, προφανώς έχουν θετική επίδραση στα παιδιά και γενικά στην διαδικασία μάθησης.

Έτσι, παρατηρώντας κατά τη διάρκεια της πρακτικής μου άσκησης τα νηπιαγωγεία που επισκέφτηκα, διαπίστωσα συχνά προβλήματα οργάνωσης του χώρου αλλά και ελλείψεις υλικού. Πιστεύω, λοιπόν, ότι πρωταρχική θέση στη λύση των προβλημάτων αυτών έχει ο εντοπισμός τους και η εύρεση τρόπων προσέγγισης τους που θα μπορέσουν να εφαρμοστούν στην πράξη.

Συμπερασματικά, ξεχωριστό ρόλο για την οργάνωση του χώρου του νηπιαγωγείου έχει ο/ η νηπιαγωγός, του/ της οποίας το ενδιαφέρον και η αγάπη για τα παιδιά και το περιβάλλον που αναπτύσσονται, παίζουν καθοριστικό ρόλο στη σωστή λειτουργία του νηπιαγωγείου και στην ανάπτυξη παιδαγωγικών εφαρμογών μέσα σ' αυτό.

1.ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΑ

«Πολλές νηπιαγωγοί αξίζουν απ' όσα κάνουν, απ' όσα δίνουν, ζυπνώντας στο παιδί την επιθυμία να δημιουργήσει όμορφα», έλεγε η Henriette Garaudy-Vialatte

Οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας, αποτελούν ένα από τα βασικά πρόσωπα για το παιδί, επηρεάζοντας την καθημερινότητά του, τις απόψεις του σε διάφορα θέματα και γενικότερα τον χαρακτήρα του. Σ' αυτό βοηθάει και η οργάνωση του νηπιαγωγείου, το οποίο είναι ο καθρέφτης της ψυχής και της καλαισθησίας του εκπαιδευτικού. Αυτός/ ή είναι που κάνει πιο ευχάριστη και πιο αποδοτική τη φοίτηση των παιδιών στο νηπιαγωγείο, κάνοντας τη καθημερινή ζωή τους μέσα σ' αυτό πιο εύκολη και χαρούμενη, αφού γνωρίζει ότι η συμπεριφορά του παιδιού επηρεάζεται από τη συνολική διαρρύθμιση του χώρου αλλά και από τη στάση του/ της μέσα σ' αυτόν. Έτσι, προσπαθεί να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά να αναπτύξουν και να εκφράσουν την δημιουργική τους πλευρά χωρίς βέβαια να τους προβάλλει μιμητικά «όμορφα» πρότυπα. Συμβάλει, λοιπόν, στη σωστή προετοιμασία του αυριανού ολοκληρωμένου ανθρώπου.

Το σχολικό περιβάλλον που «αγκαλιάζει» το παιδί έχει ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξή του. Τα παιδιά πρέπει να νιώθουν ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν καθημερινά, ανταποκρίνεται στις επιθυμίες και τις ανάγκες τους. Για το λόγο αυτό ο χώρος του σχολείου επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την αγωγή του.

Ο χώρος, λοιπόν, αποτελεί βασική παράμετρο στην εκπαιδευτική διαδικασία και μπορεί να την επηρεάσει ως προς την αποτελεσματικότητα της. Οι βασικότεροι τομείς είναι όσοι έχουν σχέση με την υγεία των εκπαιδευόμενων και των εκπαιδευτικών (συνθήκες εργασίας- υγιεινής), το παιδαγωγικό περιβάλλον (προσαρμοσμένο στους στόχους της εκπαιδευτικής διαδικασίας και στην ηλικία των παιδαγωγούμενων) και την αισθητική.

Ισχύει όμως σήμερα κάτι τέτοιο; Έχουν ληφθεί υπόψη οι παράγοντες αυτοί;

Αυτό δεν είναι πάντα εύκολο, γιατί οι κτιριακές εγκαταστάσεις συνήθως δεν είναι κατάλληλες. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι οι ελλείψεις που υπάρχουν οφείλονται, κατά κύριο λόγο, σε καθαρά χρηματικά αίτια, δηλαδή λόγω του σχετικά υψηλού κόστους τους. Φαίνεται υπερβολή αλλά είναι πραγματικότητα το γεγονός ότι υπάρχουν νηπιαγωγεία στα οποία αντιστοιχεί ένα νήπιο σε 1,84 τ.μ., άλλα που δεν διαθέτουν πόσιμο νερό(48,06% των νηπιαγωγείων του Ν. Φλώρινας) ή θέρμανση (45% του νηπιαγωγείων του Ν. Λασιθίου) ή αυλή (42,43% των

0x1

νηπιαγωγείων του Ν. Καβάλας) (Κυρίδης, Αγγελάκη, Μαυρικάκη, Σμάγα, 1999, σ. 78).

Οι συνέπειες αυτών των λειτουργικών προβλημάτων μπορούν να αναλυθούν μέσα από τις εξής οπτικές:

- 1) Από τις συνθήκες που εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των παιδιών και των εκπαιδευτικών στη διαδικασία της εκπαίδευσης χωρίς καμία επίπτωση στην αποτελεσματικότητα της. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να υπάρχουν ορισμένες ρυθμίσεις, όπως κανονισμοί λειτουργίας και χωροταξικές διευθετήσεις. Η έλλειψη αυτών έχει σημαντικές συνέπειες στην αποτελεσματικότητα της διαδικασίας, όσον αφορά τους αναμενόμενους στόχους. Επιπλέον, η προβληματική χωροταξική διευθέτηση και η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, δημιουργεί προβλήματα υγείας τα οποία μπορεί να είναι είτε μακροπρόθεσμα (που δεν εμφανίζονται άμεσα, αλλά ύστερα από μακρά έκθεση των ατόμων σε δυσμενείς συνθήκες, κυλιόμενο ωράριο σχολείων), είτε βραχυπρόθεσμα (που προκαλούνται άμεσα ή σε μικρό χρονικό διάστημα εξαιτίας εμφανών παραγόντων, όπως η έλλειψη θέρμανσης, ο ανεπαρκής αερισμός, η έκθεση σε κινδύνους λόγω έλλειψης κατάλληλα διαμορφωμένου προαυλίου, η έλλειψη πόσιμου νερού κ.τ.λ.)
- 2) Από το ζήτημα της ισότητας των ευκαιριών, που είναι βασική προϋπόθεση για την εξασφάλιση των ίδιων τυπικών προϋποθέσεων και πρακτικών συνθηκών σε όλους τους συμμετέχοντες στη διαδικασία της εκπαίδευσης, κυρίως όταν πρόκειται για το νηπιαγωγείο. (Κυρίδης, Αγγελάκη, Μαυρικάκη, Σμάγα, 1999, σ. 79).

Άλλος τομέας της εκπαίδευσης είναι η αισθητική αγωγή, η οποία έχει αγνοηθεί σε κάποιο βαθμό μέσα στην εκπαίδευση. Η οργάνωση και η χρήση του σχολικού χώρου δεν αξιοποιούνται στο πλαίσιο της αισθητικής αγωγής των παιδιών (Γερμανός, 1990, σ. 63). Όμως θα έπρεπε συνειδητά και προγραμματισμένα, μέσα και έξω από το σχολείο, να εξαιρείται το ωραίο στη φύση και στην κοινωνία, μέσα από το περιβάλλον του παιδιού. Η εκπαίδευση του λαού σε αισθητικά βιώματα του ανοίγουν τις πόρτες για περαιτέρω χαρές, γι' αυτό πρέπει να ξεκινάει από τη νηπιακή ηλικία, η αισθητική αγωγή του παιδιού (Ιμβριώτη, 1983, σ. 284).

Το σχολείο, λοιπόν, δεν έχει ενεργοποιηθεί επαρκώς πάνω στην οργάνωση και στη διαμόρφωση του χώρου του. Με λίγα λόγια, δεν έχει κατανοηθεί από τους υπεύθυνους η σπουδαιότητα της σωστής οργάνωσης και η σχέση της με την ανάπτυξη και καλλιέργεια του παιδιού.

Η κατάσταση αυτή, τονίζει το πόσο σημαντικά είναι τα προβλήματα της οργάνωσης του χώρου του νηπιαγωγείου και για το λόγο αυτό θα ήταν σημαντικό να εντοπιστούν και να παρουσιαστούν καθώς και να αναφερθεί το πόσο επηρεάζουν αυτά την διδασκαλία. Έχοντας ως βάση, λοιπόν,

επισκέψεις και παρατηρήσεις σε διάφορα νηπιαγωγεία στο πλαίσιο κυρίως των πρακτικών ασκήσεων, έγινε μια προσπάθεια να προσεγγιστούν και να παρουσιαστούν τα προβλήματα που υπάρχουν στα σημερινά σχολεία στην οργάνωση του χώρου τους.

Τα προβλήματα αυτά μπορούν να διαχωριστούν σε δυο κατηγορίες:

- 1) Σε αυτά που αφορούν τον εξωτερικό χώρο, τα οποία υπάρχουν στο κτίριο, στην αυλή, στον κήπο και στις κτιριακές εγκαταστάσεις, και
- 2) Σε αυτά που αφορούν τον εσωτερικό χώρο, τα οποία βρίσκονται στην οργάνωση της τάξης και άλλων εσωτερικών χώρων.

1.1 Το κτίριο και οι κτιριακές εγκαταστάσεις

Είναι γνωστό ότι οι κατάλληλες κτιριακές εγκαταστάσεις αποτελούν το πρώτο και βασικό στάδιο για την κατάλληλη και σωστή διαμόρφωση του χώρου, κάτι όμως που σήμερα, δυστυχώς, δεν αντιμετωπίζεται με τη σοβαρότητα που απαιτείται.

Ένα μεγάλο ποσοστό νηπιαγωγείων, λοιπόν, στεγάζεται σε μαγαζιά με τα όποια προβλήματα σημαίνει αυτή η κατάσταση. Τα νηπιαγωγεία αυτά καθημερινά αντιμετωπίζουν καταστάσεις όπως της έλλειψη αυλής, ανεπαρκείς εγκαταστάσεις καθώς και την έλλειψη βοηθητικών χώρων. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά δεν έχουν την ελευθερία που χρειάζονται, στριμώχνονται σε μια και μόνο αίθουσα χωρίς να έχουν την δυνατότητα ούτε καν να χαρούν τη φύση. Σημαντικό, επίσης, είναι να αναφερθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει μόνο μια τουαλέτα για τα παιδιά ή και καθόλου, πράγμα που δημιουργεί ποικίλα προβλήματα.

Επίσης, πολλά νηπιαγωγεία στεγάζονται μαζί με δημοτικά σχολεία, σε πρόχειρους, ακατάλληλους χώρους ή διαμορφωμένους έτσι ώστε να φιλοξενούν παιδιά μεγαλύτερα σε ηλικία. Κανείς άλλος εργαζόμενος, πέρα του/της νηπιαγωγού, δεν πέρασε όλη του/της τη ζωή σε τόσο ακατάλληλα κτίρια και με τόσο ανθυγιεινές συνθήκες. Έτσι, τον/την βλέπουμε να στριμώχνει τα νηπιά του/της –στην πιο τρυφερή ηλικία- σε ακατάλληλες αίθουσες (αποθήκες, υπόγεια, αποδυτήρια, αίθουσες τελετών, βοηθητικούς χώρους κ.τ.λ.) δημοτικών, συνήθως, σχολείων. Τον/την βλέπουμε ακόμα σε αποθήκες ή μαγαζιά, που δεν νοικιάζονται από ιδιώτες, και σε μονοκατοικίες παλιές, γεμάτες ποντίκια και μούχλα, χωρίς θέρμανση, που επίσης δεν νοικιάζονται από ιδιώτες, εξαιτίας της ακαταλληλότητάς τους. (Ε. Γενειατάκη, σ.385)

Λίγα είναι τα νηπιαγωγεία εκείνα τα οποία βρίσκονται σε ανεξάρτητα ιδιότητα κτίρια, όπου η κατάσταση που κυριαρχεί είναι σαφέστατα καλύτερη από τα προηγούμενα. Συχνά όμως, και σε αυτά τα νηπιαγωγεία,

10

παρατηρείται κακή οργάνωση του χώρου, με μικρές αίθουσες, ψηλά παράθυρα, έλλειψη βασικών χώρων κ.τ.λ.

Γενικά, τέτοιου είδους προβλήματα εμποδίζουν τον/την νηπιαγωγό να πραγματοποιήσει το έργο του/της και να μεταδώσει τις γνώσεις του/της στα παιδιά.

- Η αυλή/ ο κήπος

Όπως προαναφέρθηκε, όσα νηπιαγωγεία αντιμετωπίζουν πρόβλημα στέγασης και λειτουργούν σε μαγαζιά και αποθήκες είτε δεν έχουν αυλή, είτε έχουν ένα μικρό χώρο, πρόχειρα κατασκευασμένο, έξω από την πόρτα. Κατά συνέπεια, ο χώρος αυτός δεν παρέχει μεγάλες δυνατότητες, ώστε να αξιοποιηθεί κατάλληλα, κι έτσι μένει ανεκμετάλλευτος.

Αντίθετα, όσα νηπιαγωγεία συστεγάζονται με δημοτικά ή είναι ιδιόκτητα έχουν την δυνατότητα να διαμορφώσουν έτσι την αυλή τους ώστε να ικανοποιεί την κάθε τους ανάγκη.

Όσον αφορά τον κήπο, δεν είναι και τόσο «δημοφιλής» στα νηπιαγωγεία. Πολλά είναι αυτά που δεν διαθέτουν κάτι τέτοιο ή και αν έχουν είναι τελείως παραμελημένος με αγκάθια και αγριόχορτα παντού. Έτσι, τα παιδιά δεν πλησιάζουν καθόλου προς τα εκεί και αυτός δεν προσφέρει ούτε καν διακοσμητικό θέαμα. Βέβαια υπάρχουν και κήποι νηπιαγωγείων που την περιποίησή τους αναλαμβάνει ο δήμος, όμως και πάλι δεν βρίσκεται στις προτιμήσεις των παιδιών το να ασχοληθούν μ' αυτόν, ίσως γιατί δεν τους εμπνέει ή δεν τον νιώθουν φιλόξενο.

Τέλος, πρόβλημα αντιμετωπίζεται και στο θέμα της οργάνωσης των παιδικών χαρών στον εξωτερικό χώρο του νηπιαγωγείου. Λίγα είναι αυτά τα οποία έχουν καλά διαμορφωμένες και ασφαλείς παιδικές χαρές. Οι περισσότερες από αυτές, όταν υπάρχουν, είναι παραμελημένες και καθόλου ασφαλείς για τα παιδιά και έτσι αποτελούν περισσότερο κίνδυνο παρά χαρά και ευχαρίστηση για αυτά.

1.2 Η εσωτερική διαρρύθμιση

Η εσωτερική διαρρύθμιση του χώρου αποτελεί ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν πολλά νηπιαγωγεία σήμερα. Σ' αυτό συμβάλλουν κυρίως:

- οι μικρές αίθουσες και
- τα περιττά έπιπλα, όπως γραφεία, πολλά καρεκλάκια και μεταλλικές ντουλάπες.

Σχεδόν όλα τα νηπιαγωγεία έχουν μέσα στην αίθουσα το γραφείο- έδρα της νηπιαγωγού, το οποίο πιάνει αρκετό χώρο και δεν χρησιμεύει σε καμία από τις καθημερινές ανάγκες της τάξης. Επίσης, οι μεγάλες καρέκλες γραφείου, εκτός του ότι και αυτές πιάνουν χώρο χωρίς να

προσφέρουν τίποτα το ουσιαστικό, δεν δένουν με τα υπόλοιπα έπιπλα της τάξης, αφού το μέγεθός τους είναι δυσανάλογο.

Οι πολλές μεταλλικές ντουλάπες, που συνήθως υπάρχουν στα νηπιαγωγεία, μπορεί να θεωρούνται απαραίτητες, αλλά δεν είναι και τόσο, αφού συνήθως είναι άδειες ή χωρίς χρήσιμα υλικά. Εκτός αυτού μπορεί να θεωρηθούν και επικίνδυνες για την ασφάλεια των παιδιών. Επιπλέον, καλύπτουν σχεδόν όλους τους τοίχους, χωρίς καμία καλαισθησία, με αποτέλεσμα να «πνίγεται» η αίθουσα και να μην υπάρχει ελεύθερο μέρος για κατασκευές των παιδιών, οργάνωση γωνιών κ.τ.λ.

Αλλά και τα καρεκλάκια που χρησιμοποιούν τα παιδιά, πολλές φορές είναι περισσότερα από όσα χρειάζεται. Έτσι ο χώρος «ασφυκτιά» με αποτέλεσμα η διδασκαλία των νηπιαγωγών να γίνεται «καθιστική» και μόνο, κάτι που δεν θα έπρεπε να συμβαίνει.

Βέβαια, εκτός από τα περιττά έπιπλα, πρόβλημα αποτελεί και η τοποθέτησή τους στο χώρο. Έτσι, λόγω της ασάφειας και της σύγχυσης που επικρατεί, η τοποθέτηση των επίπλων και του υλικού δεν προσδιορίζει καθαρά τις γωνίες, εμποδίζεται η ελεύθερη κίνηση των παιδιών στο χώρο, ενώ η αίθουσα, λόγω της στασιμότητας που την χαρακτηρίζει, παραμένει πάντα στην αρχική της εικόνα.

Συμπεραίνει, λοιπόν, κανείς ότι τα περιττά έπιπλα και η λαθεμένη τοποθέτησή τους, στις περιπτώσεις που υφίσταται, εμποδίζουν τη σωστή διεξαγωγή του μαθήματος και δεν εξυπηρετούν τις καθημερινές ανάγκες του χώρου (Παπανικολάου, 1999, σ.45).

1.3 Παιδαγωγικές γωνίες νηπιαγωγείου

Οι γωνίες του νηπιαγωγείου και η κατάσταση τους στα σημερινά νηπιαγωγεία

Η οργάνωση του χώρου του νηπιαγωγείου σε γωνίες, συμβάλλει ενεργά στην υλοποίηση των διαφόρων δραστηριοτήτων, και απλοποιεί αισθητά την καθημερινή λειτουργία του νηπιαγωγείου. Τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν την γωνιά της αρεσκείας τους σύμφωνα με τα ενδιαφέροντά τους και μέσα από τις αυθόρμητες δραστηριότητες παιχνιδιού.

Οι γωνίες μπορούν να θεωρηθούν ως μια σμίκρυνση της κοινωνίας μας και έτσι δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να μεταφέρουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους μέσα στον χώρο του νηπιαγωγείου.

Οι γωνίες που υπάρχουν σε ένα νηπιαγωγείο είναι ποικίλες. Ορισμένες από αυτές είναι: γωνιά παρατήρησης -συζήτησης, γωνιά βιβλιοθήκης, γωνιά μουσικής, γωνιά κουκλόσπιτου, γωνιά με μαγαζάκι(μπακάλικο,

μανάβικο, σούπερ μάρκετ), γωνιά οικοδομικού υλικού, γωνιά παιδαγωγικού υλικού, γωνιά εικαστικών, γωνιά κουκλοθέατρου, γωνιά της φύσης, και πιο σπάνια: γωνιά του φούρναρη, γωνιά του κομμωτηρίου, γωνιά των μεταμφιέσεων, γωνιά του μαραγκού, γωνιά του ιατρού κ.α.

Βέβαια, επειδή συχνά ο χώρος δεν επαρκεί για την δημιουργία όλων των παραπάνω γωνιών, ο/η νηπιαγωγός επιλέγει αυτές που θεωρεί σημαντικότερες και συμβάλλουν στην επιτυχία των καθημερινών στόχων της, με τις οποίες σίγουρα είναι πιο εξοικειωμένη.

Συνήθως στην αρχή της χρονιάς οι γωνιές δεν είναι πάρα πολλές ή δεν είναι απόλυτα διαμορφωμένες. Στη συνέχεια, όμως, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών, τους δίνεται η ευκαιρία να τις δημιουργήσουν όπως αυτά επιθυμούν.

Οι γωνιές θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε:

- 1) Μόνιμες και
- 2) Εποχιακές ή περιοδικές.

Μόνιμες είναι εκείνες που υπάρχουν σταθερά στην αίθουσα από την αρχή ως το τέλος της χρονιάς, όπως η γωνιά της βιβλιοθήκης, η γωνιά του οικοδομικού υλικού, η γωνιά των εικαστικών κ.α. Εποχιακές είναι αυτές που αλλάζουν ανάλογα με την εποχή ή την ενότητα που επεξεργάζονται το διάστημα εκείνο σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα (Βαλασάκη, 1991, σ.44).

Σωστό επίσης είναι οι γωνιές που προκαλούν ιδιαίτερο θόρυβο, όπως η γωνιά της μουσικής να οργανώνονται μακριά από τις ήσυχες γωνιές. Επίσης, δεν πρέπει να υπάρχουν γωνιές μη ορατές από τον/ την νηπιαγωγό, γιατί έτσι θα δυσκολευτεί να παρακολουθεί τα παιδιά ανά πάσα στιγμή (Παπανικολάου, 1999, σ.14).

Επιπλέον, οι γωνιές θα πρέπει να φροντίζονται συνέχεια από τον/ την νηπιαγωγό ώστε να εμπλουτίζονται με τα αναγκαία υλικά που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργικότητάς τους. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο κρίνεται σκόπιμο ο/η νηπιαγωγός να παρακολουθεί τις κινήσεις, τις συμπεριφορές και τις ανάγκες των παιδιών την ώρα κυρίως των αυθόρμητων δραστηριοτήτων.

Έτσι ο/η νηπιαγωγός εξετάζει αν επαρκούν οι γωνιές και τα υλικά τους για την απασχόληση των παιδιών, αν χρειάζεται αλλαγή στη διαρρύθμισή τους και γενικά αν υπάρχει κάποιο πρόβλημα που εμποδίζει την ελεύθερη ενασχόληση των παιδιών. Αν συμβαίνει αυτό, καλό θα είναι να κάνει τις απαραίτητες αλλαγές για τη βελτίωσή τους. Βέβαια, η αναδιοργάνωση, η κατάργηση ή η αλλαγή των γωνιών γίνεται σταδιακά. Δεν αλλάζουν δηλαδή όλες οι γωνιές μαζί αλλά μια-μια. Σημαντικό είναι να αναφερθεί, ότι στις αλλαγές αυτές τα παιδιά πρέπει να συμμετέχουν ενεργά, δίνοντάς τους έτσι την δυνατότητα να παρεμβαίνουν στο χώρο που εξάλλου είναι και δικός τους.

0x1

Συμπερασματικά, λοιπόν, η σωστή και κυρίως η καλαίσθητη οργάνωση των γωνιών του νηπιαγωγείου δίνει την δυνατότητα στα παιδιά να οικοδομούν τις διάφορες γνώσεις τους και να αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους, ικανοποιώντας συγχρόνως τις πνευματικές, τις κινητικές, τις αισθητικές, τις συναισθηματικές και τις κοινωνικές του ανάγκες (Παπανικολάου, 1999, σ.26).

- *Γωνιά συζήτησης*

Σχεδόν σε όλα τα νηπιαγωγεία υπάρχει η γωνιά συζήτησης. Ωστόσο, στα περισσότερα από αυτά, η οργάνωση της γωνιάς αυτής είναι ελάχιστη. Τα μόνα που υπάρχουν είναι πάγκοι και καρέκλες. Έτσι, τα διάφορα εποπτικά μέσα που χρειάζονται καθημερινά για την επίτευξη των στόχων των δραστηριοτήτων εμφανίζονται από την νηπιαγωγό και στη συνέχεια αποσύρονται αμέσως, αφού δεν υπάρχει μέρος για την τακτοποίησή τους. Άλλες φορές πάλι κρεμιούνται πρόχειρα στους τοίχους ή τοποθετούνται στο πάτωμα κάνοντας έτσι την γωνιά πρόχειρη και καθόλου ελκυστική. Επακόλουθο αυτής της κατάστασης είναι ότι τα παιδιά δεν μπορούν να οργανωθούν πάνω στο εκάστοτε θέμα, αφού όλα γίνονται πολύ γρήγορα και πιεσμένα, με αποτέλεσμα να βαριούνται και να είναι ανήσυχα.

- *Γωνιά του κουκλοθέατρου*

Η γωνιά αυτή συνήθως χαρακτηρίζεται από κακή ποιότητα, έλλειψη βασικών και αναγκαίων αντικειμένων καθώς και ακαταστασία. Στη γωνιά αυτή μαζεύονται και παραμένουν πράγματα από άλλες γωνιές, όπως είδη σούπερ μάρκετ, μουσικά όργανα, βιβλία κ.α. δίνοντας μια εικόνα... αποθήκης. Όμως και το ίδιο το κουκλοθέατρο είναι παραμελημένο. Βγαλμένα κουρτινάκια, σπασμένα πορτάκια, αταχτοποιήτα πράγματα, βγαλμένοι μεντεσέδες, καταστραμμένες κούκλες κ.α., φανερώνουν την ακαταστασία και την παραμέληση που πηγάζει τόσο από τα παιδιά όσο και από την νηπιαγωγό. Επίσης, η έλλειψη βασικών πραγμάτων, όπως κούκλες, σκηνικά, μικροαντικείμενα κ.τ.λ. δυσκολεύουν το «στήσιμο» της κάθε παράστασης. Αποτέλεσμα αυτών είναι να επηρεάζεται αρνητικά η απασχόληση των παιδιών στη γωνιά αυτή. Τα παιδιά δεν ασχολούνται πολύ μ' αυτό και στην αντίθετη περίπτωση παίζουν λίγο με τα μέσα που τους παρέχονται και φεύγουν από το σπιτάκι χωρίς να το ταχτοποιήσουν.

- *Το μαγαζάκι*

Σε πολλά νηπιαγωγεία στις μέρες μας υπάρχει η γωνία με το μαγαζάκι. Εκεί το έπιπλο που υπάρχει συνήθως είναι σε αρκετά καλή κατάσταση. Όμως για να λειτουργήσει σωστά η γωνιά αυτή χρειάζεται και η κατάλληλη οργάνωση, η οποία πολλές φορές είναι ανεπαρκής. Η γωνιά αυτή κατακλύζεται από διάφορα άσχετα αντικείμενα ή ελάχιστα σχετικά, μια χαλασμένη, συχνά, ζυγαριά, ένα επίσης διαλυμένο τηλέφωνο και πολλά άλλα άχρηστα αντικείμενα τα οποία δεν καθιστούν ελκυστική τη γωνιά αυτή για τα παιδιά. Λίγα είναι τα «μαγαζάκια» που είναι προσεγμένα και τακτοποιημένα έτσι ώστε το παιχνίδι των παιδιών να γίνεται ευχάριστο.

Βέβαια, σημαντικό ρόλο στην κακή οργάνωση της γωνιάς παίζουν και τα παιδιά αφού πολλά από αυτά δεν γνωρίζουν να χρησιμοποιούν σωστά τα αντικείμενα. Έτσι, συχνά, βλέπει κανείς να χτυπούν δυνατά και βίαια την ζυγαριά, να πετάνε τα πράγματα, να τα σκίζουν, να τα καταστρέφουν και να τα σκορπάνε από δω και από εκεί χωρίς να τα επιστρέφουν στην αρχική τους θέση.

Επομένως, υπό αυτές τις συνθήκες, η γωνιά μένει ανεκμετάλλευτη και δεν βοηθά στην πραγματοποίηση του λόγου για τον οποίο φτιάχτηκε.

- *Γωνιά βιβλιοθήκης*

Η γωνιά της βιβλιοθήκης αποτελεί μια από τις πιο ιδιαίτερες γωνιές της αίθουσας. Όσο ελκυστική μπορεί να γίνει, αν παραμεληθεί, μπορεί να κάνει τα παιδιά να αδιαφορούν γι' αυτήν. Το μεγαλύτερο πρόβλημα το αποτελούν τα βιβλία, τα οποία συνήθως είναι παλιά, σχισμένα, μουτζουρωμένα και με φύλλα ή εξώφυλλα που λείπουν. Πολλές φορές το περιεχόμενο ή και η εικονογράφηση των βιβλίων, τα κάνουν τόσο ασήμαντα και βαρετά που ούτε ο/η νηπιαγωγός ούτε τα παιδιά ασχολούνται μ' αυτά. Βέβαια, πρέπει να αναφερθεί, ότι τα καλά βιβλία τοποθετούνται και φυλάγονται από τη νηπιαγωγό στη δική της βιβλιοθήκη στην οποία έχει μόνο η ίδια πρόσβαση. Έτσι, τα παιδιά δεν μπορούν να τα χρησιμοποιηθούν και έρχονται σε επαφή με αυτά μόνο μέσω της νηπιαγωγού.

Πολλές φορές η γωνιά φαίνεται σαν να έγινε επειδή πρέπει να υπάρχει μέσα στην τάξη. Συνήθως, στην αρχή της χρονιάς, ο/η νηπιαγωγός ζητάει από τα παιδιά να φέρουν βιβλία και από αυτά όσα είναι με φτωχό περιεχόμενο και χωρίς αισθητική αξία τοποθετούνται στα ράφια της βιβλιοθήκης όπου και παραμένουν.

Τα παιδιά δεν ασχολούνται με τα βιβλία, δεν τα ξεφυλλίζουν και όταν το κάνουν φαίνεται ότι κανείς δεν τους έδειξε τον τρόπο αλλά ούτε και πώς θα τα ξανατοποθετήσουν στη θέση τους. Γι' αυτό και πολλές φορές στα ράφια της βιβλιοθήκης βλέπει κανείς σχισμένα βιβλία, πεταμένα στο πάτωμα και βαλμένα με ακατάστατο τρόπο.

Γίνεται αντιληπτό ότι η εικόνα ενός κατεστραμμένου βιβλίου μεταδίδει άσχημα μηνύματα στα παιδιά, όπως το ότι δεν είναι χρήσιμα και ενδιαφέροντα και πως μπορούν να σκίσουν και τα ίδια ένα βιβλίο, χωρίς να τα μαλώσει κανείς. Έτσι, τα συναισθήματα αυτά που πηγάζουν από την άσχημη εικόνα που αντικρίζουν καθημερινά τα παιδιά, τους εμποδίζουν να νιώσουν ενδιαφέρον και έλξη για τα βιβλία και το διάβασμα.

• Γωνιά μουσικής

Σήμερα, η μουσική δεν έχει την απαιτούμενη προσοχή από την νηπιαγωγό. Αρκετές από αυτές, με τον όρο μουσική εννοούν την εκμάθηση συνηθισμένων παιδικών τραγουδιών καθώς και την ελεύθερη απασχόληση των παιδιών με ορισμένα, συχνά καταστραμμένα, όργανα. Επιπλέον, σε πολλά νηπιαγωγεία, η γωνιά της μουσικής δεν υπάρχει καν για να μην προκαλούν τα παιδιά θόρυβο και αναταραχή.

Σε πολλά από τα σημερινά νηπιαγωγεία τα μουσικά όργανα είναι σκορπισμένα στην τάξη ή τοποθετημένα σ' ένα πρόχειρο καλάθι ή σε μια πλαστική σακούλα. Το κασετόφωνο είναι συνήθως παλιό και κλειδωμένο στο γραφείο του/της νηπιαγωγού ή σε κάποια ντουλάπα όπου τα παιδιά δεν έχουν πρόσβαση.

Βέβαια, σε λίγα νηπιαγωγεία, υπάρχει κάποια γωνιά μουσικής η οποία όμως δεν λειτουργεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές. Στο πρόβλημα αυτό όμως συμβάλλουν οι εξής λόγοι:

- δεν υπάρχει κάποιο κατάλληλα διαμορφωμένο έπιπλο όπου θα μπορούσαν άνετα να τοποθετηθούν τα μουσικά όργανα
- σημαντικό ρόλο παίζει και το γεγονός ότι τα παιδιά δεν έμαθαν να χρησιμοποιούν σωστά τα όργανα και έτσι, αφού δημιουργήσουν όσο πιο πολύ θόρυβο μπορούν, τα παρατάνε όπου τους βολεύει ή, στην χειρότερη περίπτωση, τα καταστρέφουν.
- εξαιτίας του γεγονότος ότι η νηπιαγωγός δεν είναι γνώστης του θέματος και γενικά δεν είναι εξοικειωμένη με τη μουσική, δεν ενδιαφέρεται για το αν θα λειτουργήσει σωστά η γωνιά και την παραμελεί.

Η κατάσταση αυτή όμως, επιβάλλει στα παιδιά να απομακρύνονται από τη μουσική και τα όργανα, να μην μπορούν να πειραματιστούν μ' αυτά, να τα εκτιμήσουν και ίσως να βγάλουν προς τα έξω ένα κρυφό τους χάρισμα.

Δεν τους δίνεται η ευκαιρία να ακούσουν ένα ωραίο μουσικό κομμάτι που τα ίδια θα είχαν επιλέξει και γενικά εμποδίζονται να αναπτύξουν τις μουσικές τους γνώσεις και ικανότητες.

• Γωνιά παιδαγωγικού υλικού

Τα προβλήματα που παρατηρούνται στη γωνιά αυτή είναι:

- 1) Το φτωχό υλικό
- 2) Η κακή συντήρηση του και
- 3) Η έλλειψη τάξης

Το φτωχό υλικό αποτελεί το λόγο για τον οποίο τα παιδιά απωθούνται από την συγκεκριμένη γωνιά.. Από την στιγμή που τα παιχνίδια παραμένουν ίδια και δεν καλύπτουν τις επιθυμίες των παιδιών, είναι φυσικό αυτά να μην προσελκύονται από την γωνιά αυτή.

Συνήθως τα παιχνίδια είναι τοποθετημένα σε όλα τα ράφια και τα ντουλάπια της αίθουσας του νηπιαγωγείου, κι έτσι τα παιδιά κάθε φορά τα τοποθετούν και σε άλλη θέση. Οι περισσότερες συσκευασίες των παιχνιδιών, λόγω της προχειρότητας με την οποία τοποθετούνται τα παιχνίδια μέσα σ' αυτές, παραμένουν ανοικτές, ενώ πολλές από αυτές είτε είναι σχισμένες είτε λείπουν κομμάτια από το εσωτερικό τους. Τα χαλασμένα παιχνίδια δεν διορθώνονται και τα χαμένα κομμάτια ούτε αναζητούνται ούτε αντικαθιστούνται. Τέλος, ο/η νηπιαγωγός, δεν παρακολουθεί τα στάδια εξέλιξης των παιδιών ούτε και τις ανάγκες τους σε επιπλέον υλικό και έτσι δεν αναπτύσσεται ο συγκεκριμένος τομέας με αποτέλεσμα τα παιδαγωγικά παιχνίδια να χάνουν την αξία τους και η γωνιά να υπολειτουργεί.

• Γωνιά οικοδομικού υλικού

Το οικοδομικό υλικό υπάρχει σε μεγάλη ποσότητα σχεδόν σε όλα τα νηπιαγωγεία. Ωστόσο, δεν αξιοποιείται έτσι όπως θα έπρεπε. Αυτό συμβαίνει γιατί στο μέρος όπου τοποθετείται (ψηλά ράφια) η πρόσβαση για τα παιδιά δεν είναι εύκολη και έτσι δεν μπορούν να το χρησιμοποιήσουν όποτε αυτά επιθυμούν. Επίσης, ο χώρος που διατίθεται είναι αρκετά περιορισμένος και έτσι δεν είναι εύκολο για τα παιδιά να απλώσουν το υλικό και να δημιουργήσουν διάφορες κατασκευές. Τέλος, αφού τελειώσουν το παιχνίδι, μαζεύουν πρόχειρα το υλικό και το τοποθετούν σε διάφορα άσχετα κουτιά με αποτέλεσμα και να πιάνει περισσότερο χώρο αλλά και να χάνονται κομμάτια του.

• Γωνιά των εικαστικών

Η γωνιά των εικαστικών αποτελεί μια από τις σημαντικότερες γωνιές ενός νηπιαγωγείου. Όσο σημαντική είναι όμως, τόσα προβλήματα παρουσιάζει στην οργάνωση και την λειτουργία της. Τα κυριότερα από αυτά είναι: η έλλειψη εργαλείων και υλικών ζωγραφικής, η κακή χρήση αλλά και η κακή συντήρηση των ήδη υπαρχόντων υλικών.

- Ξεκινώντας από το καβαλέτο παρατηρεί κανείς ότι σχεδόν πάντα είναι γεμάτο μπογιές, αφού τα παιδιά δεν νοιάζονται για το αν θα ρίξουν μπογιές οπουδήποτε, ακόμα και στο πάτωμα ή επάνω τους.
- Τα βαζάκια, που περιέχουν το νερό για να ξεπλένουν τα πινέλα από τις μπογιές, είναι λερωμένα γιατί τα παιδιά δεν χειρίζονται σωστά τα πινέλα και το νερό το αλλάζουν σπάνια.
- Τα μπουκαλάκια με τις μπογιές είναι επίσης λερωμένα, αφού πολλές φορές τα παιδιά στραγγίζουν τα πινέλα τους από την έξω μεριά των μπουκαλιών.
- Τα χρώματα που περιέχουν τα μπουκάλια, δεν είναι «καθαρά», γιατί χρησιμοποιούνται 1 ή 2 πινέλα για όλα τα χρώματα χωρίς συνήθως να ξεπλένονται πριν. Έτσι μπερδεύονται μεταξύ τους και αποκτούν ένα μείγμα χρωμάτων.
- Τα πινέλα δεν ξεπλένονται στο τέλος της απασχόλησης και ή παραμένουν στα βάζα ή τοποθετούνται σε ειδικό ποτηράκι. Αποτέλεσμα αυτού είναι να ξεραίνεται ή να στραβώνει το τρίχωμά τους και έτσι να μην αποδίδουν σωστά.
- Πρόβλημα όμως δημιουργούν και τα ψαλίδια. Είναι λίγα και κακής ποιότητας. Πολλά από αυτά δεν κόβουν, άλλα είναι σπασμένα και κάποια άλλα δύσχρηστα. Έτσι, πολλά παιδιά περιμένουν να τελειώσουν την δραστηριότητα κάποια άλλα για να πάρουν ένα ψαλίδι που κόβει καλύτερα από το δικό τους. Για τους λόγους αυτούς, πολλές φορές, ο/η νηπιαγωγός κόβει τα πάντα ώστε να μην δυσκολεύονται τα παιδιά.
- Όμως και η χρήση της κόλλας δεν είναι και τόσο εύκολη. Τα παιδιά, όταν τους δίνεται να χρησιμοποιήσουν την κόλλα, δεν ξέρουν πώς να το κάνουν και τη σπαταλούν χωρίς λόγο και βέβαια λερώνονται. Έτσι, ο/η νηπιαγωγός οδηγείται στο να απαγορεύσει τη χρήση της και με ένα μεγάλο σωληνάριο βάζει ο/η ίδιος/ίδια κόλλα στις δραστηριότητες των παιδιών.
- Και αν παρόλα τα προβλήματα τελικά επιτευχθεί ο αρχικός στόχος, τότε τα έργα των παιδιών εκθέτονται με πολύ πρόχειρο τρόπο. Κρεμιούνται χωρίς θεματική δομή όπου υπάρχει άδειος χώρος, με αποτέλεσμα η αίθουσα να «ασφυκτιά». Επιπλέον, αν ο/η νηπιαγωγός αποφασίσει να μη δώσει τα έργα στα παιδιά, αυτά συσσωρεύονται και πολλές φορές πετιούνται.

• Βέβαια, πρέπει να αναφερθεί, ότι η ώρα των εικαστικών συχνά προκαλεί αναστάτωση και η διαδικασία γίνεται υπό πίεση, βιασύνη και κυρίως προκαλώντας ακαταστασία. Αυτές οι καταστάσεις είναι που δημιουργούν εμπόδια στην δημιουργική έκφραση των παιδιών. Πολλές φορές, επίσης, τα παιδιά φεύγουν από το νηπιαγωγείο χωρίς πρώτα να ταχτοποιήσουν τα υλικά που χρησιμοποίησαν και έτσι ο/η νηπιαγωγός αναγκάζεται να τα τακτοποιεί μόνος/η.

• Τέλος, η κακή ταχτοποίηση σε ράφια και κουτιά, του υλικού αλλά και η έλλειψη βασικών μέσων, συνήθως μπερδεύει τα παιδιά και τα δυσκολεύει στην ελεύθερη επιλογή τους για δημιουργία. Έτσι, η ανυπαρξία και η κακή ποιότητα υλικών και εργαλείων καθώς και η κακή οργάνωση της διαδικασίας εμποδίζει τις επιδόσεις των μαθητών, οι οποίες παραμένουν στάσιμες. Όλα τα παραπάνω, οδηγούν στην υπολειτουργία της γωνιάς των εικαστικών με τις επιπτώσεις που αυτό μπορεί να επιφέρει.

• Γωνιά φύσης

Η γωνιά αυτή δεν είναι πολύ διαδεδομένη, καθώς λίγα είναι τα νηπιαγωγεία που έχουν διαμορφώσει μια γωνιά της φύσης. Πολλά τη θεωρούν περιττή και καθόλου χρήσιμη, κάτι τέτοιο όμως δεν ισχύει.

Η αλήθεια είναι ότι, όσοι νηπιαγωγοί έχουν σκεφτεί να δημιουργήσουν μια τέτοια γωνιά δεν την έχουν πάντα σωστά οργανωμένη. Πάνω σ' ένα τραπέζι συνήθως, είναι τοποθετημένα φύλλα, σπόροι, πέτρες και κλαδιά δίνοντας απλά την εντύπωση ότι αυτή η γωνιά έχει σχέση με τη φύση. Η/ο νηπιαγωγός δεν ασχολείται μ' αυτήν, την παραμελεί και κυρίως δεν την τροφοδοτεί με νέα υλικά. Έτσι τα παιδιά δεν βρίσκουν κανένα ενδιαφέρον για το αντικείμενο της γωνιάς και με τον τρόπο αυτό δεν μαθαίνουν για τη φύση και τις αρετές της.

• Γωνιά φυσικών επιστημών

Η συγκεκριμένη γωνιά δεν υπάρχει σχεδόν σε κανένα νηπιαγωγείο. Οι δραστηριότητες των φυσικών επιστημών φιλοξενούνται συνήθως στη γωνιά παρατήρησης/ συζήτησης. Έτσι, οι νηπιαγωγοί παρουσιάζουν τα υλικά που χρειάζονται και τις ιδιότητές τους σε διαφορετική γωνιά από αυτήν που αναλογεί με αποτέλεσμα να τα μαζεύει αμέσως μετά το τέλος της δραστηριότητας. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τα παιδιά να μην έρχονται σε επαφή με τα υλικά και να μην μπορούν να κατανοήσουν απόλυτα τις ιδιότητές τους ενώ ταυτόχρονα δεν έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής σ' αυτόν τον τομέα, αφού δεν έχουν ελεύθερη πρόσβαση στα υλικά.

1.4 Προβλήματα από την λανθασμένη οργάνωση υλικών

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθούν τα προβλήματα που δημιουργούνται από την λανθασμένη οργάνωση διαφόρων υλικών που χρησιμοποιούνται καθημερινά στα νηπιαγωγεία. Δηλαδή:

- Τα αντικείμενα φτάνουν στο σημείο να κατακλύζουν την αίθουσα, κάτι που εμποδίζει τόσο την νηπιαγωγό όσο και τα παιδιά.
- Τα παιδιά δεν μπορούν να αυτοεξυπηρετηθούν, ζητούν βοήθεια από τον/την νηπιαγωγό και έτσι δυσκολεύονται να κινηθούν και να εκφραστούν δημιουργικά.
- Τα παιδικά έργα κατακλύζουν τις αίθουσες. Βρίσκονται πρόχειρα κολλημένα στους τοίχους, στα συρτάρια ακόμα και στα τραπέζια. Όμως και ταμπλό να υπάρχει συνήθως είναι ασφυκτικά γεμάτο, αφού τα έργα πιάνονται πρόχειρα το ένα πάνω στο άλλο και πολλές φορές τσαλακώνονται καταστρέφονται. Πολλές φορές, επίσης, από τα έργα λείπει το όνομα και η ημερομηνία αλλά το πιο άσχημο από όλα είναι ότι όταν τα έργα δεν δίνονται στα παιδιά, πετιούνται, μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, δίνοντας την θέση τους σε κάποια καινούργια.
- Σε ορισμένα νηπιαγωγεία, το υλικό της φυσικής αγωγής είναι ταχτοποιημένο έτσι που να μην δημιουργεί πρόβλημα. Δυστυχώς όμως δεν ισχύει σε όλα κάτι τέτοιο. Τρύπιες σακούλες, ριγμένες κορδέλες, σπασμένα στεφάνια, σκασμένες μπάλες είναι από τα πιο συνηθισμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας της φυσικής αγωγής. Και βέβαια δεν αντικαθίστανται τίποτα από αυτά, δημιουργώντας έτσι ακαταστασία αλλά και δυσκολία στην οργάνωση και εφαρμογή ανάλογων δραστηριοτήτων.
- Κατά την ώρα του φαγητού, η όλη διαδικασία γίνεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς χωρίς να δίνεται σημασία στη σοβαρότητα του θέματος. Τα παιδιά δεν έμαθαν να πλένουν τα χέρια τους πριν ξεκινήσουν να τρώνε, ενώ μερικά, μη έχοντας πετσέτα, τοποθετούν τα φαγητά τους κατευθείαν στο τραπέζι. Όπως είναι αναμενόμενο, λοιπόν, η εικόνα που παρουσιάζει η τάξη μετά από λίγη ώρα είναι τραγική. Χαρτιά, ψίχουλα, ριγμένα νερά και χυμοί, μπουκάλια βρίσκονται παντού χωρίς τα παιδιά να σκεφτούν να τα μαζέψουν. Όσο για τον/την νηπιαγωγό; Συνήθως κάνει υποδείξεις αφού επικρατήσει ακαταστασία στην τάξη, ώστε να τακτοποιηθεί γρήγορα αλλά επιπόλαια. Έτσι, τα παιδιά πετούν τα σκουπίδια στο καλάθι των αχρήστων, το οποίο τις περισσότερες φορές είναι μικρότερο από όσο απαιτούν οι ανάγκες της τάξης, και γι' αυτό συχνά κυριαρχεί στην αίθουσα η εικόνα ενός ξεχειλισμένου καλάθιού.

- Τέλος, σημαντικό είναι να αναφερθεί η ανολοκλήρωτη διακόσμηση της αίθουσας. Συχνά η τάξη είναι ασφυκτικά γεμάτη με χειροτεχνίες, ζωγραφιές, διακοσμητικά κ.τ.λ. Πολλές φορές βλέπει κανείς και έργα της ίδιας της νηπιαγωγού, κάτι που δεν αρμόζει στην ψυχολογία του χώρου και δεν βοηθάει στην διαμόρφωση ενός παιδικού περιβάλλοντος.
- Βασικό ρόλο στην οργάνωση του χώρου, εκτός από την διακόσμηση, παίζουν και τα χρώματα. Συχνά, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό μέρος ενός νηπιαγωγείου, κυριαρχούν συνηθισμένες αποχρώσεις όπως γκρι και άσπρο, ή «σκληροί» και έντονοι συνδυασμοί χρωμάτων που «βαραίνουν» την ατμόσφαιρα. Κάτι τέτοιο κουράζει τα παιδιά, τα οποία θέλουν να κινούνται σ' ένα ευχάριστο περιβάλλον, που επιτυγχάνεται με την αρμονία των χρωμάτων που θα χρησιμοποιηθούν.

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να σημειωθεί ότι για όλη την παραπάνω κατάσταση δεν είναι άμοιροι ευθυνών και οι νηπιαγωγοί.

1.5 ΕΡΕΥΝΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΕΣΥΕ) 1993-1994

Το πρόβλημα της υλικοτεχνικής υποδομής των ελληνικών νηπιαγωγείων αναδεικνύεται καθαρά από τα στατιστικά στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας κατά το ακαδημαϊκό έτος 1993-1994.

Τα αποτελέσματα ομαδοποιούνται σε κλάσεις συχνοτήτων, οι οποίες για κάθε μεταβλητή συγκροτούν 4 ομάδες νομών με φθίνουσα κατάταξη. Έτσι, νομοί της 1^{ης} ομάδας παρουσιάζουν τα καλύτερα αποτελέσματα (καλύτερες συνθήκες εργασίας), και οι νομοί της 4^{ης} ομάδας παρουσιάζουν τα χειρότερα αποτελέσματα (μεγαλύτερες ελλείψεις σε υλικοτεχνική υποδομή). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η συχνότητα εμφάνισης κάθε νομού σε κάθε ομάδα. Οι ομάδες συγκροτήθηκαν με την βοήθεια υπολογιστών και με κριτήριο την απόσταση που εμφανίζουν από τον πανελλαδικό μέσο όρο. Η κατάταξη των ομάδων έγινε με βάση τα χαρακτηριστικά των νηπιαγωγείων στους παρακάτω τομείς:

- Επιφάνεια αίθουσας
- Τ.μ. Επιφάνειας αίθουσας ανά νήπιο
- Συστεγαζόμενα νηπιαγωγεία
- Υδραυλικές εγκαταστάσεις
- Θέρμανση
- Υπαίθριος χώρος
- Καλή κατάσταση διδακτηρίων
- Κακή κατάσταση διδακτηρίων

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ

ΝΟΜΟΣ	1^η/2^η	3^η/4^η	ΝΟΜΟΣ	1^η/2^η	3^η/4^η	ΝΟΜΟΣ	1^η/2^η	3^η/4^η	ΝΟΜΟΣ	1^η/2^η	3^η/4^η
Αθηνών	2	6	Ηλείας	4	4	Μαγνησίας	3	5	Χαλκιδικής	3	5
Αν. Αττικής	6	2	Κορινθίας	7	1	Τρικάλων	6	2	Έβρου	6	2
Δυτ. Αττικής	4	4	Λακωνίας	3	5	Γρεβενών	7	1	Ξάνθης	3	5
Πειραιώς	2	6	Μεσσηνίας	6	2	Δράμας	6	2	Ροδόπης	7	1
Αιτ/νίας	6	2	Ζακύνθου	3	5	Ημαθίας	5	3	Δωδ/νήσου	4	4
Αττικής	5	3	Κέρκυρας	0	8	Θες/νίκης	4	4	Κυκλάδων	3	5
Βοιωτίας	6	2	Κεφαλληνίας	4	4	Καβάλας	3	5	Λέσβου	4	4
Εύβοιας	5	3	Λευκάδος	5	3	Καστοριάς	7	1	Σάμου	3	5
Ευρυτανίας	3	5	Άρτας	3	5	Κιλκίς	7	1	Χίου	2	6
Φθιώτιδος	6	2	Θεσπρωτίας	6	2	Κοζάνης	4	4	Ηρακλείου	2	6
Φωκίδος	7	1	Ιωαννίνων	6	2	Πέλλας	5	3	Λασιθίου	1	7
Αργολίδας	5	3	Πρέβεζας	6	2	Πιερίας	6	2	Ρεθύμνου	5	3
Αρκαδίας	6	2	Καρδίτσας	5	3	Σερρών	6	2	Χανίων	3	5
Αχαΐας	6	2	Λάρισας	4	4	Φλώρινας	2	6			

Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται με ποια συχνότητα εμφανίζονται οι νομοί της χώρας στις δυο καλύτερες και στις δυο χειρότερες ομάδες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι νομοί Κιλκίς, Αιτωλοακαρνανίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Βοιωτίας, Γρεβενών, Δυτ. Αττικής, Ανατ. Αττικής, Δράμας, Έβρου, Εύβοιας, Ημαθίας, Καστοριάς, Λευκάδος, Πιερίας, Πρέβεζας, Ρεθύμνου, Ροδόπης, Σερρών, Φθιώτιδος και Φωκίδος δεν εμφανίζονται ποτέ στην 4^η ομάδα, ενώ στην 1^η ομάδα πιο συχνά εμφανίζονται οι νομοί Γρεβενών και Φωκίδος και ακολουθούν οι νομοί Κιλκίς και Καστοριάς (Κυρίδης, Αγγελάκη, Μαυρικάκη, Σμάγα, 1999, σ. 83-87).

2. Ο ΧΩΡΟΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

2.1 Ο χώρος στην παιδαγωγική διαδικασία

Η έννοια χώρος έμεινε για πολύ καιρό μια διάσταση παραγκωνισμένη από την παιδαγωγική ιδιαίτερα στην Ελλάδα.

Ωστόσο, πρόκειται για έναν πολύ σημαντικό παράγοντα, αφού οι σχέσεις, οι αλληλεπιδράσεις και οι αλληλεξαρτήσεις ανάμεσα στα παιδιά συναρτώνται άμεσα από τον χώρο στον οποίο βρίσκονται. Πρόκειται δηλαδή για ένα θεωρητικό σχήμα που στηρίχτηκε στη βάση της σχέσης ανθρώπου και περιβάλλοντος, το οποίο εκφράζει τη δυναμική αλληλεπίδραση των δύο πόλων που την αποτελούν (Κακανά, 2000, σελ. 27). Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος οργανώνει και διαμορφώνει το χώρο του ακολουθώντας κάποιους παράγοντες όπως το μορφωτικό, κοινωνικό, οικονομικό του επίπεδο και ο χώρος ασκεί ένα είδος επίδρασης στην ανθρώπινη συμπεριφορά του.

Ο χώρος περιλαμβάνει πληροφορίες για τα μοντέλα που επικρατούν στο περίγυρο του υποκειμένου. Οι πληροφορίες αυτές μεταδίδονται τόσο με τα αντιληπτά ερεθίσματα που προσφέρει, όσο και με τις πρακτικές που υποδεικνύει, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν μέσον για υιοθέτηση τρόπων συμπεριφοράς, αλλά και διαμόρφωση στάσεων. Ωστόσο, ο χώρος παρέχει στο άτομο δυνατότητες αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον του καθώς και διαμόρφωσης (τάσεων) συμπεριφοράς. Σύμφωνα με τον Γερμανό (2003, σ. 37) πρόκειται για μια αμφίδρομη διαδικασία, η οποία οδηγεί σ'ένα συγκερασμό των χαρακτηριστικών του υποκειμένου με τις επιδράσεις του περιβάλλοντός του:

Υποκείμενο ← ΧΩΡΟΣ → κοινωνικό περιβάλλον

Οι πληροφορίες που προσφέρει ο χώρος, αποτελούν ερεθίσματα μάθησης και οι δυνατότητες αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον, βοηθούν στην απόκτηση δεξιοτήτων καθώς και στην διαμόρφωση μοντέλων συμπεριφοράς. Έτσι, συνδέει το υποκείμενο ταυτόχρονα και με το ευρύτερο περιβάλλον του και με τον άμεσο περίγυρό του.

Παράλληλα αποτελεί και πεδίο αγωγής που διδάσκει το «τι είναι», «πώς εξηγείται», «πώς μπορώ να ενεργήσω», «ποια συμπεριφορά θα έχω» κ.α.

Ιδιαίτερα στην παιδική ηλικία, ο χώρος βοηθά το παιδί να μαθαίνει, να αναπτύσσεται, μέσα από τις εμπειρίες και τις πρακτικές που υιοθετεί.

Για το λόγο αυτό τα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά του χώρου μπορούν να αποτελέσουν τον πυρήνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

δτι

Έτσι, λοιπόν γίνεται φανερό ότι πρέπει να αποδίδεται μεγάλη σημασία στην οργάνωση και διαμόρφωση του χώρου ιδιαίτερα ενός νηπιαγωγείου.

2.2 Ο χώρος στη διαδικασία μάθησης

Μεγάλο ενδιαφέρον για τους μελετητές της εκπαίδευσης παρουσιάζει η σχολική τάξη, η οποία αποτελεί το πρωταρχικό στάδιο της μόρφωσης του ατόμου. Οι προσεγγίσεις πάνω στο θέμα εξελίσσονται όλο και περισσότερο με την πάροδο του χρόνου. Μια βασική διαφορά των σύγχρονων προσεγγίσεων με τις παλαιότερες είναι ότι εντάσσουν το χώρο στις διερευνήσεις τους θεωρώντας ότι έχει σημαντική επίδραση στην εκπαίδευση(Γερμανός,2003,σ.77).

Ο FROBEL και η MONTESSORI έδωσαν μεγάλη σημασία στη σχέση του παιδιού με το χώρο του σχολείου και με το εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο θεωρούν απαραίτητο για την απόκτηση αυτονομίας και εσωτερικής ισορροπίας.

Η Montessori πίστευε ότι το σχολείο και τα αντικείμενα που περιέχονται σ'αυτό πρέπει να δημιουργούν ένα κατάλληλα διαμορφωμένο περιβάλλον ώστε να μεταδίδει πληροφορίες και να διδάσκει. Γι'αυτό έδωσε ιδιαίτερη σημασία στα πράγματα που έχουν σχέση με το παιδί και έτσι σχεδίασε ένα πρωτότυπο παιδαγωγικό υλικό που συντελούσε στην πολύπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.

Ο Frobel με τη σειρά του υποστήριζε ότι η χρήση απλών παιχνιδιών από το παιδί τροφοδοτεί την δημιουργικότητά του και την φαντασία του.

Ειδικά για την προσχολική ηλικία, πλέον θεωρείται αυτονόητη η άμεση σχέση που έχει το παιδί και η ολοκληρωμένη ανάπτυξή του, με το σχολικό χώρο. Για το λόγο αυτό η Weinstein συνέδεσε τις συνθήκες του σχολικού χώρου με την κοινωνική, συναισθηματική, γνωστική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού.

Οι εκπαιδευτικοί Carol Seefeld και Nita Barbour επεσήμαναν τη σχέση της σχολικής αίθουσας με σημαντικές εκπαιδευτικές διεργασίες (ανάπτυξη δεξιοτήτων, επίλυση προβλημάτων κ.α.). Τέλος ο αρχιτέκτονας Gary Moor, τόνισε την σημασία του σχολικού χώρου στην ανάπτυξη του σχολικού προγράμματος, την εφαρμογή στρατηγικών διδακτικής και τη διαμόρφωση πλέγματος στις σχέσεις των παιδιών(Γερμανός,2003,σ.78).

Για τον C. Hohmann και τον W. Buckleitner, μέσα στην τάξη συναισθηματικοί, αισθητικοί και κοινωνικοί παράγοντες συμβάλλουν στην δημιουργία κατάλληλου κλίματος για την σωστή μάθηση,

Ο Ηλίας Ματσαγγούρας(Γερμανός,2003,σ.78).με τον όρο σχολική τάξη εννοεί :

- 1) Τον χώρο όπου στεγάζεται και οργανώνεται η διδασκαλία.
- 2) Την ομάδα που δημιουργείται σύμφωνα με την ηλικία και τις γνώσεις των μαθητών.
- 3) Την πειθαρχία, ήτοι τις σταθερές και αναγκαίες αξίες που πρέπει να ακολουθούν οι μαθητές ώστε να υπάρχει μια αρμονική επικοινωνία με τους παιδαγωγούς αλλά και μεταξύ τους.
- 4) Τη μέθοδο, ήτοι τις σταθερές παραμέτρους και τους τρόπους για τη σωστή διεξαγωγή της διδασκαλίας.

2.3 Η οργάνωση του χώρου

Η οργάνωση του χώρου φανερώνει τις αξίες και τα πρότυπα συμπεριφοράς που αποδέχεται η κοινωνία.

Η εικόνα ενός χώρου μεταδίδει πληροφορίες για τον προβλεπόμενο τρόπο ζωής σ'ένα συγκεκριμένο κοινωνικό περιβάλλον, όπως η κατοικία, το σχολείο κ.α.

Η διαρρύθμιση ενός κτιρίου π.χ. δείχνει τους τρόπους που προβλέπονται οι μετακινήσεις, η επικοινωνία, η εργασία των ανθρώπων, αλλά και την ιεραρχία μεταξύ τους. Έτσι, τους μαθαίνει να ενεργούν και να συμπεριφέρονται έτσι όπως αρμόζει στον χώρο όπου βρίσκονται.

Τέλος, η αισθητική ενός χώρου πληροφορεί και διδάσκει στα άτομα, τις αξίες που κυριαρχούν σ'ένα κοινωνικό περιβάλλον και επηρεάζει τις στάσεις και την συμπεριφορά τους.

Η οργάνωση του χώρου αυτού, λοιπόν, εξαρτάται:

1) Από την δομή και όψη του κτιρίου, που έχουμε στη διάθεσή μας.
Δηλαδή από τους διαθέσιμους χώρους ,το μέγεθός τους, την διαρρύθμισή τους, την ύπαρξη ή όχι εξωτερικών χώρων (αυλής) κ.α.

2) Από το πόσο βοηθά την επίτευξη των στόχων των δραστηριοτήτων που προγραμματίζονται να πραγματοποιηθούν στο συγκεκριμένο χώρο καθώς και των σκοπών του παιδαγωγικού προγράμματος.

Συγκεκριμένα υπάρχουν κάποια βασικά κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν για την σωστή οργάνωση του χώρου ενός νηπιαγωγείου όπως π.χ.

- Να διευκολύνεται η άνετη μετακίνηση των παιδιών στο χώρο έτσι ώστε να αναπτυχθεί η αυτονομία, η πρωτοβουλία και η αυτενέργειά τους.

- Το σημείο συγκέντρωσης (γωνιά συζήτησης – παρεούλας) να είναι άνετο και ευρύχωρο.

- Ο φωτισμός δεν πρέπει να είναι σε όλους τους χώρους ίδιος αλλά όπου χρειάζεται περισσότερος να είναι.

of

- Η οπτική πρόσβαση καθώς και η εύκολη μετάβαση στον έξω χώρο δεν πρέπει να παραλείπεται

- Η διακόσμηση του χώρου αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη της αισθητικής του παιδιού. Σε κάθε νηπιαγωγείο πρέπει να υπάρχουν φωτογραφίες, έργα τέχνης, ζωγραφιές κ.α.

- Να υπάρχουν αποθηκευτικοί χώροι και χώροι εναποθέτησης υλικού ώστε να επιτευχθεί σωστή τακτοποίηση των υλικών και να εισαχθεί το παιδί στην έννοια της τάξης του χώρου.

- Οργάνωση γωνιών ώστε τα παιδιά να μπορούν να ασχολούνται με παραπάνω από μια δραστηριότητα. Οι γωνίες είναι μια διευθέτηση του χώρου συνεχώς εξελισσόμενη, ανάλογα με τις ανάγκες των παιδιών, αλλά και του παιδαγωγού.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να ειπωθεί ότι την οργάνωση του χώρου ενός νηπιαγωγείου πρέπει να την χαρακτηρίζει ευελιξία, λειτουργικότητα, και προσαρμογή στην παιδική κλίμακα (Κακανά,2000,σελ. 31).

2.4 Η χρήση του χώρου

Η χρησιμοποίηση του χώρου εκφράζει την δυναμική που αναπτύσσεται στο «βιωμένο χώρο» και αντιστοιχεί με την πραγματικότητα που επικρατεί σ'ένα συγκεκριμένο περιβάλλον (Γερμανός,2003,σ.43). Η πραγματικότητα όμως είναι πολύ πιο περίπλοκη από τις κλασικές εκδοχές του τρόπου ζωής.

Από μόνα τους λοιπόν, τα χαρακτηριστικά της οργάνωσης του χώρου δεν μπορούν να επιβάλλουν κάποιες τυποποιημένες μορφές συμπεριφοράς στο άτομο.

Σύμφωνα με τον Γερμανό (2003,σ.43) ο χώρος δεν παύει να συντελεί ενεργά στην διαμόρφωση της ανθρώπινης συμπεριφοράς και στο τρόπο ζωής του ατόμου.

Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους:

- 1) Τα χαρακτηριστικά του χώρου μπορούν να συμβάλλουν στην υλοποίηση ορισμένων πρακτικών ή να τις εμποδίσουν.
- 2) Οι διαδικασίες χρησιμοποίησης του χώρου μπορούν να βοηθήσουν στην εμφάνιση εναλλακτικών μορφών αξιών και προτύπων που κυριαρχούν στη σημερινή κοινωνία.

Γίνεται φανερό λοιπόν ότι η οργάνωση και η χρησιμοποίηση του χώρου αλληλεξαρτώνται μεταξύ τους και παράλληλα έχουν το στοιχείο της αντίθεσης. Η αντίθεση αυτή όμως βοηθάει στην διαμόρφωση μορφών συμπεριφοράς που έχουν σκοπό την κριτική εναρμόνιση του υποκειμένου με το περιβάλλον του.

2.5 Το περιβάλλον του σχολείου

- **Ο κτισμένος χώρος**

Περιλαμβάνει τα στοιχεία της κατασκευής του κτιρίου και τους χώρους που διαμορφώνουν αυτά τα στοιχεία (αίθουσες , διαδρόμους κλπ.).

- **Η σχολική τάξη**

Με την έννοια σχολική τάξη εννοούμε το χώρο της αίθουσας διδασκαλίας, που είναι ο κτισμένος χώρος, τα αντικείμενα που περιέχει αυτός καθώς επίσης και τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία της.

Η κοινωνική δομή της συμπεριλαμβάνει τα δεδομένα του κοινωνικού περιβάλλοντος (πρόγραμμα, κανόνες συμπεριφοράς), και τα χαρακτηριστικά του υποκειμένου (ομάδες ή άτομο) καθώς επίσης και τις σχέσεις μεταξύ τους (Γερμανός, 2003,σ.72).

Γενικά οι σχολικές τάξεις σχηματίζονται και λειτουργούν αφ'ενός με βάση κοινούς κανόνες που έχουν σχέση με την οργάνωση του χώρου, αφ'ετέρου με τον τρόπο που θα χρησιμοποιηθεί για την σωστή εκπαίδευση των ατόμων.

Για το λόγο αυτό συνήθως παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους.

- **Η σχολική αυλή**

Με τον όρο σχολική αυλή εννοούμε: α) τα δεδομένα του υπαίθριου σχολικού χώρου (κατασκευές, εξοπλισμός) και β) τους κανόνες που διέπουν την λειτουργία τους . Η κοινωνική δομή περιέχει τα δεδομένα του κοινωνικού περιβάλλοντος του υποκειμένου(τάξη-προσωπικό) καθώς επίσης και τις σχέσεις μεταξύ τους.

2.6 Η υλική δομή του νηπιαγωγείου

α) Υλική δομή του κτισμένου χώρου

Ο κτισμένος χώρος περιγράφεται από κάτοψη και τις όψεις των αιθουσών που δύσκολα μπορούν να τροποποιηθούν. Υπάρχουν επίσης στοιχεία στο κτίριο που δεν δέχονται καμία αλλαγή (φέρουν οργανισμός, δοκοί, κλπ). Γενικά ο κτισμένος χώρος, ιδιαίτερα η κάτοψη εκφράζει τα βασικά κριτήρια οργάνωσης του σχολικού χώρου.

β) Υλική δομή της σχολικής τάξης

Αναγκαία θεωρείται η ταξινόμηση των δεδομένων του χώρου της σχολικής τάξης, με κύριο στόχο την συστηματική μελέτη της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στην υλική και την κοινωνική δομή.

Για την Catherine Loughlin, το υλικό περιβάλλον μάθησης αποτελείται από τον αρχιτεκτονικό χώρο (οριοθέτηση της αίθουσας) και το διαμορφωμένο περιβάλλον (εσωτερικό της αίθουσας και εξοπλισμός).

Οι Hohmann και Buckleither, αναφέρονται στη διαμόρφωση του χώρου αλλά και στα αντικείμενα που υπάρχουν σ' αυτό.

Η Weinstein, προχωρώντας περισσότερο, θεωρεί ότι η υλική δομή της τάξης καθορίζεται από τους εξής παράγοντες:

α) από την αρχιτεκτονική του εσωτερικού χώρου

β) από το εξοπλισμό της. (έπιπλα κ.λ.π.)

γ) από τους περιβαλλοντικούς παράγοντες που παρεμβαίνουν στο χώρο, όπως φωτισμός, χρώμα, θερμοκρασία, ακουστική κ.λ.π.

Για τον Vager η υλική δομή της τάξης αναπτύσσεται σε 3 επίπεδα οργάνωσης. Στο γενικό πλαίσιο, που περιλαμβάνει τα αρχιτεκτονικά στοιχεία, το χρώμα, το φωτισμό, την ποιότητα του δαπέδου, την ακουστική κ.α., στους υπο-χώρους που περιλαμβάνουν τα έπιπλα που διευκολύνουν ή όχι τις δραστηριότητες, και τέλος στα αντικείμενα που χρησιμοποιεί το παιδί μόνο του ή μαζί με τα άλλα παιδιά. Τέλος ο Δ.Γερμανός (2003,σ.89) υποστηρίζει ότι οι παράγοντες της υλικής δομής μπορούν να καταταγούν σε 5 κατηγορίες : Τον κτισμένο χώρο, το διαμορφωμένο χώρο, τους τεχνητούς περιβαλλοντικούς παράγοντες, την επίπλωση και τον εξοπλισμό και το εκπαιδευτικό υλικό.

- Ο διαμορφωμένος χώρος

Η αίθουσα ενός σχολείου έχει μια συγκεκριμένη διαρρύθμιση. Το εσωτερικό της χωρίζεται σε περιοχές με διαφορετική λειτουργία ανάλογα με το μέγεθος της αίθουσας και τη θέση της. Ο χωρισμός αυτός βοηθά

στην ανάπτυξη ορισμένων δραστηριοτήτων. Τα έπιπλα και ο εξοπλισμός τοποθετούνται με τέτοιο τρόπο στο χώρο ώστε να συμβάλλουν ενεργά στη λειτουργικότητα της τάξης. Έτσι η κάθε περιοχή, η κάθε γωνιά, βοηθά στη κατάλληλη διαμόρφωση της σχολικής αίθουσας. Τέλος, η αισθητική της αίθουσας αποτελεί εξίσου σημαντικό παράγοντα διότι περιλαμβάνει τα χρώματα το φωτισμό και άλλα σημαντικά στοιχεία της αίθουσας όσο και τη διακόσμηση της.

- Τα τεχνικά μέσα για την διαμόρφωση του περιβάλλοντος

Με τον όρο αυτό εννοούμε τα αισθητικά και τεχνικά μέσα όπως ο φωτισμός, το χρώμα, η θερμοκρασία, κ.α., που επηρεάζουν καθοριστικά τις τεχνικές συνθήκες περιβάλλοντος στην αίθουσα. Τα στοιχεία αυτά συμβάλλουν ενεργά στη δημιουργία τέτοιων συνθηκών ώστε να δημιουργούν άνεση χώρου.

- Η επίπλωση και ο εξοπλισμός

Πρόκειται για αντικείμενα των οποίων η χρήση βοηθά στη εκπαιδευτική λειτουργία της τάξης. Αυτά είναι τα τραπέζια, τα καρεκλάκια, βιβλία κ.α.

- Το εκπαιδευτικό υλικό

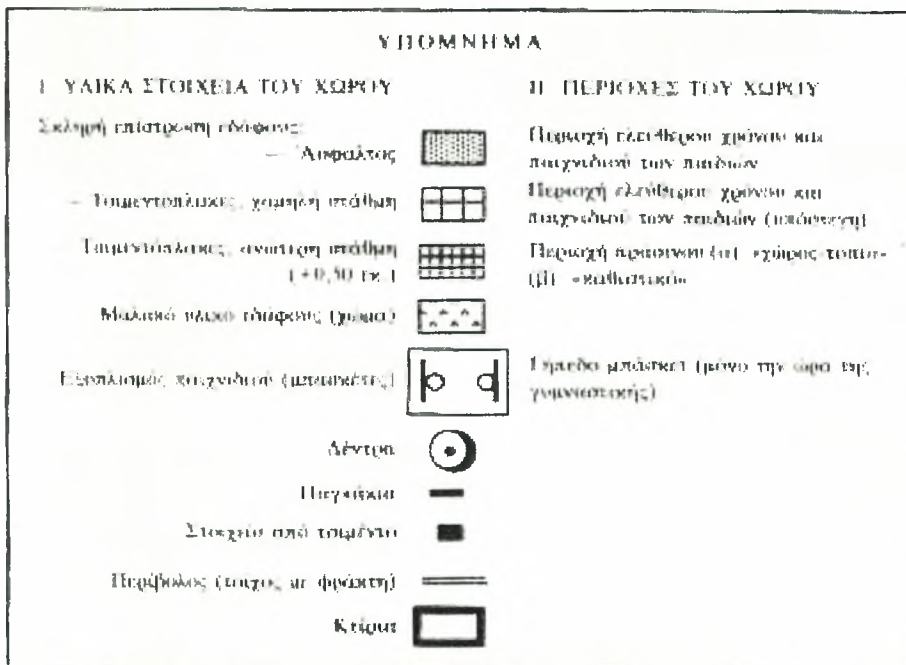
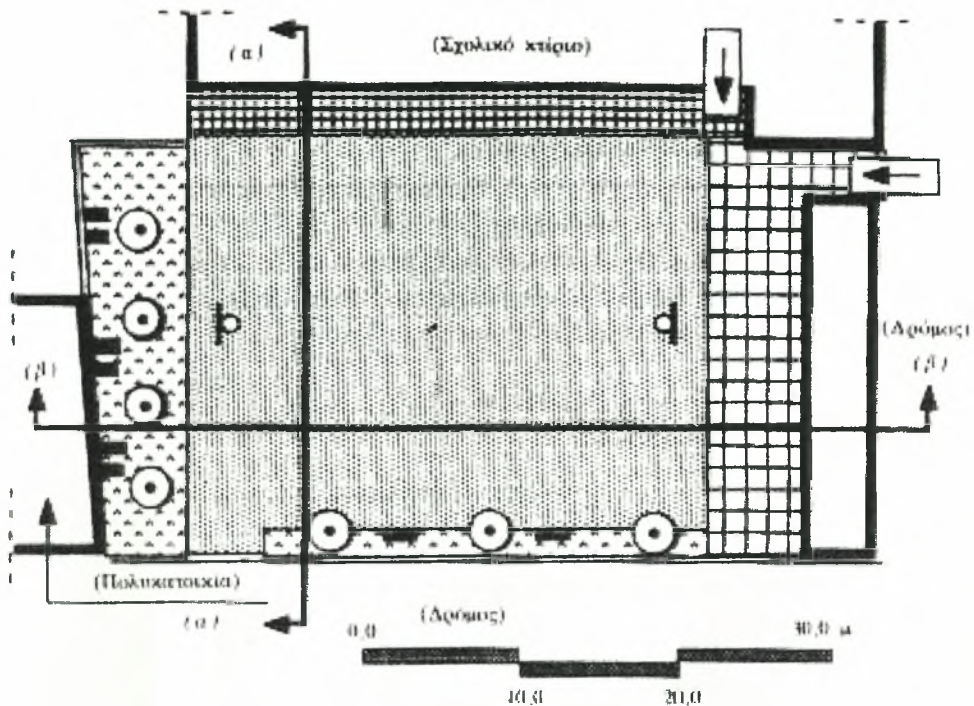
Περιλαμβάνει το υλικό των διαδικασιών διδασκαλίας. Αυτά είναι, τα βιβλία, το παιδαγωγικό υλικό, οι κατασκευές κλπ

γ) Η υλική δομή της σχολικής αυλής

Αν εξετάσουμε προσεκτικά μια σχολική αυλή διαπιστώνουμε ότι είναι οργανωμένη σε περιοχές. Πρόκειται για επιμέρους χώρους που εξυπηρετούν τις περισσότερες από τις δραστηριότητες που γίνονται στο ύπαιθρο. Οι περιοχές αυτές είναι:

- Περιοχή αυθόρμητου παιχνιδιού για τα παιδιά που μπορεί να είναι υπαίθρια ή στεγασμένη. Προορίζεται επίσης και για τις δραστηριότητες σωματικής αγωγής.
- Περιοχή πράσινου που προορίζεται για τις ελεύθερες δραστηριότητες των παιδιών (διάλειμμα, γυμναστική).
- Περιοχή πράσινου που δεν έχει σχέση με καμιά από τις δραστηριότητες των παιδιών, αλλά χαρακτηρίζεται σαν Χώρος – Τοπίο.
- Διαφορετικά επίπεδα στο χώρο με σκοπό τον χωρισμό των περιοχών.
- Τα υλικά στοιχεία, επιστρώσεις εδάφους, τοίχοι, κάγκελα, φράκτες.

Στις περιοχές αυτές υπάρχει εσωτερική οργάνωση η οποία εξαρτάται από την χρήση της κάθε περιοχής και από τα άτομα που τις χρησιμοποιούν (ηλικία παιδιών)

(Γερμανός, 1998, σ.93)

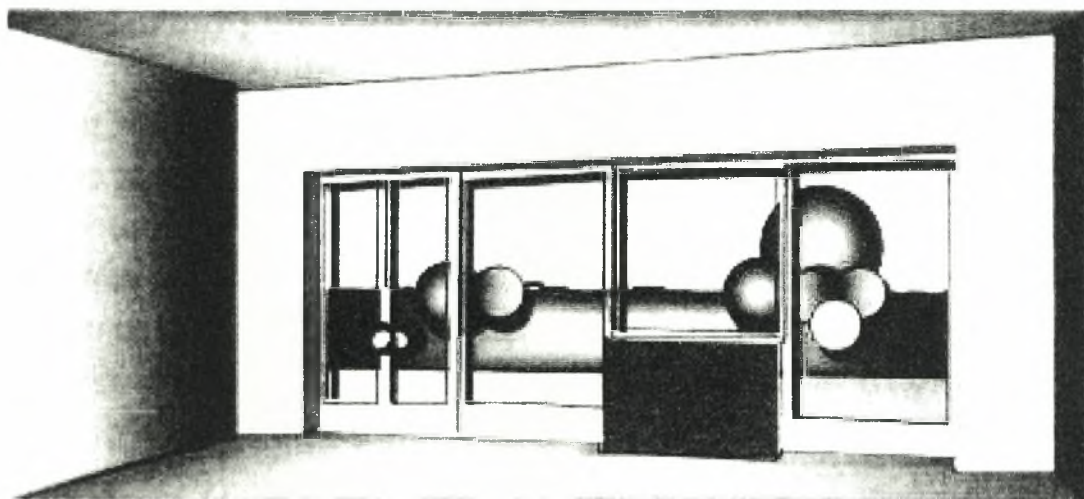
2.7 Η λειτουργία των παραγόντων της υλικής δομής

Στην κατηγορία των λειτουργιών αυτών ανήκουν:

α) Η λειτουργία του κτισμένου χώρου

Ο κτισμένος χώρος οργανώνει τη σύνδεση της αίθουσας με τους υπόλοιπους χώρους του σχολείου πότε εμποδίζοντας και πότε ενισχύοντας την λειτουργική και την οπτική επικοινωνία με αυτούς(Γερμανός,2003,σ.92).

Για παράδειγμα , μεγάλα παράθυρα και φαρδιές πόρτες στον τοίχο προς την αυλή μπορούν να διευκολύνουν την οπτική και την λειτουργική επικοινωνία της αίθουσας με τους υπαίθριους χώρους..

Ο κτισμένος χώρος ανάλογα με το σχήμα του, το μέγεθος, τα ανοίγματα προσφέρει τις βασικές προϋποθέσεις για την διαμόρφωση του εσωτερικού της τάξης.

Τέλος τα χαρακτηριστικά του κτισμένου χώρου συμβάλλουν στη διαμόρφωση του επιπέδου και της ποιότητας του φωτισμού, του εξαερισμού, της ακουστικής και γενικά των φυσικών περιβαλλοντικών συνθηκών της τάξης.

β) Οι λειτουργίες του διαμορφωμένου χώρου

Μια από τις βασικές λειτουργίες του διαμορφωμένου χώρου είναι ότι προσφέρει τις συνθήκες χώρου για την εκπαιδευτική διαδικασία.

Αυτό επιτυγχάνεται με την σωστή διαρρύθμιση και την αισθητική του χώρου. Αυτές δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την οργάνωση της αίθουσας σε διάφορα επίπεδα:

-Στην διαμόρφωση επιμέρους περιοχών λειτουργίας (για συζήτηση, για μελέτη, για ομαδική εργασία)

-Στην αισθητική οργάνωση του εσωτερικού χώρου που βοηθά σημαντικά στον προσανατολισμό της λειτουργίας της υλικής δομής.

-Στην ανάπτυξη συγκεκριμένων μορφών εκπαιδευτικής επικοινωνίας και εργασίας στο εσωτερικό της και στη δημιουργία συνθηκών μικροπεριβάλλοντος (φωτισμό, χρώματα, ήχοι)

Η αισθητική είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που οργανώνει τα ερεθίσματα που προσφέρει ο διαμορφωμένος χώρος , δηλαδή την οπτική οργάνωση του χώρου, ώστε να δημιουργηθεί ένα όμορφο περιβάλλον, ελκυστικό για τα παιδιά.

Ο στόχος είναι τριπλός:

1) η ανάπτυξη της αισθητικής εμπειρίας των παιδιών.

2) η επιτυχία ενός θετικού ψυχολογικού κλίματος στην τάξη μέσα από την δημιουργία αισθημάτων ευχαρίστησης, άνεσης, ασφάλειας, αυτοεκτίμησης.

3) η συμβολή του χώρου στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος μάθησης που έχει θετικά αποτελέσματα στις επιδόσεις των παιδιών και στη σχολική τους ενσωμάτωση.

Η διακόσμηση της αίθουσας μπορεί να αποκτήσει μεγάλη εκπαιδευτική σημασία, στην περίπτωση που η παραγωγή και η κατασκευή των διακοσμητικών υλικών συνδυάζεται με την ανάπτυξη της δημιουργικής συμπεριφοράς, της και της φαντασίας των παιδιών,

Σ' αυτό το πλαίσιο, η αισθητική οργάνωση του χώρου μπορεί να προσδώσει μία εκπαιδευτική διάσταση. —

- Οι λειτουργίες των τεχνητών περιβαλλοντικών παραγόντων

Οι τεχνικοί περιβαλλοντικοί παράγοντες βοηθούν στην δημιουργία λειτουργικής άνεσης και αίσθημα ευφορίας στην αίθουσα.

- Οι λειτουργίες των επίπλων και του εξοπλισμού

Από τα βασικά έπιπλα της τάξης είναι τα καρεκλάκια, τα τραπεζάκια και οι γωνιές. Για να λειτουργήσουν σωστά όμως πρέπει να είναι προσαρμοσμένα με τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολύνει το άτομο που τα χρησιμοποιεί. Έτσι ο σχεδιασμός των επίπλων, ο οποίος πρέπει να είναι σύμφωνα με την παιδική κλίμακα, και η διάταξη στο χώρο, ώστε να διευκολύνουν το χειρισμό τους από τα παιδιά , θεωρείται καθοριστικός.

- Η λειτουργία του εκπαιδευτικού υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί πηγή ερεθισμάτων μάθησης . Παρουσιάζει στο μαθητή πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο των διδασκομένων εννοιών(Γερμανός,2003,σ.103).

Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να πειραματιστούν με αυτό μέσω των δραστηριοτήτων. Η ποιότητα των δραστηριοτήτων εξαρτάται από το υλικό, το οποίο αν δεν ανανεώνεται και βρίσκεται σε κακή κατάσταση η δραστηριότητα υποβαθμίζεται ή δεν γίνεται καθόλου, με άμεσο αποτέλεσμα στην ποιότητα της παιδαγωγικής διαδικασίας.

γ) Η λειτουργία της σχολικής αυλής

Η σχολική αυλή αποτελεί την κατηγορία των παιδικών χώρων που βοηθούν στη διαδικασία αγωγής του παιδιού. Στους υπαίθριους χώρους αγωγής τα παιδιά περνούν ένα μεγάλο μέρος της προσχολικής αλλά και σχολικής ζωής.

Η φύση θεωρείται ότι αποτελεί βασικό εκπαιδευτικό παράγοντα για την μαθησιακή ανάπτυξη των παιδιών. Τα χρώματα, τα σχήματα, οι εναλλαγές των εποχών, η φύτευση και η φροντίδα των φυτών αλλά και μικρών ζώων, συμβάλλει στην υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων όπως και στην ανάπτυξη χαλάρωσης και παιχνιδιού. Επιπλέον, η αυλή εξοπλίζεται με καθιστικά, περιοχές με μικρά ζώα, κήπους, εξοπλισμό για εργασία κ.α.

2.8 Η υλική δομή και η ιδιαιτερότητα της στο χώρο του νηπιαγωγείου

α) Βασικές διαφορές με τις άλλες κατηγορίες σχολικού περιβάλλοντος.

Η προσχολική ηλικία οδηγεί στη διαμόρφωση του χώρου του νηπιαγωγείου με τρόπο που να το διαφοροποιεί από τα άλλα σχολεία. Αυτό οφείλεται στην έμφαση που δίνει η προσχολική αγωγή στην προσφορά ισχυρού ερεθίσματος από τα στοιχεία του χώρου και στην ενσωμάτωση περιοχών παιχνιδιού στο χώρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας(Γερμανός,2003,σ.177).

Είναι κοινά αποδεκτό ότι η σχέση που υπάρχει μεταξύ ενός παιδιού και του χώρου επιδρά σημαντικά στην ανάπτυξη του ίδιου του παιδιού. Την άποψη αυτή υποστηρίζει τόσο ο Piaget όσο και πολλοί άλλοι ερευνητές. Ο χώρος, λοιπόν, πρέπει να τροφοδοτεί αυτή τη σχέση

δχι

προσφέροντας ερεθίσματα που δίνουν την δυνατότητα στο παιδί να δραστηριοποιείται αλλά και να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες.

β) Τα χαρακτηριστικά της υλικής δομής

- ***Ο πλούτος των ερεθισμάτων μάθησης.***

Η διαμόρφωση του χώρου και τα χαρακτηριστικά του προσφέρουν στα παιδιά τη δυνατότητα να εξερευνήσουν, να πειραματιστούν, να δημιουργήσουν και να αποκτήσουν νέες εμπειρίες.

- ***Η οργάνωση σε επιμέρους χώρους***

Η ταξινόμηση σε ενότητες των παροχών της υλικής δομής των νηπιαγωγείων έχει στόχο την υποστήριξη ορισμένων πλευρών της πορείας προς τη μάθηση και της διαδικασίας ανάπτυξης (Γερμανός, 2003, σ. 178). Έτσι, η διαμόρφωση της αίθουσας του νηπιαγωγείου σε επιμέρους χώρους διευκολύνει την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων, αφού ο καθένας τους είναι προσαρμοσμένος στους στόχους και στις ανάγκες μιας ή περισσότερων δραστηριοτήτων.

- ***Η δημιουργία ατμόσφαιρας «σπιτιού»***

Ιδιαίτερα σημαντικό για το παιδί είναι ο χώρος που περνάει αρκετές ώρες της ημέρας του να του είναι οικείος και ελκυστικός. Για το λόγο αυτό η διαμόρφωση της αίθουσας πρέπει να είναι έτσι ώστε να δημιουργεί μια ατμόσφαιρα «σπιτιού» για το παιδί. Έτσι αναπτύσσεται σ' αυτό μια αίσθηση άνεσης και ασφάλειας βοηθώντας το να δραστηριοποιείται ευκολότερα.

2.9 Η συμβολή της υλικής δομής

2.9.1 Η υλική δομή ως εργαλείο συνεργατικών δραστηριοτήτων

- **Παιδαγωγικοί στόχοι και οργάνωση της υλικής δομής**

Η υλική δομή αποσκοπεί σε δυο βασικούς παιδαγωγικούς στόχους. Ο πρώτος αφορά την ανάπτυξη συνεργατικών ικανοτήτων στα παιδιά και ο δεύτερος την προσέγγιση γνώσεων και απόκτηση δεξιοτήτων με συνεργατικό τρόπο (Γερμανός,2003,σ.187).

Στην πραγματοποίηση αυτών μπορεί να συμβάλλει η δημιουργία εργαστηρίων. Με τον όρο εργαστήριο εννοούμε «μια ενότητα χώρου με διαρρύθμιση, έπιπλα και εξοπλισμό τέτοια ώστε να βοηθούν στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων» (Γερμανός,2003,σ.187). Έτσι, το παιδί βρίσκεται μπροστά σε καταστάσεις προβληματισμού που ζητούν λύση χρησιμοποιώντας μυαλό και χέρια. Αναπτύσσεται, επομένως η σκέψη, η κοινωνικοποίηση, η πρωτοβουλία, η δημιουργικότητα αλλά και η φαντασία.

2.9.2 Σχεδιασμός της υλικής δομής στο νηπιαγωγείο

Η ψυχολόγος Carol Weinstein στη διάρκεια μιας έρευνάς της, έθεσε το ερώτημα: «Με ποιους τρόπους οι αρχές σχεδιασμού του χώρου μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων και μορφών συμπεριφοράς που αντιστοιχούν σ' αυτές τις ανάγκες;»

Η Weinstein, λοιπόν, μελέτησε τρόπους με τους οποίους ο σχεδιασμός της οργάνωσης και της χρήσης του χώρου ενός νηπιαγωγείου να συμβάλλει στην υλοποίηση αναπτυξιακών στόχων.

- **Στόχοι σχετικά με την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη**

- **Η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης**

Η σχολική αίθουσα καλείται να συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης πρώτα-πρώτα δείχνοντας πόσο σημαντικό και άξιο είναι

το κάθε παιδί. Σ' αυτό βοηθάει η δημιουργία ενός μικρού, προσωπικού χώρου για κάθε παιδί, που θα τον χρησιμοποιεί αποκλειστικά και μόνο αυτό και θα το διακοσμήσει και θα το οργανώνει όπως αυτό επιθυμεί π.χ. ένα έπιπλο για τα πράγματά του. Καλό θα ήταν επίσης να υπάρχουν χώροι στον τοίχο ή σε πίνακα όπου θα μπορούν να τοποθετούνται οι εργασίες και οι κατασκευές των παιδιών.

Ο χώρος όμως πρέπει να δίνει την δυνατότητα στο παιδί να αισθάνεται ότι είναι ικανό να φέρει εις πέρας οτιδήποτε του ζητηθεί. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, όταν ο χώρος είναι διαμορφωμένος σε παιδική κλίμακα ώστε να διευκολύνει το παιδί. Η παιδική αυτή κλίμακα παρατηρείται στο μέγεθος και στην εργονομία των επίπλων, στους χώρους ταξινόμησης υλικών ή παιχνιδιών, στο μέγεθος και στη θέση των νιπτήρων και σε ό,τι άλλο χρησιμοποιεί το παιδί.

• *Το αίσθημα ασφάλειας και άνεσης*

Η Weinstein κάνει δυο προτάσεις στο θέμα της ασφάλειας και της άνεσης των παιδιών στο νηπιαγωγείο. Σύμφωνα με τις απόψεις της, το νηπιαγωγείο πρέπει να αποτελεί φιλικό χώρο που θα αναπτύσσει το αίσθημα εμπιστοσύνης και ασφάλειας στα παιδιά. Σ' αυτό βοηθάει η διακόσμηση και ο εξοπλισμός του χώρου και γενικά τα οπτικά ερεθίσματα που δίνονται στο παιδί.

Η δεύτερη πρότασή της αναφέρεται στη δημιουργία ενός χώρου, στην είσοδο του νηπιαγωγείου, όπου θα δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να μένουν λίγο με τους γονείς τους, να ασχοληθούν με κάποιο παιχνίδι και έτσι, με αυτόν τον τρόπο, να εισαχθούν βαθμιαία στην αίθουσα του νηπιαγωγείου.

• *Η ικανότητα αυτοελέγχου*

Η Weinstein προτείνει τρία κριτήρια σχεδιασμού για ένα χώρο με δυνατότητες αυτοελέγχου. Αυτά είναι:

-Να μην υπάρχουν μεγάλοι ενιαίοι χώροι, ώστε να αποφεύγονται οι εκδηλώσεις επιθετικότητας

-Να δημιουργούνται περιοχές οι οποίες να δίνουν την δυνατότητα στο παιδί να απομονώνεται, να χαλαρώνει και να ηρεμεί

-Να υπάρχει χώρος φύλαξης υλικού και να υπάρχει η δυνατότητα να τακτοποιούνται τα υλικά κατά κατηγορίες.

2.9.3 Η αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών

Η προσχολική ηλικία ενισχύει την ικανότητα του παιδιού να συνεργάζεται και να ταυτίζεται με τους συνομηλίκους του. Σ' αυτό μπορεί να συμβάλει ενεργά η οργάνωση του χώρου.

Συγκεκριμένα, λοιπόν, πρέπει να διαχωρίζεται ο χώρος σε μικρές περιοχές δραστηριοτήτων με σαφή οριοθέτηση. Η δημιουργία, επιπλέον, επιμέρους περιοχών που να ενθαρρύνουν κυρίως το συνεργατικό παιχνίδι π.χ. κουκλόσπιτο, θεατρικό παιχνίδι, αλλά και η ύπαρξη μεγάλης ποικιλίας εκπαιδευτικών υλικών και ερεθισμάτων, συμβάλλουν ενεργά στην επίτευξη του στόχου. Τέλος, σημαντικό ρόλο παίζουν και τα έπιπλα, τα οποία πρέπει να είναι ευέλικτα ώστε να συνδυάζονται με ποικίλους τρόπους.

3. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

3.1 Η ευελιξία βασικός παράγοντας στη διαμόρφωση του χώρου

α) Η οργάνωση των εσωτερικών χώρων

- *Η προσαρμογή του χώρου στα μέτρα του παιδιού*

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσαν οι υπεύθυνοι στην παιδική κλίμακα που πρέπει να κυριαρχεί στις τάξεις. Έτσι, ορισμένα χαρακτηριστικά του χώρου πρέπει να προσαρμόζονται στα μεγέθη του σώματος των παιδιών ώστε να τον κάνουν πιο εύχρηστο, άνετο και ασφαλή. Επιπλέον, τα έπιπλα και τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί το παιδί πρέπει να είναι σχετικά ελαφριά ώστε να μετακινούνται εύκολα, ενώ τα συρτάρια, τα ράφια και οι βιβλιοθήκες πρέπει να είναι έτσι κατασκευασμένα ώστε να προσφέρουν άμεση πρόσβαση για τα παιδιά.

- *Η λειτουργική εξειδίκευση στην οργάνωση του χώρου*

Ορισμένες από τις παιδαγωγικές τάσεις εισήγαγαν την εξειδίκευση στην οργάνωση του χώρου, ο οποίος προσέφερε πλέον μια ποικιλία από περιοχές προσαρμοσμένες στα βασικά θέματα της σχολικής εργασίας (Γερμανός, 2003, σ.164). Για παράδειγμα, ο Freinet πρότεινε ένα

σχολείο- εργαστήριο, το οποίο αποτελούνταν από δυο μέρη εσωτερικού χώρου:

- Μια κοινή αίθουσα για τις συλλογικές εργασίες
- Ορισμένες εξειδικευμένες αίθουσες –εργαστήρια

• *Η ύπαρξη προσωπικού χώρου του μαθητή*

Η σημασία της ύπαρξης του προσωπικού χώρου του παιδιού είναι ιδιαίτερος μεγάλη. Για το λόγο αυτό, ορισμένες νέες τάσεις είχαν προνοήσει να αναλογούν σε κάθε παιδί τα δικά του έπιπλα. Για παράδειγμα, ο Freinet υποστήριζε ότι το κάθε παιδί πρέπει να έχει το δικό του ντουλάπι, το δικό του συρτάρι κ.ο.κ, χωρίς να έχουν πρόσβαση σ' αυτά τρίτα άτομα. Ενδιαφέρουσα είναι και η άποψη των Vasquez κ Oury, οι οποίοι θεωρούν ότι η ύπαρξη του προσωπικού χώρου στην τάξη είναι απαραίτητη για πρακτικούς και ψυχολογικούς λόγους.

• *Η αισθητική του χώρου*

Η διακόσμηση της αίθουσας δεν πρέπει να περιλαμβάνει πλέον τυποποιημένες εικόνες και σύμβολα. Η αίθουσα πρέπει να χαρακτηρίζεται από εικόνες, κατασκευές και αντικείμενα που να προσφέρουν αισθητικά ερεθίσματα και βέβαια να είναι φτιαγμένα από τα ίδια τα παιδιά.

β) *Η λειτουργική σχέση του εσωτερικού με τον υπαίθριο χώρο*

• *Η σχέση του σχολικού χώρου με τη φύση*

Η ανάγκη για την ένταξη της φύσης στην καθημερινότητα του σχολικού προγράμματος οδήγησε στην διαμόρφωση της αίθουσας με τέτοιο τρόπο ώστε να συνδέεται ο εσωτερικός χώρος με τη σχολική αυλή. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την τοποθέτηση των παραθύρων αρκετά χαμηλά, ώστε να μπορούν τα παιδιά να έχουν ορατότητα προς την αυλή, και με την δημιουργία μεγάλων ανοιγμάτων στην αίθουσα(π.χ. ανοιγόμενη τζαμαρία), ώστε να υπάρχει σύνδεση του εσωτερικού με τον εξωτερικό χώρο.

3.2 Ο χώρος οργανωμένος σε μικρές ενότητες

α) Ο χώρος για τα μικρά παιδιά

Στην περίπτωση που ο χώρος απευθύνεται σε μικρά παιδιά ηλικίας 18-36 μηνών, πρέπει να είναι κάπως διαφορετικά διαμορφωμένος από το συνηθισμένο. Έτσι δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία περιοχών για παιχνίδι σε μικρές ομάδες (Γεμανός,2003,σ.181). βέβαια, καλό θα ήταν να αποφεύγεται η πραγματοποίηση στη ίδια περιοχή ήσυχων και θορυβωδών δραστηριοτήτων ταυτόχρονα. Επίσης, οι περιοχές μπορούν να οριοθετούνται με χαμηλά διαχωριστικά ή έπιπλα, ώστε να απομονώνονται οι ομάδες. Επιπλέον, εκτός από τα παιδικά έπιπλα, καλό είναι να υπάρχουν μαξιλάρια και στρώματα πάνω στη μοκέτα ή στο χαλί αλλά και αναπαυτικά έπιπλα για τους γονείς στην περίπτωση που χρειαστεί να μένουν στην αίθουσα και να παρακολουθούν ή ακόμα και να συμμετέχουν στις δραστηριότητες των παιδιών.

β) Ο χώρος για παιδιά 3-5 χρόνων

Στις ηλικίες των παιδιών έως 5 χρονών η οργάνωση της αίθουσας πρέπει να είναι λίγο πιο προσεγμένη. Ο χώρος της τάξης οργανώνεται σε επιμέρους ενότητες, πολύ καλά εξοπλισμένες ώστε να αναπτύσσει το παιδί δραστηριότητες που θα το βοηθήσουν να αποκτήσει γνώσεις. Έτσι δημιουργούνται οι γωνιές, στις οποίες έχουμε ήδη αναφερθεί, οι «σταθμοί μάθησης», οι περιοχές δραστηριοτήτων και οι περιοχές λειτουργίας ομάδων.

- Οι «σταθμοί μάθησης»

Πρόκειται για χώρους όπου πραγματοποιούνται ατομικές εργασίες και προσφέρουν στο παιδί τη δυνατότητα να πειραματιστεί και να αποκτήσει γνώσεις και εμπειρία πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα τραπέζια πάνω στα οποία υπάρχει εξειδικευμένο υλικό για την εξάσκηση του παιδιού σ' ένα ορισμένο θέμα. Επιπλέον, το παιδί καλό θα είναι να εργάζεται μόνο του και γι' αυτό τα έπιπλα πρέπει να παρέχουν σαφείς κατευθύνσεις για την σωστή εκτέλεση της δραστηριότητας. Οι σταθμοί μάθησης διαφέρουν από τις γωνιές εξαιτίας της απλότητάς τους και γιατί αναφέρονται σ' ένα πολύ συγκεκριμένο αντικείμενο γνώσης.

0+1

- Οι περιοχές δραστηριοτήτων

Οι χώροι αυτοί έχουν μια πιο σύνθετη διαμόρφωση και περισσότερο εξοπλισμό από τους υπόλοιπους. Αποτελούν μικροπεριβάλλοντα μάθησης, οργανωμένα γύρω από συγκεκριμένη θεματική ενότητα, με σκοπό να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ειδικών αλλά και γενικών στόχων του προγράμματος π.χ. περιοχή μαθηματικών (Γερμανός,2003,σ. 184).

Η διαμόρφωση του χώρου πρέπει να ευνοεί την ανάπτυξη αυθόρμητων ή καθοδηγούμενων μορφών συνεργασίας με στόχους (Γερμανός,2003,σ.184). Περιλαμβάνει έπιπλα για εργασία ή παιχνίδι αλλά και για ταξινόμηση ή αποθήκευση του υλικού. Το υλικό που χρησιμοποιείται πρέπει να είναι επιλεγμένο με γνώση και φαντασία αλλά και να διατηρείται σε καλή κατάσταση ή να ανανεώνεται τακτικά.

Οι περιοχές δραστηριοτήτων οργανώνονται και αναδιοργανώνονται σύμφωνα με τον προγραμματισμό της εκπαιδευτικής εργασίας κατά τη διάρκεια της χρονιάς, σε αντίθεση με τις γωνιές που προορίζονται για αυθόρμητες δραστηριότητες.

-Περιοχές λειτουργίας ομάδων

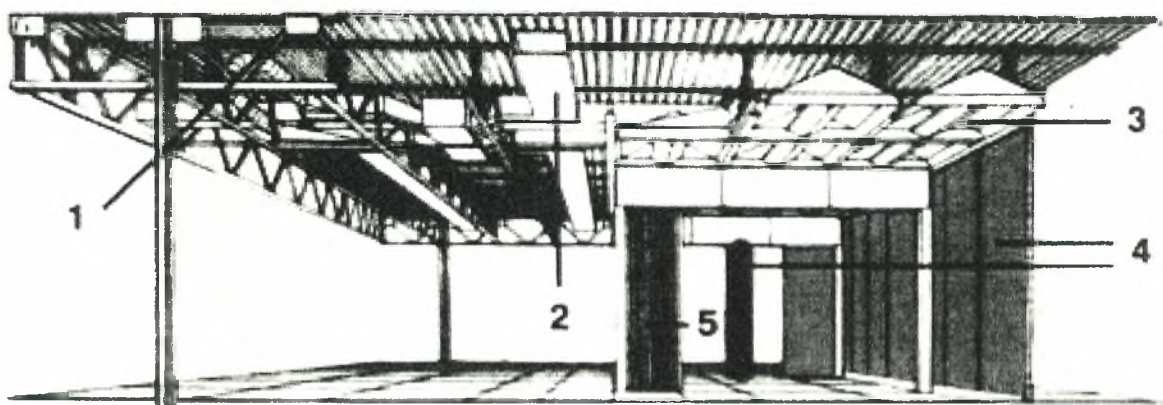
Οι περιοχές αυτές δεν έχουν συγκεκριμένο θέμα. Η χρήση τους επικεντρώνεται στην ανάπτυξη μικρών ομάδων και λειτουργούν ως τόποι αλληλεπίδρασης και καλλιέργειας κοινωνικών δεξιοτήτων (Γερμανός,2003,σ.185). Η επίπλωση αυτής της περιοχής μπορεί να αποτελείται από τραπέζια με καθίσματα ή μοκέτα ή μαξιλάρες.

4. ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΓΙΑ ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΧΩΡΟ

Από τους πρώτους που ασχολήθηκαν με την αναζήτηση ενός πρότυπου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού ενός σχολείου, ήταν η «Σχολή Παραμετρικού Σχεδιασμού». Ο Erza Ehrenkranz, ειδικός βιομηχανικού σχεδίου, το 1964, ασχολήθηκε με τα σχολικά κτίρια. Ως αποτέλεσμα των ερευνών του πρότεινε ένα σύστημα μεταλλικής προκατασκευής, το Schools Constuction System Development (SCSD), το οποίο περιελάμβανε 4 τεχνικές παραμέτρους, που επηρεάζουν τη διαμόρφωση των συνθηκών λειτουργίας της υλικής δομής και ρυθμίζουν την λειτουργία, την οργάνωση και τη συντήρηση ενός διδακτηρίου. Οι παράμετροι αυτοί είναι:

1. Η οροφή, 2. το σύστημα κλιματισμού, 3. το σύστημα φωτισμού, 4. τα κινητά χωρίσματα διευθέτησης του εσωτερικού χώρου (Γερμανός, 2003,σ.209).

Το σύστημα «Schools Construction System Development» του Ehrenkranz

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- 1: Μεταλλική οροφή. Διακρίνεται ο σκελετός της από σύνθετα και απλά δοκάρια, που αφήνουν θέσεις για τα συστήματα κλιματισμού, φωτισμού και σταθεροποίησης των κινητών χωρισμάτων. Στο πάνω μέρος φαίνεται η επικάλυψη. Προς τον εσωτερικό χώρο το σύνολο έκλινε με ψευδοροφή (δεν φαίνεται).
- 2: Σύστημα κλιματισμού-εξαερισμού.
- 3: Σύστημα φωτισμού.
- 4: Κινητά χωρίσματα.
- 5: Κινητά χωρίσματα τραβηγμένα σε μια άκρη για ενοποίηση χώρων.

Γερμανός, 2003, σ. 210

όχι

Ο Ehrenkranz μετέτρεπε το κτίριο σε ένα ανοικτό υλικό σύστημα, το οποίο έδινε ελευθερία στη διαμόρφωση του σχολικού περιβάλλοντος. Μπορούσε να αναπτυχθεί προς οποιαδήποτε κατεύθυνση στο χώρο, σύμφωνα πάντα με τις επιλογές και τις απόψεις των εκπαιδευτικών. Αυτοί ήταν που θα όριζαν τους τρόπους επικοινωνίας μεταξύ των επιμέρων χώρων.

• *Η ευελιξία στο πρότυπο του σχολείου*

Όσο αργότερα αναζητήθηκε η ευελιξία στον χώρο του σχολείου. Έτσι ένα είδος ευελιξίας έχουμε στα σχολικά κτίρια με «ημι-ανοικτό» σχεδιασμό. Στην περίπτωση αυτή οι περιοχές διδασκαλίας διαμορφώνονται με μικρούς τοίχους που σχηματίζουν εσοχές και συνήθως δεν έχουν εσωτερικές πόρτες. Έτσι, το μάθημα γίνεται σε οριοθετημένα τμήματα του χώρου.

Οι ενότητες περιοχών διδασκαλίας της αίθουσας αποτελούνται από 5 τμήματα: 1. Ένα κεντρικό χώρο πολλαπλών χρήσεων, 2. Περιοχές εργασίας ομάδων, 3. Εργαστήρια, 4. Χώρους ήσυχων δραστηριοτήτων, 5. Ένα στεγασμένο υπαίθριο χώρο (Γερμανός, 2003, σ.215).

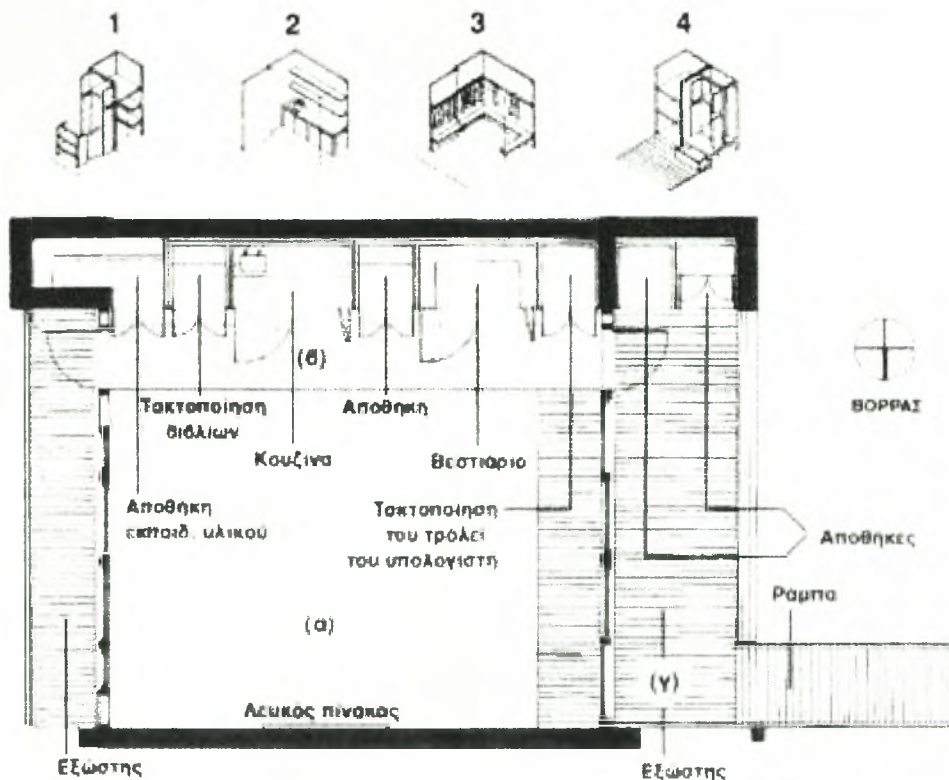
• *Η πρότυπη αίθουσα*

Το 1988 μια ομάδα Βρετανών εκπαιδευτικών και αρχιτεκτόνων, η Ομάδα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (EDG), μελέτησε και παρουσίασε τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου περιβάλλοντος για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας.

Η πρόταση αυτή θα μπορούσε να υλοποιηθεί σχεδόν παντού χωρίς να αντιμετωπίσει λειτουργικά, κατασκευαστικά ή οικονομικά προβλήματα. Έτσι, το πρότυπο σχήμα της αίθουσας γι' αυτούς ήταν ένα απλό ορθογώνιο με διαστάσεις 9μ.Χ 9μ το οποίο δεν θα επιβάλλει περιορισμούς στον τρόπο ζωής των παιδιών. Σ' αυτό συμβάλλει η τοποθέτηση του εξοπλισμού σε ειδικές ντουλάπες οι οποίες βρίσκονται κατά μήκος της μιας πλευράς.

OXI

Η πρόταση της EDG για την πρότυπη αίθουσα προσχολικής βαθμίδας

Εξοπλισμός

- 1: Σύστημα τακτοποίησης βιβλίων από σταθερά και κινητά έπιπλα
- 2: Πάγκος κουζίνας με νιπτήρα
- 3: Βεστιάριο
- 4: Εξοπλισμός εξωτερικών αποθηκών.

Επιστρώσεις δαπέδων

- (α): Μοκέτα
 (β): Πλαστικά πλακίδια
 (γ): Ξύλο

(Γερμανός, 2003,σ.220)

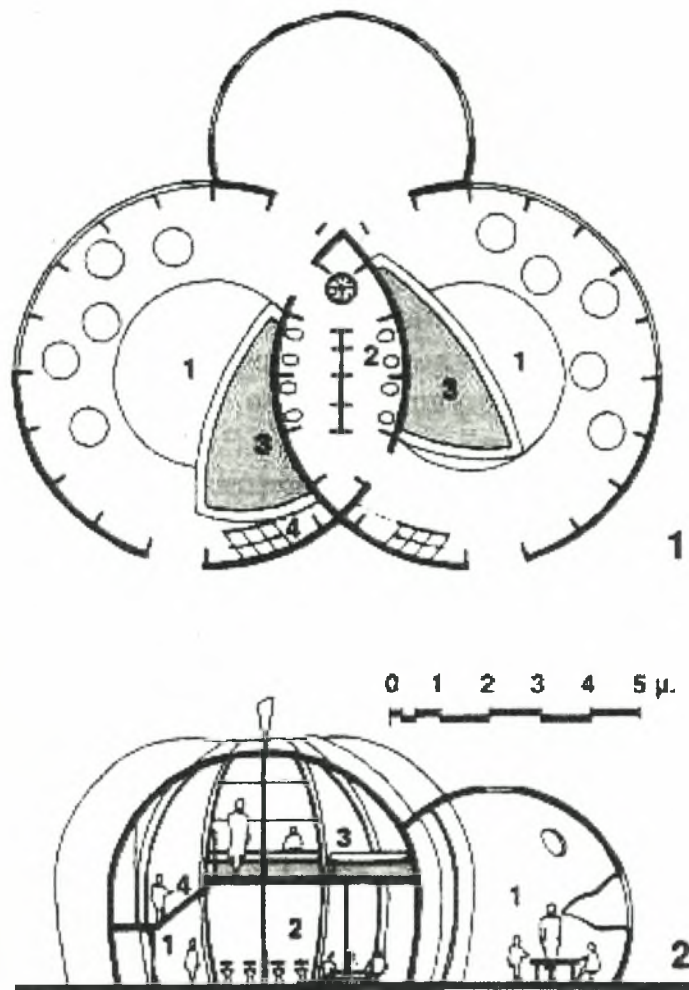
• Η προσαρμογή του χώρου στα χαρακτηριστικά του παιδιού

Σύμφωνα με τον αρχιτέκτονα Aldo Van Eyck, ο χώρος πρέπει να έχει την δυνατότητα να προσαρμόζεται στο υποκείμενο. Γι' αυτό και το νηπιαγωγείο πρέπει να προσαρμόζεται στον κόσμο του παιδιού, στις επιθυμίες και στα συναισθήματά του. Με την άποψη αυτή συμφώνησε και ο Γάλλος αρχιτέκτονας Guy Bonniard, ο οποίος πρότεινε ένα τέτοιου είδους νηπιαγωγείο στο Moirans της Γαλλίας (1990). Σκοπός του ήταν η δημιουργία ενός χώρου, ο οποίος θα είναι κοντά στον φανταστικό κόσμο του παιδιού και θα μοιάζει ότι βγήκε από παραμύθι.

Έτσι, το κτίριο αυτό αποτελούνταν από 4 κτίσματα που έχουν ισόγειο και μεσοπάτωμα και μοιάζουν με μεγάλες χρωματιστές κολοκύθες. Μέσα

σ' αυτές βρίσκονται οι τάξεις, με περιοχές για αυθόρμητο παιχνίδι, εκπαιδευτικές δραστηριότητες και ανάπαυση. Ο εσωτερικός χώρος περιελάμβανε εσοχές, «σπηλιές» για εξερεύνηση, κύβους- βιβλιοθήκες, σκελετούς για σκαρφάλωμα αλλά και διαμορφώσεις χώρων για εναλλακτικές χρήσεις. Το νηπιαγωγείο αυτό μπορεί να παρουσίαζε ένα χώρο με μορφή παιχνιδοκατασκευής αλλά το πρόγραμμα λειτουργίας του δεν ήταν διαφορετικό από ένα τυπικό νηπιαγωγείο.

Πρόταση για νηπιαγωγείο στο Moirans

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Πάνω: Κάτοψη (1).
- Κάτω: Τομή μονάδας (2).
- 1: Χώροι παιχνιδιού και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.
- 2: Τουαλέτες.
- 3: Χώρος ανάπαυσης (μεσοπάτωμα, με γκριζο).
- 4: Σκάλα που οδηγεί στο μεσοπάτωμα.

(Γερμανός, 2003, σ.229)

4.1 Νηπιαγωγεία με ιδιόκτητο κτίριο

Μια κατηγορία χώρων και ίσως η πιο σημαντική για την προσχολική ηλικία είναι αυτοί που δημιουργήθηκαν από την αρχή για να λειτουργήσουν σαν νηπιαγωγεία. Σ' αυτή την περίπτωση οι εγκαταστάσεις και ο σχεδιασμός ακολουθούν ορισμένες προδιαγραφές (Γερμανός, 1998, σ. 106).

-Ο χώρος αυτός είναι προσαρμοσμένος στην παιδική κλίμακα, αντίθετα με τους υπόλοιπους χώρους επειδή τόσο το κτίριο, όσο και ο υπαίθριος χώρος των νηπιαγωγείων αυτών είναι κατά κοινή ομολογία μικρότερου μεγέθους.

Συνήθως, το κτίριο αποτελείται από δυο μεγάλες αίθουσες, ένα ή δύο γραφεία και βοηθητικούς χώρους. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει και μια μεγάλη αίθουσα που συνδέει τις δύο αίθουσες και χρησιμοποιείται σαν χώρος πολλαπλών χρήσεων (αίθουσα υποδοχής, εκδηλώσεων κλπ).

Η αυλή είναι μικρή με επιφάνεια που σπάνια ξεπερνά το εμβαδόν του κτισμένου χώρου. Πρόκειται λοιπόν για ένα ισόγειο κτίριο σχετικά μικρό κτισμένο σε οικόπεδο εμβαδού περίπου 1000 τ.μ.

-Ο χώρος έχει μια συγκεκριμένη σχεδιαστική αντίληψη διότι η αρχιτεκτονική οργάνωση ακολουθεί μια παιδαγωγική προσέγγιση, που απευθύνεται σε προσχολική ηλικία, κάτι που εκφράζεται τόσο με την λειτουργικότητα του όσο και με την αισθητική του χώρου.

Η διαρρύθμιση της τάξης, οι λειτουργικές συνδέσεις του χώρου, τα μεγέθη και τα χρώματα του κτιρίου και της αυλής είναι από τα βασικά στοιχεία που εντοπίζεται ο διαφορετικός σχεδιασμός.

Ο υπαίθριος χώρος αγωγής αποτελείται από δύο περιοχές.

- περιοχή παιχνιδιού και ελεύθερου χρόνου για τα παιδιά που χρησιμεύει και ως χώρος σωματικής αγωγής. Περιλαμβάνει δυο τμήματα :

- Το επιστρωμένο με τσιμεντόπλακες ή άλλο ανθεκτικό υλικό και χρησιμεύει περισσότερο για μετακινήσεις και για παιχνίδι χωρίς κίνδυνο να λερωθούν τα παιδιά από τυχόν χώματα, λάσπες.

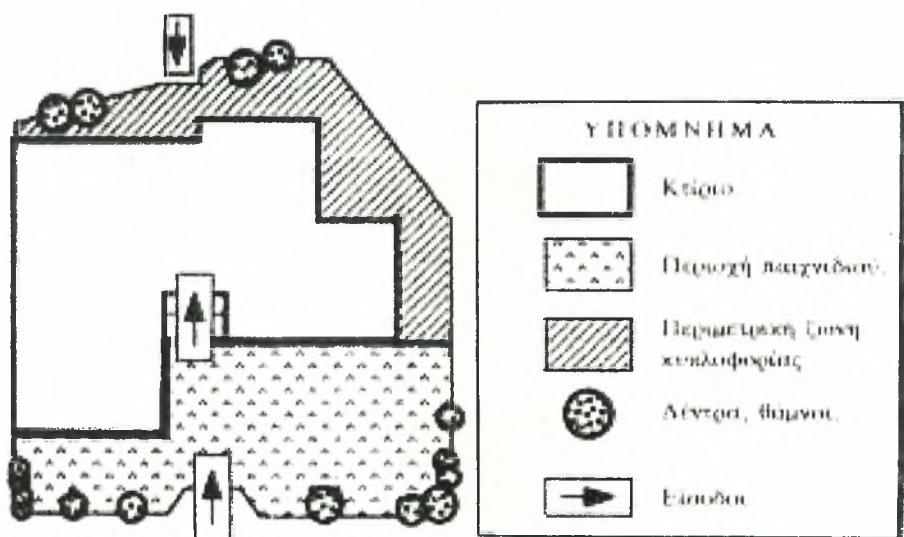
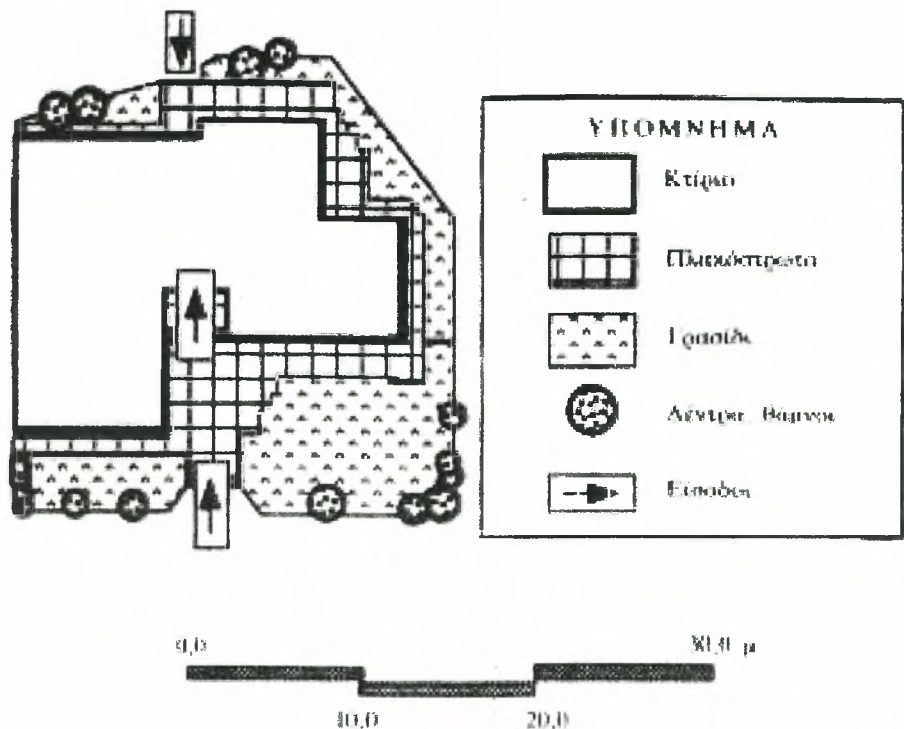
Πολλές φορές στην περιοχή αυτή υπάρχει και σκάμμα με άμμο, περιοχή πράσινου, με χόρτο, θάμνους, δένδρα κλπ για αυθόρμητο παιχνίδι και κινητικά παιχνίδια (κυνηγητό, κρυφτό).

Στο χώρο αυτό υπάρχουν επίσης παγκάκια, κάδοι απορριμμάτων, μικρά πεζούλια που μπορούν να βοηθήσουν στην οργάνωση διάφορων δραστηριοτήτων.

- Περιοχή ζώνης κυκλοφορίας που εκτείνεται περιμετρικά του κτιρίου και το προστατεύει από εξωτερικούς κινδύνους και ενοχλήσεις. Το μέρος αυτό συνήθως είναι πλακόστρωτο, υπάρχει περίπτωση όμως να είναι και καλυμμένο με πράσινο. Ο χώρος αυτός περιβάλλει το πεδίο

0x1

παιχνιδιού και πολλές φορές είναι εξοπλισμένος με παγκάκια που προορισμός τους είναι να προσφέρουν ξεκούραση στα παιδιά καθώς επίσης και την δυνατότητα εποπτείας τους από τους παιδαγωγούς.

(Γερμανός, 1998, σ. 109)

- Ο περίγυρος της αυλής και του κτιρίου είναι άλλοτε περιφραγμένος με χαμηλούς τοίχους και κάγκελα και άλλοτε με σκέτα κάγκελα πάντα όμως με τέτοιο τρόπο που να επιτρέπουν την οπτική επαφή με το

εξωσχολικό περιβάλλον και με αυτό τον τρόπο να μην δημιουργεί εσωστρεφή χαρακτήρα στον υπαίθριο χώρο.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι όλη αυτή η οργάνωση του υπαίθριου χώρου βοηθά:

- στην επαφή του παιδιού με την φύση
- Στην ικανοποίηση των αναγκών για αυθόρμητο παιχνίδι
- Την άποψη ότι σε οργανωμένες μορφές παιχνιδιού μπορεί να αξιοποιηθεί η παιδαγωγική διαδικασία (Γερμανός, 1998, σ.111).

4.2 Πρότυπος σχεδιασμός του χώρου σε γωνιές

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η τάξη του νηπιαγωγείου μπορεί να χωριστεί σε επιμέρους λειτουργικούς χώρους με την βοήθεια ντουλαπιών, παραβάν ή ράφια. Κάθε περιοχή πρέπει να είναι διαχωρισμένη από τις άλλες έχοντας το δικό της θέμα και το δικό της υλικό, το οποίο να είναι τοποθετημένο έτσι ώστε να είναι προσιτό στα παιδιά.

Μόλις το παιδί μπει στην τάξη, καλό είναι να μπορεί να προσανατολιστεί εύκολα και να επιλέγει αυθόρμητα το χώρο δράσης του, αφού το υλικό της γωνιάς, που είναι εκτεθειμένο σε κοινή θέα, προσελκύει τα παιδιά με ανάλογα ενδιαφέροντα. Έτσι, ενισχύεται η πρωτοβουλία του παιδιού, η αυτοπεποίθηση και η σιγουριά του. Με τη διαμόρφωση του χώρου σε γωνιές προκαλείται η εντύπωση ενός νέου τρόπου πολύμορφης εκπαίδευσης, όπου τα παιδιά μπορούν ταυτόχρονα να παρατηρούν, να ακούνε, να μιλούν, να πειραματίζονται, να ανακαλύπτουν, να κατασκευάζουν, να μιμούνται κ.α.

Συνοπτικά, θα μπορούσε να ειπωθεί, ότι η οργάνωση του χώρου σε γωνιές πρέπει να επιδιώκει τη δημιουργία οικογενειακής ατμόσφαιρας, να βοηθά τα παιδιά να παράγουν νέες ιδέες αλλά και να διευρύνει τη φαντασία της νηπιαγωγού, ώστε να υπάρχει ποικιλία ερεθισμάτων και δραστηριοτήτων στην καθημερινή εργασία της.

▪ Η γωνιά του κουκλόσπιτου

Η γωνιά του κουκλόσπιτου πρέπει να θυμίζει έντονα στα παιδιά το σπίτι τους. Εξάλλου πρόκειται για ένα σπίτι, διαμορφωμένο στην παιδική κλίμακα, με σαλόνι, κουζίνα, υπνοδωμάτιο και άλλους καθημερινούς χώρους και αντικείμενα.

Το βασικό, ίσως, αντικείμενο του κουκλόσπιτου είναι η κούκλα. Γύρω από την οποία συνήθως στήνεται το παιχνίδι. Βέβαια, πίσω από την κούκλα βρίσκεται το ίδιο το παιδί το οποίο υποδύεται την μητέρα ή τον πατέρα. Έτσι, θα ακολουθούν οι φροντίδες της κούκλας, ο «περίπατός» της και γενικά δραστηριότητες που βασίζονται στις κινητικές ανάγκες του

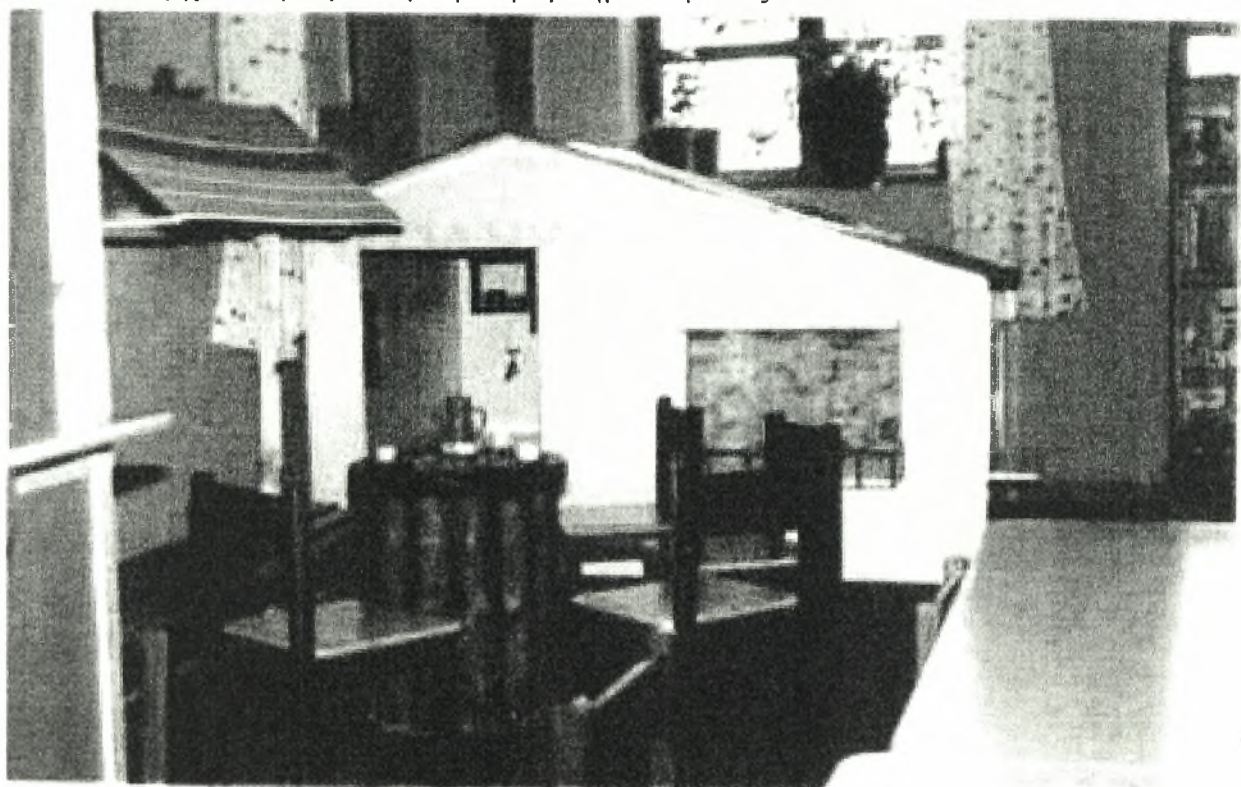
παιδιού. Κατά τον Bruner, το παιδί δυσκολεύεται να παίξει μόνο του για μεγάλο χρονικό διάστημα, αφού, όπως υποστηρίζει, η σκέψη και η φαντασία χαρακτηρίζονται συχνά από κάποιο διάλογο με ένα σύντροφο. Χωρίς αυτόν η ιδέα καταρρέει γρήγορα, ιδιαίτερα στο μικρό παιδί. Ορισμένες φορές, βέβαια, είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς το πέρασμα από τη μια κατηγορία παιχνιδιού στην άλλη, αφού οι κούκλες δεν μιλάνε για να μαρτυρήσουν την ύπαρξή τους (Σιβροπούλου, 1999, σ.65).

Γι' αυτό και ο χώρος του κουκλόσπιτου πρέπει να είναι αρκετά μεγάλος και περιορισμένος σ' ένα ήσυχο μέρος της τάξης, βοηθώντας τα παιδιά να παίζουν απομονωμένα και ήρεμα.

Τα κουκλόσπιτα διακρίνονται σε διάφορους τύπους. Οι κυριότεροι όμως από αυτούς είναι:

1) Το παραδοσιακό κουκλόσπιτο

Πρόκειται για ένα έπιπλο σπιτάκι με σκεπή και μεγάλα ανοίγματα. Ο τύπος αυτός ωστόσο δεν είναι και τόσο εύχρηστος, εξαιτίας της περιορισμένης χωρητικότητάς του. Αποτέλεσμα αυτού είναι να υπάρχουν ορισμένα μικροπροβλήματα μεταξύ των παιδιών.

2) Το κουκλόσπιτο με καγκελωτό κικλίδωμα

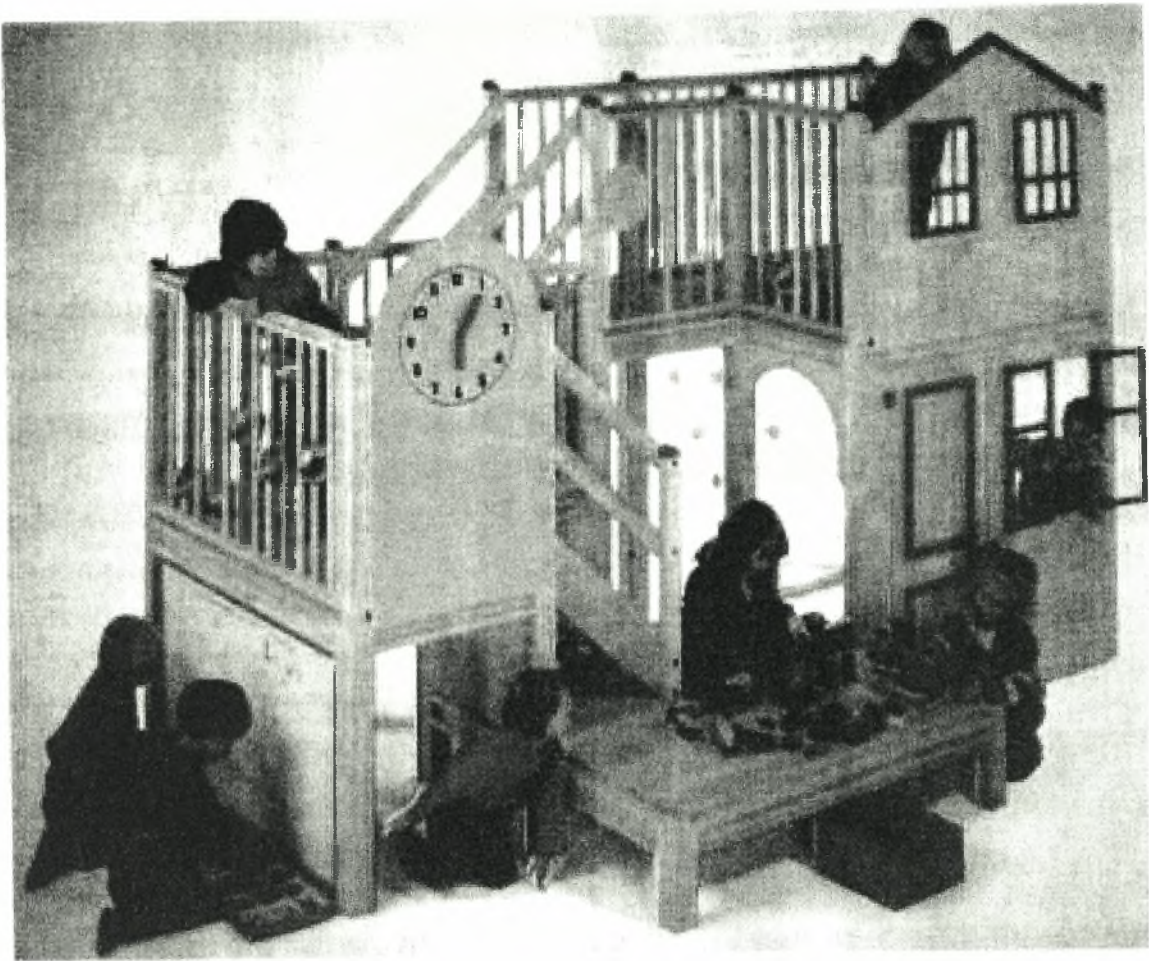
Είναι κατασκευασμένο από ξύλινα κάγκελα, δεν έχει σκεπή και το μέγεθός του ποικίλει ανάλογα με τον διατεθειμένο χώρο. Ευνόητο είναι, λοιπόν, ότι είναι πιο λειτουργικό από το προηγούμενο είδος, αφού οι κινήσεις των παιδιών μπορούν να γίνουν με μεγαλύτερη ελευθερία και να παρατηρηθούν με άμεσο τρόπο.

3) Το κουκλόσπιτο με πάνινη οροφή

Χαρακτηριστικό αυτού του είδους είναι ένα κομμάτι υφάσματος το οποίο τοποθετείται στην οροφή. Η κατασκευή και η χρήση αυτού του τύπου κουκλόσπιτου είναι ιδιαίτερα εύκολη και κυρίως ανέξοδη.

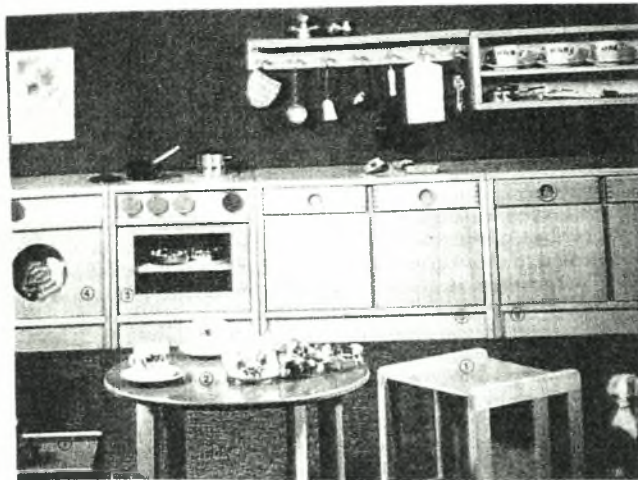

Είδος κουκλόσπιτου που κυκλοφορεί στο εμπόριο

Γενικά ένα κουκλόσπιτο θα πρέπει να περιέχει:

- κούκλες
- κρεβάτι και καροτσάκι για την κούκλα
- μικροέπιπλα κουζίνας(ντουλάπια, νεροχύτες, κουζίνα, ψυγείο, πλυντήριο)
- σκεύη μαγειρέματος, πιάτα, ποτήρια, μαχαιροπίρουνα
- ψεύτικα τρόφιμα
- ποδιά μαγειρέματος
- σίδηρο, σιδερώστρα, ρούχα
- τηλέφωνο
- τραπέζι και καρέκλες
- σκούπα και φαράσι
- λεκάνη ρούχων, απλώστρα, μανταλάκια
- χρήματα
- κάδο σκουπιδιών
- μεγάλες μαξιλάρες για σαλόνι και χαλάρωση

Το κουκλόσπιτο, λοιπόν, συμβάλλει στο να αποκτήσουν τα παιδιά εμπειρίες και γνώσεις πάνω στις λειτουργίες της κοινωνίας, προβληματίζονται, εφευρίσκουν λύσεις, αναπτύσσουν πρωτοβουλίες, συγκεντρώνονται σε μια διαδικασία και χρησιμοποιούν την φαντασία τους. Βοηθά, δηλαδή, το παιδί να βρει τον εαυτό του, να ανακαλύψει τα ενδιαφέροντά του και να κατακτήσει την πραγματικότητα.

▪ Το μαγαζάκι

Με τη βοήθεια του μικρού μαγαζιού το παιδί ωθείται να ανακαλύψει τον κόσμο των ενηλίκων. Παίζοντας μ' αυτό χρησιμοποιούν τα χρήματα, αγοράζουν, επιλέγουν, πουλάνε και συνομιλούν.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη αυτής της γωνιάς αποτελεί, πριν την δημιουργία της, η επίσκεψη των παιδιών σε ένα μαγαζί π.χ. ένα σούπερ μάρκετ, μανάβικο κ.α., ώστε να παρατηρήσουν τον τρόπο οργάνωσης του χώρου αλλά και τον τρόπο συμπεριφοράς τόσο των πολιτών όσο και των πελατών. Στη συνέχεια, μπορούν, με τη βοήθεια της νηπιαγωγού, να οργανώσουν το μαγαζάκι της τάξης τους. Για το σκοπό αυτό όμως απαιτείται:

- Ένα κατάλληλα διαμορφωμένο έπιπλο
- Μια μηχανή ταμείου
- Ζυγαριά
- Τηλέφωνο
- Μπλοκ αποδείξεων
- Σακκούλες
- Ψεύτικα χρήματα
- Συσκευασίες τροφίμων, ψεύτικα φρούτα και λαχανικά
- Ταμπελάκια που προσδιορίζουν το είδος του μαγαζιού και το περιεχόμενο των ραφιών
- Ποδιά για τον ιδιοκτήτη

Τα παιδιά παίζοντας με το μαγαζάκι, τους δίνεται η ευκαιρία να συμπεριφερθούν σαν ενήλικες, να υποδυθούν ρόλους, να δραματοποιήσουν καταστάσεις, να αναπτύξουν την φαντασία τους, να ασκήσουν τον προφορικό τους λόγο και να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους.

▪ Γωνιά οικοδομικού υλικού

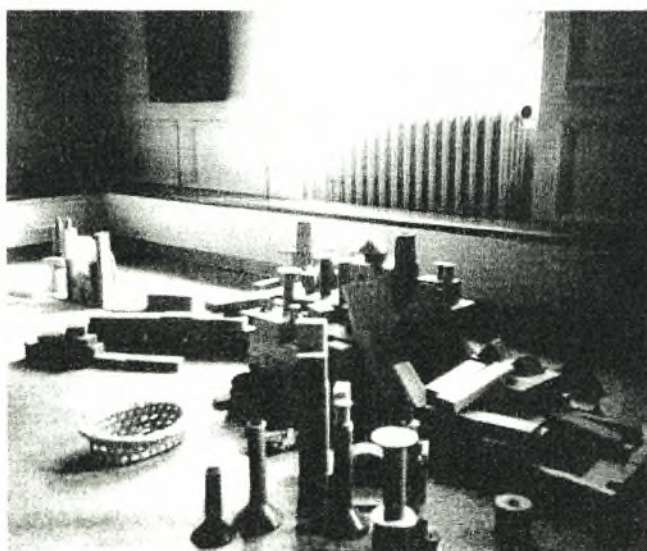
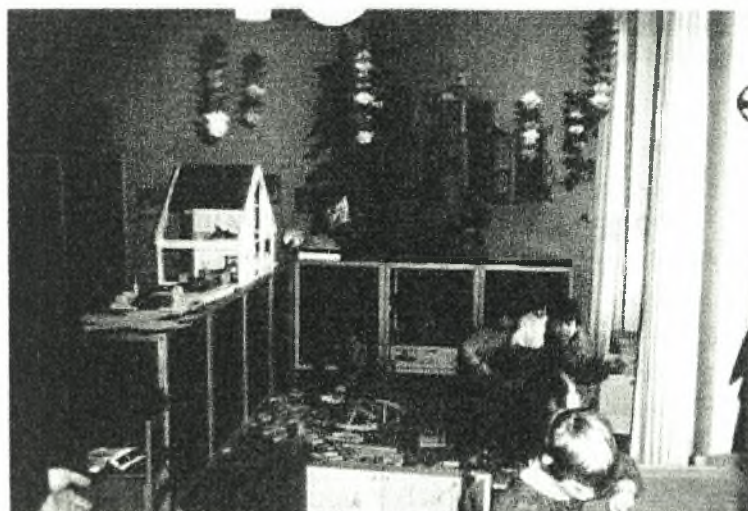
Βασικό χαρακτηριστικό αυτής της γωνιάς είναι το κτίσιμο. Τα παιδιά κτίζουν σπίτια, πύργους, γέφυρες κ.α. Η γωνιά αυτή πρέπει να είναι ευρύχωρη και άνετη, με μια μοκέτα στρωμένη στο πάτωμα και με πλούσιο οικοδομικό υλικό όπως κύβους, κυλίνδρους, τούβλα κ.α. Υπάρχουν, όμως, δυο είδη οικοδομικού υλικού:

- 1) Κανονικά, συμπαγή ξύλινα κομμάτια σε ποικιλία γεωμετρικών σχημάτων
- 2) Μεγάλα, κούφια και ελαφριά κομμάτια ξύλου, πλαστικού ή αφρώδες υλικού σε τετράγωνα, ορθογώνια και τρίγωνα σχήματα. Αυτά δίνουν την δυνατότητα να περιφραχτεί ένας χώρος ή να κατασκευαστούν κτίρια στο μέγεθος των παιδιών.

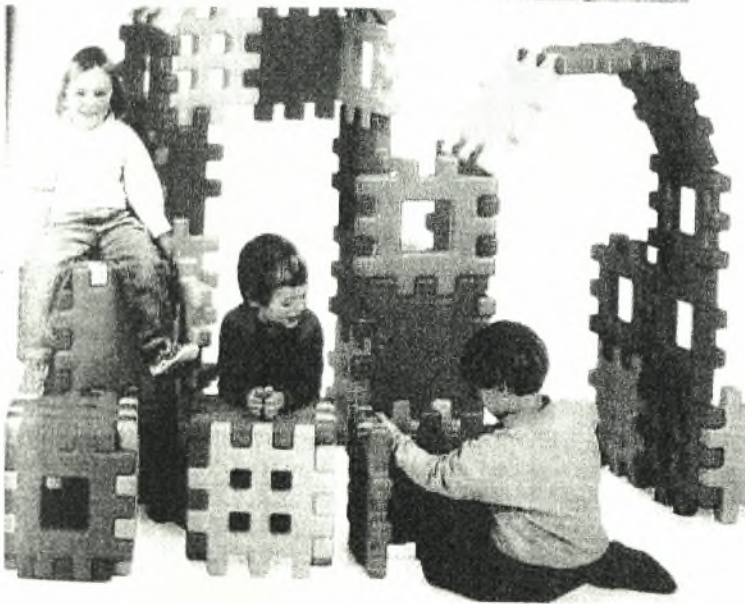
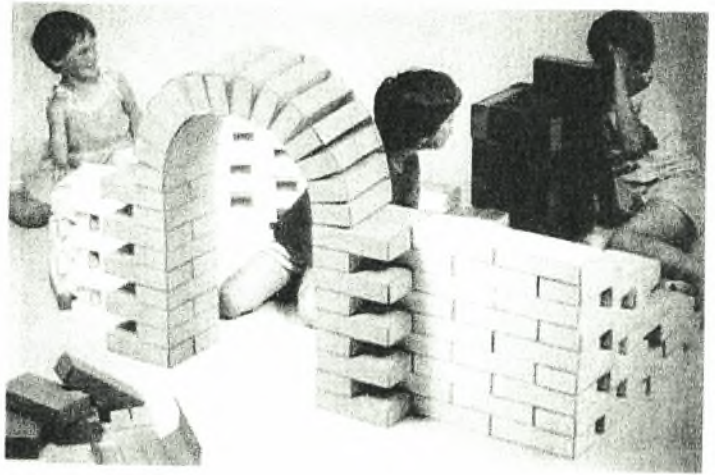
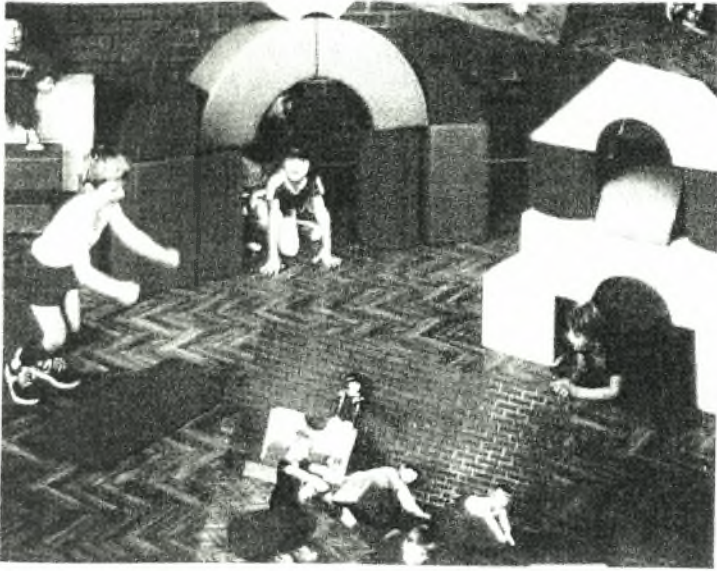
Συμπληρωματικό υλικό αποτελούν οι ανθρώπινες φιγούρες, ζώα, αυτοκίνητα, φορτηγά, πλοία και έπιπλα. Το οικοδομικό υλικό, όπως είναι φυσικό, τακτοποιείται σε συρτάρια, ανοιχτά ράφια ή κιβώτια με τροχούς, ειδικά σχεδιασμένα για αυτόν το σκοπό.

Συμπερασματικά, η χρήση του οικοδομικού υλικού από τα παιδιά τα βοηθάει να εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους και τις εντυπώσεις

τους, να αναπτύσσουν δεξιότητες και να διευρύνουν τις δυνάμεις της λογικής και του συλλογισμού (Σιβροπούλου, 1999, σ.86).

0x1

όχι

▪ Γωνιά με νερό και άμμο

Μεγάλη απόλαυση και χαρά για τα παιδιά αποτελεί το νερό, η άμμος και οι ιδιότητές τους. Για την γωνιά αυτή δεν χρειάζεται ιδιαίτερα μεγάλος χώρος και η οργάνωσή της μπορεί να γίνει με τη χρήση μιας απλής πλαστικής λεκάνης, με νερό ή άμμο, τοποθετημένη σε μια σιδερένια βάση, ώστε να βρίσκεται στο ύψος των παιδιών για μεγαλύτερη ευκολία. Τα υλικά που χρειάζονται τα παιδιά είναι τοποθετημένα σε συρτάρια ή ράφια κοντά στη λεκάνη. Χρήσιμο έχει αποδειχτεί, αν ο χώρος το επιτρέπει, να υπάρχουν δυο λεκάνες, μια για άμμο και μια για νερό.

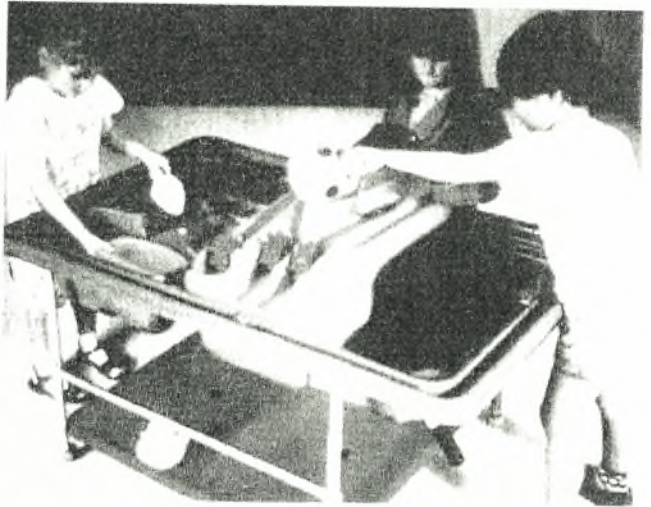
Η γωνιά του νερού αποτελείται:

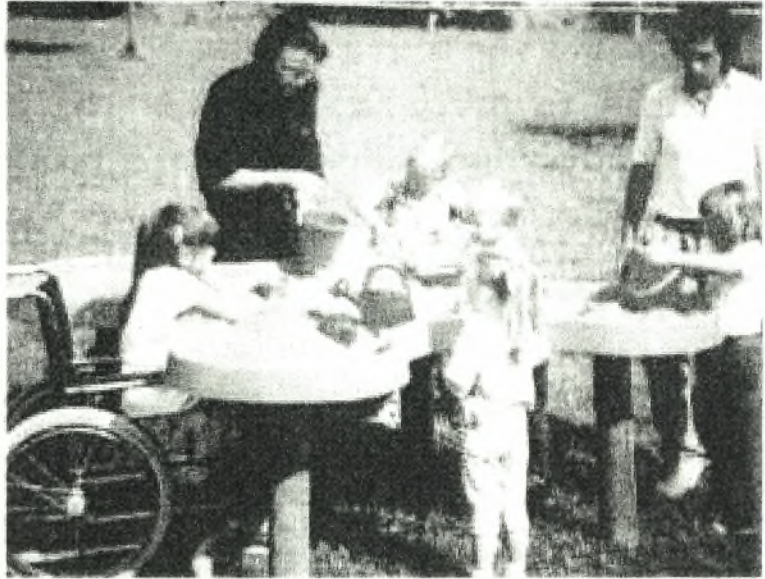
- Λεκάνη
- Ποδιές
- Χωνιά
- Κουτάλες, κούπες
- Λάστιχο
- Μπουκάλια
- Μεζούρες, σταγονόμετρα
- Σουρωτήρια
- Βαρκούλες, ψαράκια με συνδετήρες, μπετονιές
- Αντικείμενα που επιπλέουν, που βυθίζονται, που διαλύονται και που παραμένουν αδιάλυτα.

Η γωνιά της άμμου αποτελείται:

- Αμμοδόχο
- Κουβαδάκια, φτυαράκια
- Κουτιά, κυπελάκια,
- Ξυλάκια
- Εργαλεία κηπουρικής, κόσκινα, ποτιστήρια
- Φορητά, αυτοκίνητα, πλαστικά έπιπλα

041

▪ Γωνιά εικαστικών

Με τη ζωγραφική και την χειροτεχνία το παιδί μαθαίνει να σκέπτεται, να παίρνει πρωτοβουλίες και να ενισχύει την παρατηρητικότητα και την φαντασία του. Σ' αυτό ενεργό ρόλο έχει η γωνιά των εικαστικών.

Η γωνιά αυτή πρέπει να είναι κατάλληλα οργανωμένη ώστε να υπάρχει ελευθερία κίνησης αλλά και πρόσβαση στα εργαλεία και στα υλικά που χρειάζονται τα παιδιά κατά την ώρα της δραστηριότητας. Είναι απαραίτητο, επίσης, να διατίθεται άφθονος φωτισμός και ποικιλία μέσων και υλικών όπως:

- Τραπέζι και καρέκλες
- Καβαλέτο, ποδιές
- Έπιπλο με ράφια και συρτάρια για την τακτοποίηση των υλικών
- Βρύση, καλάθι απορριμμάτων
- Δοχεία ανάμειξης χρωμάτων
- Ταμπλό για την τοποθέτηση των έργων
- Εργαλεία, χαρτιά, χρώματα, υφάσματα, άχρηστα υλικά
- Ανθεκτικά υλικά(χαρτί, κάρτες, κουτιά, σωλήνες κ.α.)
- Εύπλαστα υλικά (ζυμάρι, πλαστελίνη, πηλό, χαρτοπολτό)

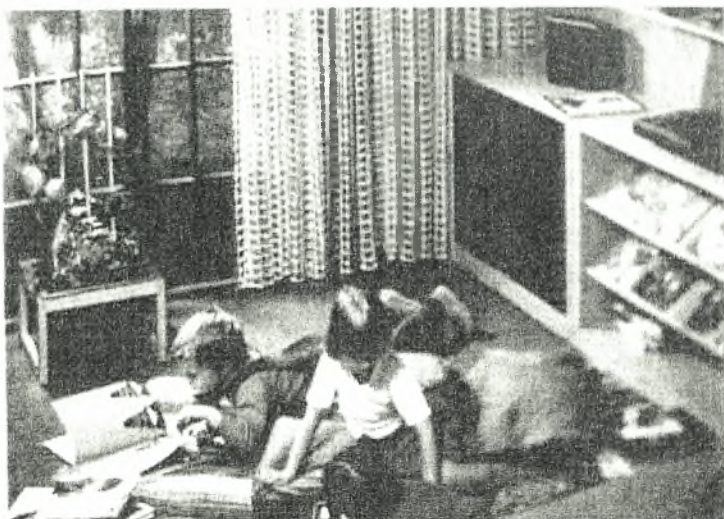

▪ Γωνιά βιβλιοθήκης

Το βιβλίο αποτελεί ένα πολύτιμο θησαυρό μέσα από τον οποίο το παιδί μπορεί να ονειρευτεί και να απολαύσει όμορφες εικόνες. Στην πραγματοποίηση των παραπάνω συντελεί η γωνιά της βιβλιοθήκης.

Σίγουρο και κοινά αποδεκτό είναι ότι η γωνιά αυτή πρέπει να είναι απομονωμένη, μακριά από θορύβους και με πολύ φως. Να υπάρχουν ράφια με βιβλία, ένα τραπέζι με καρέκλες ή μαξιλάρες, κασετόφωνο και οτιδήποτε «μαγικό», όπως μια νεράιδα κρεμασμένη από το ταβάνι, ώστε να δίνει την αίσθηση του φανταστικού κόσμου.

Καλό θα ήταν, επιπλέον, τα βιβλία να είναι ταξινομημένα ανάλογα με το είδος τους και το αναγνωστικό κοινό στο οποίο απευθύνονται. Με τον τρόπο αυτό θα διευκολύνεται ιδιαίτερα η επιλογή τους από τα παιδιά αλλά και από τον/ την νηπιαγωγό. Θα μπορούσε, επίσης, να οργανωθεί και μια ακουστική βιβλιοθήκη, στην οποία θα τοποθετηθεί ένα κασετόφωνο με ακουστικά ώστε τα παιδιά βρίσκοντας την ανάλογη κασέτα του βιβλίου που επέλεξαν, συγχρόνως με την οπτική εικόνα να ακούνε και την αφήγηση της ιστορίας.

▪ Γωνιά μεταμφιέσεων

Το παιδί της προσχολικής ηλικίας ενθουσιάζεται με την ιδέα να προσποιείται ότι είναι κάποιος άλλος ή κάτι άλλο. Υποδύεται, λοιπόν, ρόλους που θαυμάζει, κάτι το οποίο το ικανοποιεί ιδιαίτερα, αφήνοντας ελεύθερα τα συναισθήματά του να εκφραστούν. Ο χώρος της γωνιάς αυτής χρειάζεται να είναι σχετικά μεγάλος και να αποτελείται από:

- Καθρέφτη
- Μπαούλο
- Ράφια
- Μπογιές για το πρόσωπο
- Υφάσματα, ρούχα, καπέλα, μάσκες, γυαλιά, αξεσουάρ, τσάντες, ομπρέλα, περούκες, εσάρπες κ.α.
- Χαρακτηριστικά εργαλεία και εξαρτήματα επαγγελμάτων
- Φωτογραφίες

▪ Γωνιά κουκλοθέατρου

Το κουκλοθέατρο προκαλεί μια μαγεία και ένα ταξίδι στο όνειρο και στο μαγικό. Γι' αυτό και η γωνιά του κουκλοθέατρου αποτελεί βασική περιοχή για το νηπιαγωγείο. Ο εξοπλισμός της, επομένως, πρέπει να είναι προσεγμένος ώστε να προσελκύει το ενδιαφέρον των παιδιών και να μην τα απογοητεύει.

Η περιοχή της αίθουσας που φιλοξενείται η γωνιά αυτή χρειάζεται να έχει επαρκή χώρο ώστε να τοποθετούνται καρεκλάκια για την παρακολούθηση του έργου από τα παιδιά. Βασικός εξοπλισμός, λοιπόν, της γωνιάς του κουκλοθέατρου είναι:

- Η σκηνή, η οποία είναι μια ξύλινη κατασκευή πίσω από όπου κινείται ο χειριστής της κούκλας ζωντανεύοντάς την

- Τα σκηνικά, τα οποία είναι η διακόσμηση του χώρου της σκηνής. Ωστόσο, το σκηνικό δεν πρέπει να έχει πολλά χρώματα και απεικονίσεις ώστε να μην αποσπά την προσοχή των παιδιών κατά την διάρκεια της παράστασης.

Αντίθετα, τα διακοσμητικά στοιχεία που πλαισιώνουν το έργο μπορούν να κρέμονται, σε εμφανή σημεία, από νάιλον κλωστή, ώστε να μην είναι ορατή.

- Αξεσουάρ, τα οποία είναι αληθινά αντικείμενα σε πολύ μικρές διαστάσεις για τις ανάγκες της παράστασης

- Κούκλες, οι οποίες είναι απλές, πρωτότυπες και προσωπικές, πολλές φορές, κατασκευές από διάφορα υλικά.

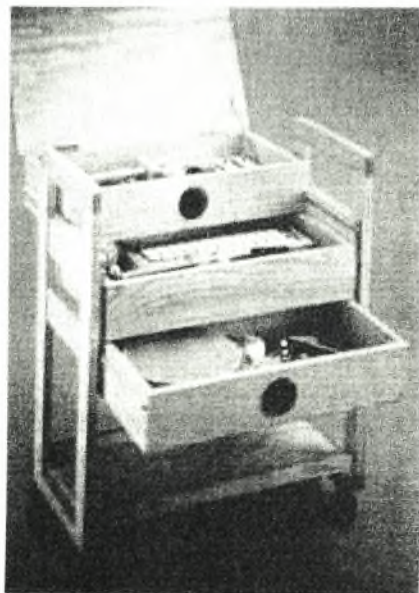
- Ηχητικά εφέ μέσω κασετοφώνου, μουσικών οργάνων ή και απλά της φωνής.

▪ Γωνιά μουσικής

Η μουσική διασκεδάζει, ηρεμεί και τροφοδοτεί τα όνειρα και τη φαντασία των παιδιών. Γι' αυτό το λόγο η μουσική γωνιά του νηπιαγωγείου πρέπει να περιέχει ένα περιβάλλον πλούσιο σε μουσικά ερεθίσματα. Βασική προϋπόθεση είναι η οργάνωση της να γίνει μακριά από τις «ήσυχες» γωνιές. Απαραίτητα εφόδια γι' αυτήν είναι:

- Ένα τραπέζι με τσόχα, ώστε να απομονώνεται ο ήχος
- Καρέκλες
- Μουσικά όργανα
- Ταμπλό όπου κρεμιούνται τα όργανα
- Ράφια
- Μουσικά όργανα κατασκευασμένα από τα παιδιά (όχι απαραίτητο στοιχείο)
- Ηχητικά αντικείμενα για πειραματισμό π.χ. χαρτόκουτα, ξύλινες κουτάλες, γλάστρες, μπουκάλια κ.α.
- Εικόνες με μουσικά όργανα
- Κασετόφωνο και κασέτες

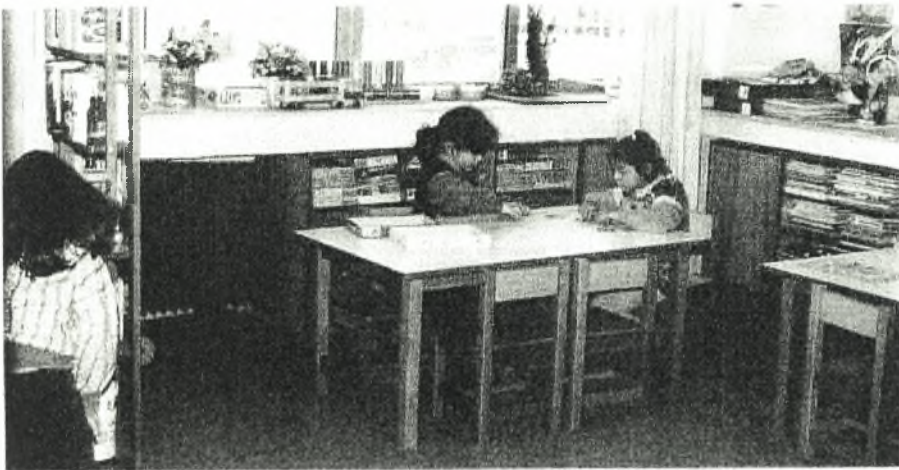
▪ Γωνιά παιδαγωγικών παιχνιδιών

Τα παιδαγωγικά παιχνίδια προκαλούν τον προβληματισμό του παιδιού, ικανοποιούν την τάση του για έρευνα, δίνουν διέξοδο στον δυναμισμό του και το οδηγούν κατά τρόπο φυσικό και αβίαστο από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο(Τσιβροπούλου,1999,σ.128).

Επομένως, η επιλογή του χώρου για την συγκεκριμένη γωνιά πρέπει να γίνεται με βάση την καταλληλότητά του για αυτοσυγκέντρωση και να είναι μακριά από τις γωνιές με έντονες δραστηριότητες. Για την οργάνωσή της χρειάζεται ένα τραπεζάκι με μερικές καρέκλες, ράφια και συρτάρια στο ύψος των παιδιών για την τοποθέτηση των παιδαγωγικών παιχνιδιών και για την εύκολη πρόσβαση των παιδιών σ' αυτά.

Ενδεικτικά παιχνίδια:

- Τόμπολες
- Παζλ
- Ντόμινο
- Παιχνίδια με ζάρι κ.α.

4.3 Σύγχρονες τάσεις στον σχεδιασμό χώρων προσχολικής αγωγής

α) Σύντομη περιγραφή νηπιαγωγείων του Ρέτζιο Εμίλια

Στο σημείο αυτό ενδιαφέρουσα θα ήταν η παρουσίαση ορισμένων προσχολικών κέντρων του Ρετζιο Εμίλιο. Βέβαια, πρέπει να αναφερθεί ότι όσο καλή περιγραφή και να γίνει δεν μπορεί να αποδοθεί απόλυτα η πραγματική εικόνα τους.

Μπαίνοντας κανείς σ' αυτά τα σχολεία έχει την αίσθηση ενός αισθητικά πολύ ωραίου περιβάλλοντος, φροντισμένο και μελετημένο σωστά, ώστε το καθετί να τοποθετείται εκεί που πρέπει. Στην είσοδο κάθε σχολείου υπάρχει ένας πίνακας για τους γονείς, πολλά έργα των παιδιών, καθώς και φωτογραφίες του προσωπικού του κέντρου που καλωσορίζουν τα παιδιά κάνοντάς τα να νιώθουν άνετα. Συχνά, υπάρχουν αναπαυτικά καθίσματα για τους γονείς που επιθυμούν να παραμείνουν για λίγο με τα παιδιά τους, να συνομιλήσουν με άλλους γονείς ή και με τους παιδαγωγούς.

Από την είσοδο οδηγείται κανείς σε ένα κυκλικό αίθριο χώρο όπου τα παιδιά μαζεύονται για παιχνίδια ή δραστηριότητες που συμπληρώνουν αυτές της τάξης. Στο χώρο αυτό μπορεί να βρεί κανείς: 1. γωνιές συμβολικού παιχνιδιού ή δραματοποίησης, 2. κουκλοθέατρο, 3. γωνιά οικοδομικού υλικού, 4. τραπέζι του πινγκ- πονγκ, 5. ενυδρείο, 6. τρίγωνα, πυραμίδες με καθρέφτες γύρω γύρω (καθρέφτες υπάρχουν παντού για να εξερευνούν τα παιδιά τον εαυτό τους και το περιβάλλον τους), 5. πιάνο.

Ο χώρος αυτός συνδέει ανθρώπους, αντικείμενα, λειτουργίες και δραστηριότητες. Τον ίδιο στόχο έχουν και τα διάφανα γυάλινα χωρίσματα ανάμεσα στις γωνιές ή στις αίθουσες, καθώς και οι γυάλινοι τοίχοι. Έτσι, τα παιδιά και οι παιδαγωγοί βλέπουν τι γίνεται από την άλλη μεριά και επικοινωνούν με το περιβάλλον.

Τα περισσότερα κτίρια είναι μονώροφα αλλά υπάρχουν και ορισμένα διώροφα ή πολυώροφα. Στα μονώροφα κτίρια γύρω από τον κυκλικό κεντρικό χώρο υπάρχουν: 1. οι τάξεις, 2. τα μικρά εργαστήρια δίπλα σε κάθε τάξη, 3. οι τουαλέτες, 4. το μεγάλο εργαστήριο για όλες τις τάξεις, 5. η αίθουσα μουσικής, γυμναστικής, βιβλιοθήκης, παιχνιδιού, 6. η τραπεζαρία, 7. η κουζίνα, 8. η αποθήκη με τα υλικά. Περίπου ίδια διαρρύθμιση έχουν και τα πολυώροφα με την μόνη διαφορά ότι κάποιες αίθουσες είναι σε άλλον όροφο.

Οι τάξεις καταλήγουν σε εξωτερικές αυλές και κήπους. Ο εξωτερικός χώρος συνήθως είναι μια ευρύχωρη αυλή με δέντρα, φυτά και μονόζυγα, όπου τα παιδιά μπορούν να αναρριχηθούν, να ανέβουν σκάλες, να σκαρφαλώνουν, να κάνουν τσουλήθρα ή να κάνουν μεγάλες κατασκευές.

Επιπλέον, όλοι οι τοίχοι των τάξεων, των εργαστηρίων και των κοινόχρηστων χώρων χρησιμοποιούνται και ως χώροι για προσωρινά ή για μόνιμα εκθέματα. Γι' αυτό και χαρακτηρίζονται ως «ομιλούντες», καθώς είναι γεμάτοι πληροφορίες και ντοκουμέντα από τη ζωή και το έργο των παιδιών στο σχολείο.

Από την οροφή των τάξεων αλλά και των κοινόχρηστων χώρων κρέμονται μεγάλες κατασκευές των παιδιών από πληθώρα πρωτότυπου, έγχρωμου και διαφανούς άχρηστου υλικού. Στους τοίχους, δεν υπάρχουν αφίσες ή φωτογραφίες που απεικονίζουν γνωστούς ήρωες και αυτό γιατί θεωρούν ότι είναι καλύτερο τα παιδιά να μην έρχονται σε επαφή με ήρωες που δεν έχουν επινοήσει τα ίδια.

Κάθε τάξη χωρίζεται σε δυο- τρεις μικρότερους χώρους, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για διάφορες δραστηριότητες, όπου τα παιδιά μπορούν να δουλέψουν σε μικρές ή μεγάλες ομάδες, με ή χωρίς τις παιδαγωγούς, και από τους οποίους μπορεί κανείς εύκολα να βρεθεί στον κεντρικό χώρο της τάξης ή έξω από αυτήν.

Οι γωνιές που υπάρχουν συνήθως στις τάξεις είναι: 1) χώρος για συγκέντρωση της ομάδας, όπου συνήθως υπάρχουν πίνακες με τις ημέρες της βδομάδας, τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν, με τα γενέθλια των παιδιών κ.ο.κ., 2) γωνιές οικοδομικού υλικού, που περιλαμβάνει διαφόρων ειδών τουβλάκια, πλαστικούς σωλήνες κ.τ.λ. καθώς και τραπέζι για τις κατασκευές, 3) γωνιά βιβλιοθήκης με πολλά βιβλία, μοκέτα, μαξιλάρες, πουφ, καναπέδες, κουνιστές καρέκλες, κούκλες, κασετόφωνο, άλμπουμ με φωτογραφίες των παιδιών και των οικογενειών τους, φυτά, 4) κουκλόσπιτο με κούκλες, τα κρεβάτια τους, τα ρούχα τους, καρότσι, μαγειρικά σκεύη, στρωμένο τραπέζι με φαγητά, κουζίνα, σιδερώστρα, κ.ο.κ., 5) κουκλοθέατρο, κούκλες κουκλοθέατρου, γαντόκουκλες, μάσκες κ.τ.λ., 6) μεγάλος χώρος για κινητές δραστηριότητες με μοκέτα και μαξιλάρια, πολύχρωμους πλαστικούς σωλήνες, μπάλες, κορύνες, μονόζυγα κ.τ.λ., 7) μεγάλη οθόνη για προβολή διαφανειών ή για πειραματισμούς με σκιές, 8) γωνιά γραφής, με γραφομηχανή, διαφόρων ειδών χαρτιά και μολύβια, ξυλομπογιές, μαρκαδόρους, κουτιά- γραμματοκιβώτια με το όνομα και τη φωτογραφία κάθε παιδιού και κάθε μέλους του προσωπικού του κέντρου για την ανταλλαγή μηνυμάτων κ.α., 9) γωνιά μαθηματικών με αριθμητήριο, ντόμινο, ρολόγια, θερμομέτρα, ζυγαριά, μέτρο κ.ο.κ., 10) γωνιά φυσικών επιστημών με κοχύλια, πέτρες, κουκουνάκια, φακούς, ζυγαριά κ.α., 11) τραπέζια για εικαστικές δραστηριότητες, παιδαγωγικά παιχνίδια και τραπέζι με φωτισμό, όπου τα παιδιά τοποθετούν κατασκευές, χαρτόνια κ.α. και τα βλέπουν φωτισμένα ή πειραματίζονται με τις σκιές, 12) θεατράκι με σκηνή και σκαλοπάτια για τους θεατές, στρώματα, πανιά κ.τ.λ., 13) μαγαζάκι με αληθινά φρούτα και λαχανικά αλλά και συσκευασίες από τρόφιμα και απορρυπαντικά, ταμείο, ζυγαριά κ.α.

Βέβαια υπάρχουν και πολλές άλλες γωνιές όπως: τραπέζι με τάβλι, βίντεο με διάφορες βιντεοκασέτες, καθρέφτες που ανοίγουν σαν σελίδες βιβλίου κ.α.

Σε κάθε τάξη αλλά και στον κοινόχρηστο χώρο υπάρχουν μικρές γωνιές, όπου τα παιδιά μπορούν να απομονωθούν για λίγο και να ηρεμήσουν συντροφιά με ένα βιβλίο ή ένα φίλο τους. Οι γωνιές αυτές μπορούν να βρίσκονται στο κάτω μέρος μιας σκάλας, σε μια σοφίτα ή σε έναν άλλον μικρό ήσυχο χώρο.

Τα υλικά των διάφορων γωνιών δεν είναι ιδιαίτερα πρωτότυπα ή εντυπωσιακά αλλά είναι τόσο όμορφα τοποθετημένα στον χώρο που προκαλούν τα παιδιά να ασχοληθούν με αυτά. Τα έπιπλα είναι λειτουργικά και όμορφα. Ορισμένα έχουν αγοραστεί, αλλά πολλά από αυτά έχουν κατασκευαστεί από τους παιδαγωγούς και τους γονείς. Τα χρώματα παντού είναι φωτεινά, χαρούμενα και τονίζονται με το φως του ήλιου που μπαίνει από τα μεγάλα παράθυρα, τα οποία εκτείνονται από το πάτωμα μέχρι το ταβάνι, ενώ υπάρχουν και οροφές με τζάμια για να βλέπουν έξω τα παιδιά.

Στα μικρά εργαστήρια, που βρίσκονται δίπλα σε κάθε αίθουσα, τα παιδιά αναπτύσσουν τις ιδέες και τις σκέψεις τους. Χρησιμοποιούνται καθημερινά για την πραγματοποίηση των σχεδίων εκπαιδευτικής δράσης και τα παιδιά μπορούν να εργαστούν εκεί για μακρές περιόδους χωρίς να χρειαστεί να διακόψουν τις δραστηριότητές τους.

Εκτός από τα μικρά εργαστήρια, όπως προαναφέρθηκε, υπάρχει και το μεγάλο εργαστήριο, όπου τα παιδιά μπορούν να εργάζονται μια φορά την βδομάδα ή το μήνα, ανάλογα με τα σχέδια εκπαιδευτικής δράσης. Εκεί ετοιμάζονται οι διαφάνειες, οι βιντεοκασέτες, οι φωτογραφίες, οι φωτοτυπίες κ.α. των σχεδίων εκπαιδευτικής δράσης, αλλά αποτελεί και μέρος για πειραματισμό.

Τα εργαστήρια περιλαμβάνουν κάθε είδος άχρηστου υλικού (χαρτιά, μέταλλα, σχοινιά, δέρματα, πλαστικά, κουτιά, λάστιχα, μπουκάλια, μαλλιά, κλωστές, καθρέφτες, μπάλες, φελλούς, χάντρες, καπάκια κ.ο.κ.), πηλό και φούρνο για το ψήσιμο, σφραγίδες, καβαλέτα, νεροχύτες και τραπέζια φωτιζόμενα ή μη. Το εργαστήριο για τα μεγαλύτερα παιδιά συνήθως περιλαμβάνουν και τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Οι υπολογιστές στα σχολεία του Ρέτζιο Εμίλια χρησιμοποιούνται ως μια άλλη γλώσσα. Με αυτούς τα παιδιά φτιάχνουν τις δικές τους κατασκευές χρησιμοποιώντας scanner, στέλνουν μηνύματα το ένα στο άλλο, ζωγραφίζουν στον υπολογιστή, τις κάνουν κινούμενα σχέδια με την βοήθεια ειδικών προγραμμάτων, φτιάχνουν μουσική κ.α. ο υπολογιστής, λοιπόν, έχει βασική θέση στο σχολείο αφού πλέον αποτελεί απαραίτητο εφόδιο για τη ζωή και χρήσιμο είναι τα παιδιά να εξοικειώνονται από μικρή ηλικία με αυτό.

Οι τουαλέτες αποτελούν ευχάριστο χώρο για τα παιδιά. Τα πάντα εκεί θυμίζουν το σπίτι τους. Οι καθρέφτες διαφόρων σχημάτων, τα βιβλία και τα περιοδικά, τα φυτά και τα έργα των παιδιών στους τοίχους αλλά και τα χωνιά, τα μπουκάλια, οι κουτάλες, οι πέτρες, τα κοχύλια κ.τ.λ., που βρίσκονται στους νιπτήρες για το παιχνίδι με το νερό συμβάλλουν ενεργά στην ανάπτυξη του συναισθήματος αυτού.

Στις αίθουσες μουσικής συνήθως υπάρχει χαλί ή μοκέτα, όπου τα παιδιά μπορούν να καθίσουν και να πειραματιστούν με το πλήθος των πρωτότυπων μουσικών οργάνων που τους διαθέτονται. Οι αίθουσες γυμναστικής αλλά και βιβλιοθήκης περιλαμβάνουν ό,τι και οι αντίστοιχες γωνιές των τάξεων ενώ η αίθουσα παιχνιδιού περιλαμβάνει τραπέζια και διάφορα παιδαγωγικά παιχνίδια όπως παζλ, επιτραπέζια παιχνίδια κ.α.

Οι τραπεζαρίες είναι έτσι οργανωμένες ώστε να θυμίζουν αυτές των σπιτιών. Τα τραπέζια, τα οποία είναι κατασκευασμένα στην παιδική κλίμακα, είναι στρωμένα με πολύχρωμα τραπεζομάντιλα, πετσέτες και ωραία σεβίτσια. Επίσης, διακοσμούνται από βάζα με λουλούδια, ενώ υπάρχουν και φυτά σε όλο τον χώρο καθώς και εταζέρες με διακοσμητικά αντικείμενα στα ράφια τους.

Οι κουζίνες, όπως έχει ήδη αναφερθεί, έχουν γυάλινα χωρίσματα, ώστε να φαίνεται ανά πάσα στιγμή τι συμβαίνει εκεί και να υπάρχει η σύνδεση με τον υπόλοιπο χώρο. Εξάλλου, δίνεται η δυνατότητα, στην προετοιμασία του φαγητού να συμμετέχουν, όσο μπορούν και θέλουν, τα παιδιά αλλά και οι γονείς τους. Τέλος στις αποθήκες τοποθετείται το υλικό που θα χρησιμοποιήσουν τα παιδιά στις δραστηριότητές τους αλλά και το υλικό από τα σχέδια εκπαιδευτικής δράσης (Ντολιοπούλου, 2001, σ.78-84).

β) Η πρόταση της ομάδας High/ Score

- *Το μέγεθος της αίθουσας*

Για την ομάδα του High/Score το μέγεθος της αίθουσας παίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία περιβάλλοντος μάθησης. Γι' αυτό και θεωρούν απαραίτητο να υπάρχει αρκετός χώρος στην αίθουσα ώστε να επιτρέπεται η ανάπτυξη της υλικής δομής, η χωροθέτηση πολλών περιοχών εργασίας, η αύξηση του εκπαιδευτικού εξοπλισμού και η άνεση στις μετακινήσεις και στη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού. Γι' αυτό και πρότειναν την κατασκευή αιθουσών με εμβαδόν 112-140μ²

- *Η διαμόρφωση του εσωτερικού χώρου*

Όπως προαναφέρθηκε, η αίθουσα οργανώνεται σε επιμέρους περιοχές με διαφορετικά χαρακτηριστικά η καθεμιά. Έτσι, δημιουργούνται χώροι

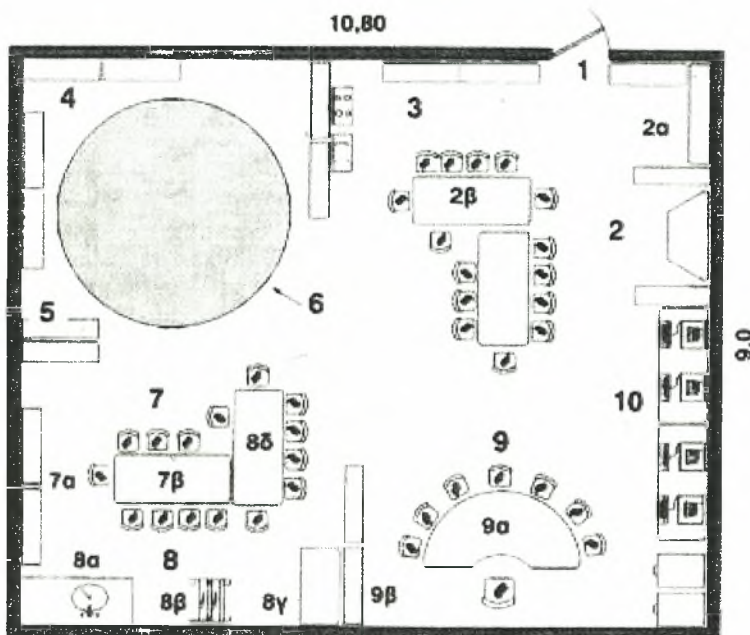
για μεγάλη ομάδα, για μικρές και για μεμονωμένα άτομα, ενώ σίγουρα θα υπάρχουν και χώροι φύλαξης και τακτοποίησης των υλικών.

Στην περίπτωση που δεν προβλέπεται μόνιμη περιοχή για τη μεγάλη ομάδα, όποτε αυτό χρειαστεί, τα παιδιά μεταφέρουν τα καθίσματά τους και συγκεντρώνονται σε ένα σημείο για συζήτηση, παρουσίαση κ.ο.κ. Στην περίπτωση όμως που υπάρχει συγκεκριμένος μόνιμος χώρος για τη μεγάλη ομάδα, αυτός περιλαμβάνει ένα χαλί και ίσως παγκάκια, όπου συγκεντρώνονται τα παιδιά για τις δραστηριότητές τους.

Οι μικρότερες ομάδες μαζεύονται στις περιοχές δραστηριοτήτων καθεμιά από τις οποίες είναι σχεδιασμένη και εξοπλισμένη για ένα και μόνο θέμα (γραφή-ανάγνωση, μαθηματικά, οικοδομικού υλικού, εικαστικών, δραματικού παιχνιδιού, Η/Υ).

Κάθε περιοχή δραστηριοτήτων διαιρείται σε 2 χώρους από τους οποίους ο ένας προορίζεται για εργασία και ο άλλος για φύλαξη και τακτοποίηση του υλικού.

Πρότυπη διαρρύθμιση του Προγράμματος Υψηλών Στόχων
για αίθουσα νηπιαγωγείου (εμβαδόν 97,2 μ², ηλικίες 4 και 5 ετών)*

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- 1: Είσοδος, Περιοχές δραστηριοτήτων.
- 2: «Επιστήμες» (2α: Ζωάκια, 2β: Χώρος εργασίας).
- 3: Δραματικό παιχνίδι/κατοικία.
- 4: Οικοδομικό υλικό.
- 5: Μουσική.
- 6: Περιοχή μεγάλης ομάδας («κύκλος»).
- 7: Γραφή-ανάγνωση (7α: Εκπαιδευτικό υλικό, 7β: Χώρος εργασίας).
- 8: «Τέχνη» (8α: Νιπτήρας, 8β: Καβαλέτα, 8γ: Τακτοποίηση υλικών, 8δ: Χώρος εργασίας).
- 9: Μαθηματικά (9α: Χώρος εργασίας με θέση για το δάσκαλο, 9β: Εκπαιδευτικό υλικό).
- 10: Ηλεκτρονικοί υπολογιστές.

(Γερμανός, 2003, σ. 243)

- ***Τα έπιπλα και ο εξοπλισμός***

Τα έπιπλα συσχετίζονται άμεσα με τον τρόπο ανάπτυξης της εκπαιδευτικής διαδικασίας(Γερμανός,2003,σ.242). Γι' αυτό και το Πρόγραμμα Υψηλών Στόχων, το οποίο είναι μια σύνθετη εκπαιδευτική πρόταση από εκπαιδευτικούς και ειδικούς της αγωγής, πρότεινε δικά του σχέδια για 15 είδη επίπλων. Βασική του επιδίωξη είναι η αποφυγή δυσλειτουργίας του χώρου αλλά και των παιδαγωγικών λαθών της διαρρύθμισης της αίθουσας. Ο σχεδιασμός αυτών έγινε με σκοπό να υποστηριχτεί η ενεργητική μάθηση αλλά και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων με συνεργατική μορφή. Έτσι, το τραπέζι εργασίας μπορούσε να είναι ένα μεγάλο ορθογώνιο για συνεργασία, ημικύκλιο για συνεργασία με τον εκπαιδευτικό και τραπεζοειδή ή στρογγυλά τραπέζια για συνεργατικές ή ατομικές δραστηριότητες.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η διαρρύθμιση των καθισμάτων γίνεται έτσι ώστε τα τραπέζια και οι καρέκλες να συγκεντρώνονται σε συμπλέγματα των τριών ή τεσσάρων, για έξι έως οχτώ παιδιά αντίστοιχα. Στα συμπλέγματα αυτά μπορεί να υπάρχει και χώρος για τον εκπαιδευτικό ώστε να μην παραλειφθεί η έδρα του. Έτσι τα παιδιά έρχονται σε στενή επαφή μαζί του και αισθάνονται πιο ασφαλή και άνετα (Γερμανός,2003,σ.245-246).

- ***Το εκπαιδευτικό υλικό***

Εξαιτίας της ιδιαίτερης σημασίας του εκπαιδευτικού υλικού, οι περιοχές δραστηριοτήτων είναι πάντα εξοπλισμένες με πλούσιο υλικό, το οποίο κατευθύνει τα παιδιά στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων πειραματισμού εμπέδωσης και απόκτησης δεξιοτήτων σχετικές πάντα με το θέμα με το οποίο ασχολούνται.

5. ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΑΘΗΣΗΣ

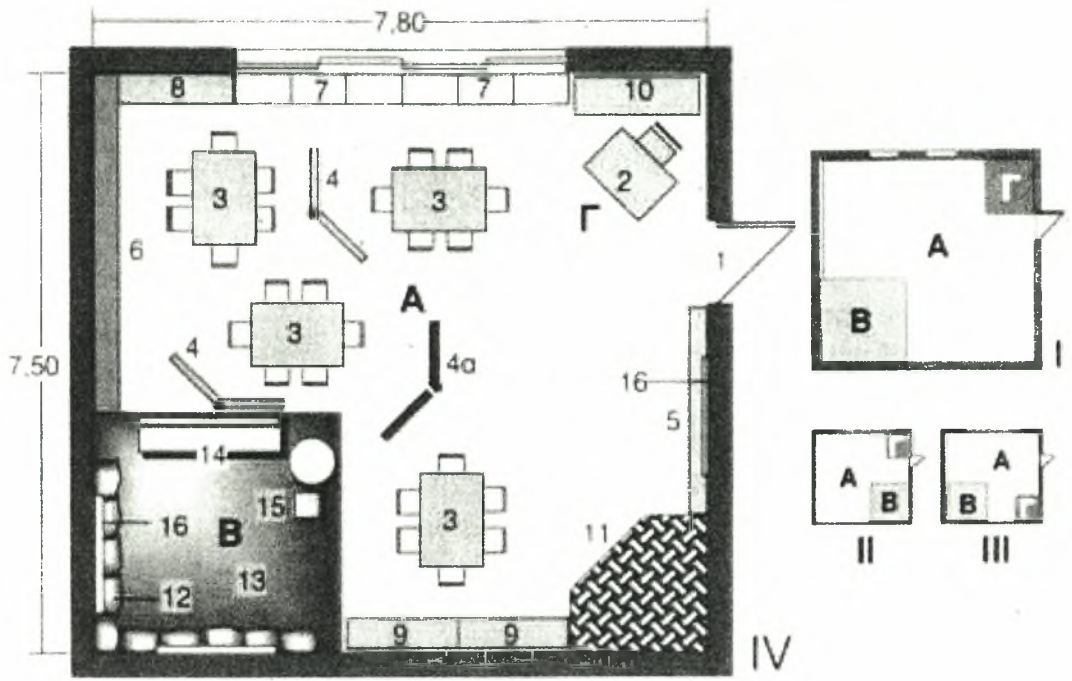
5.1 Ο παιδαγωγικός ανασχεδιασμός στο νηπιαγωγείο

Η εφαρμογή του παιδαγωγικού ανασχεδιασμού στο νηπιαγωγείο αποτελεί την πιο ουσιαστική αλλαγή στην υλική δομή της τάξης. Ο χώρος οργανώνεται ανάλογα με την ομαδική ή ατομική ποιότητα των δραστηριοτήτων. Γι' αυτό καταργούνται οι γωνιές και στη θέση τους οργανώνονται περιοχές για την ενεργοποίηση του ατόμου, της μικρής ομάδας και της ομάδας –τάξης. Έτσι στην αίθουσα δημιουργούνται δυο περιοχές πολλαπλών χρήσεων. Η μια (Α) προορίζεται για δραστηριότητες 1. σε μικρές ομάδες, 2. σε μεγάλες ομάδες και 3. κατά άτομο. Η δεύτερη (Β) προορίζεται για δραστηριότητες της ομάδας-τάξης π.χ. καθιστικό ή παρεούλα. Τέλος, η περιοχή Γ αποτελεί το χώρο του εκπαιδευτικού.

Η αλλαγή στην οργάνωση της αίθουσας οδηγεί και στην αλλαγή του εξοπλισμού της. Σημαντική αλλαγή είναι ότι καταργείται ο εξοπλισμός με μονολειτουργικά χαρακτηριστικά, όπως το κομμωτήριο, το μαγαζάκι κ.α. Στη θέση τους τοποθετούνται έπιπλα και αντικείμενα χωρίς καμία δέσμευση για τις δραστηριότητες.

0'x1

Η αίθουσα του παραδείγματος μετά τον παιδαγωγικό ανασχεδιασμό της

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

α) Μικρά σχέδια: Χωροθέτηση των περιοχών της τάξης

I: Κυρίως πρόταση. II και III: Εναλλακτικές προτάσεις.

A: Ομαδικές ή ατομικές δραστηριότητες

B: Δραστηριότητες της ομάδας τάξης («παρεούλα», δηλαδή το καθιστικό)

Γ: Χώρος του εκπαιδευτικού

β) Μεγάλο σχέδιο (IV): Κάτοψη της τάξης (κλίμακα 1: 100)

- 1: Εισόδος.
- 2: Γραφείο του εκπαιδευτικού.
- 3: Χώρος της ομάδας.
- 4: Κινητή, πτυσσόμενη ραφιέρα 4α: Κινητό, πτυσσόμενο πανό.
- 5: Ατομικά ντουλαπάκια των παιδιών.
- 6: Βιβλιοθήκη.
- 7: Ραφιέρα (ταξινόμηση υλικού/1).
- 8: Συρταριέρα (ταξινόμηση υλικού/2).
- 9: Ανοικτό ντουλάπι (ταξινόμηση υλικού/3).
- 10: Ντουλάπια του εκπαιδευτικού.
- 11: «Κουκλόσπιτο».
- 12: Μαξιλαρες.
- 13: Μοκέτα.
- 14: Κάθισμα με πλάτη.
- 15: Θέση του εκπαιδευτικού στην «παρεούλα» (καθιστικό).
- 16: Πίνακες έκφρασης, επικοινωνίας και αισθητικής δημιουργίας.

(Γερμανός,2003,σ.443)

- **Έπιπλα τακτοποίησης του εκπαιδευτικού υλικού**

Περιλαμβάνει ντουλάπια, έπιπλα με ράφια, συρταριέρες, βιβλιοθήκες τα οποία βοηθούν στην ταξινόμηση του υλικού με κριτήριο το θέμα του εκπαιδευτικού υλικού, το σχήμα του, το χρώμα του, το μέγεθός του, το υλικό κατασκευής του, την υφή του και τον τρόπο χρήσης του.

- **Έπιπλα με δυνατότητα πολλαπλής χρήσης**

Τα έπιπλα αυτά έχουν την ιδιαιτερότητα ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν με πολλούς εναλλακτικούς τρόπους, όπως τα τραπέζια και οι κινητές, χαμηλές πτυσσόμενες ρεφιέρες. Δεν έχουν μόνιμη θέση και γι' αυτό δημιουργούν το περιβάλλον που απαιτείται για κάθε δραστηριότητα.

- **Εξοπλισμός συμβολικού παιχνιδιού**

Στην ανάπτυξη συμβολικού παιχνιδιού συμβάλλει το κουκλόσπιτο και κατασκευές που γίνονται με τη συμμετοχή των παιδιών μετά από μια εκπαιδευτική επίσκεψη.

- **Εξοπλισμός ενίσχυσης της δημιουργικότητας των παιδιών μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία**

Οι πίνακες έκφρασης, επικοινωνίας και αισθητικής δημιουργίας, σταθεροί ή κινητοί αποτελούν μέλη της ομάδας αυτής. Πρόκειται, δηλαδή, για πίνακες ποικίλων διαστάσεων που κρέμονται στον τοίχο και για ελαφριά, κινητά ή πτυσσόμενα πανό, που βρίσκονται όπου χρειάζεται ανάλογα με την δραστηριότητα.

- **Εξοπλισμός προσωπικού χώρου**

Αποτελείται από τα ατομικά ντουλάπια των παιδιών και κάθε προσωπικά αντικείμενά τους.

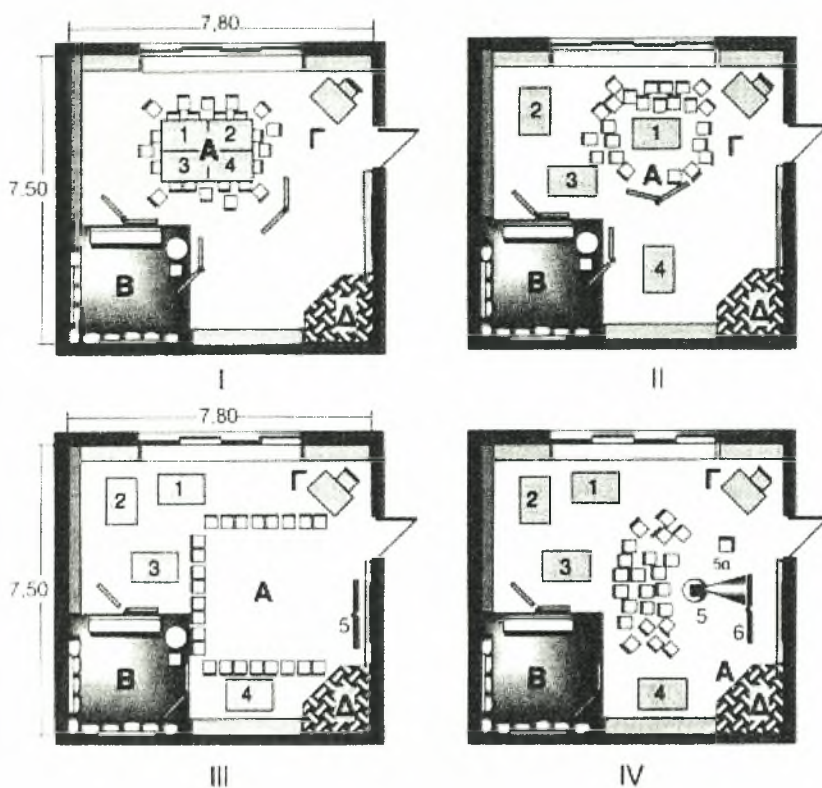
Τα νέα έπιπλα και ο εξοπλισμός, όπως προαναφέρθηκε, πρέπει να είναι σχεδιασμένα στην παιδική κλίμακα. Κυρίως, απαιτείται να έχουν το σωστό ύψος, να είναι ελαφριά και, ορισμένες φορές, με τροχούς. Έτσι θα μπορούν να μετακινούνται εύκολα από τα παιδιά όταν και όπου αυτά το επιθυμούν.

5.2 Η διευθέτηση ενός ευέλικτου χώρου

Η ευελιξία της αίθουσας προσφέρει στο χώρο την δυνατότητα τοποθέτησης των επίπλων και του εξοπλισμού σε διαφορετικές διατάξεις, την χρησιμοποίηση του χώρου με εναλλακτικούς τρόπους και την περιοδική αναδιοργάνωση του χώρου.

Η τοποθέτηση των επίπλων και του εξοπλισμού σε διαφορετικές διατάξεις είναι εφικτή, αφού δεν έχουν μονολειτουργικό χαρακτήρα και είναι προσαρμοσμένα στην παιδική κλίμακα. Επίσης, οι διαφορετικές ομαδοποιήσεις των τραπεζιών, δημιουργούν, με κινητά χωρίσματα, επιμέρους χώρους εργασίας.

*Εναλλακτικές διαμορφώσεις της περιοχής «Α»
μετά τον παιδαγωγικό ανασχεδιασμό της αίθουσας*

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

I: Συζήτηση στο σύνολο της τάξης, με επίδειξη υλικού.

Τα τεσσέρα τραπέζια (αριθμοί 1 έως 4) της τάξης σχηματίζουν ένα μεγάλο τραπέζι συνεδριάσεων

II: Παρουσίαση πειράματος από τον εκπαιδευτικό.

Χρησιμοποιείται μόνο το τραπέζι της πρώτης ομάδας, ενώ τα υπόλοιπα παραμένουν στη θέση τους.

III: Παρουσίαση ενός θεατρικού ή μουσικού δράμμενου.

Μετακίνηση των καθισμάτων για σχηματισμό ενός Π που βλέπει προς το πτυσσόμενο πανό 5. Τα τραπέζια 1 έως 4 παραμένουν στη θέση τους

IV: Προβολή διαφανειών.

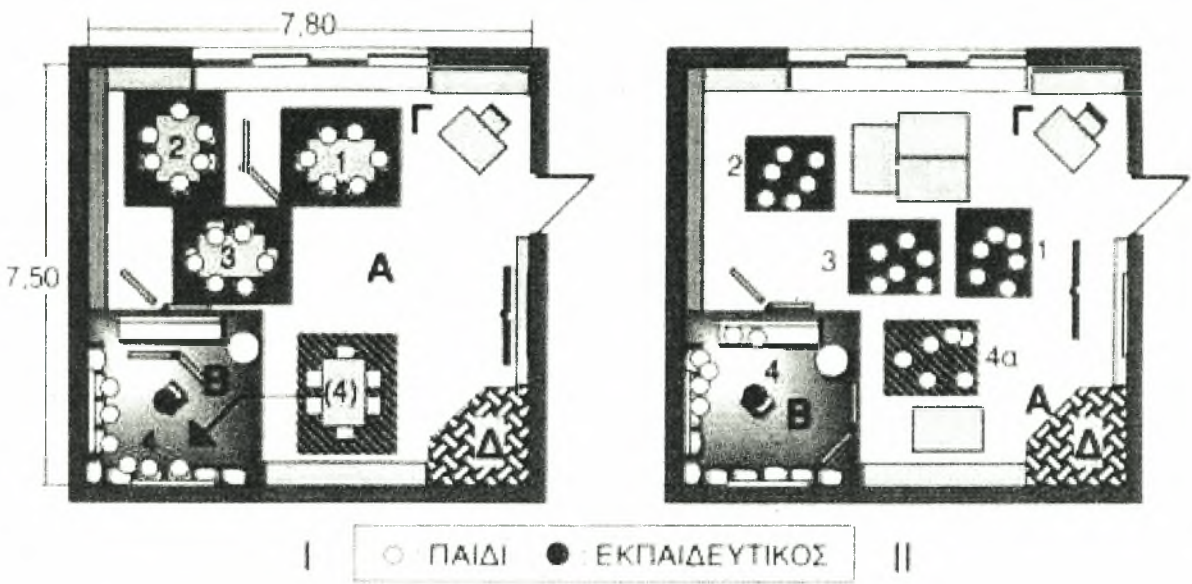
Μετακίνηση επίπλων για την περίπτωση. Ο προβολέας τοποθετείται στο τραπέζι 5 και ο εκπαιδευτικός το ρυθμίζει από τη θέση του 5α (5 και 5α τα έπιπλα του στην περιοχή Β). Η εικόνα προβάλλεται στο κινούμενο πανό 6. Τα τραπέζια 1 έως 4 παραμένουν στη θέση τους

Γερμανός, 2003, σ.443

0x1

Με βάση το παρακάτω σχήμα, η περιοχή Α μπορεί να χρησιμοποιηθεί, με την κατάλληλη διαμόρφωση βέβαια, για τη λειτουργία πολλών οριοθετημένων ομάδων. Το ίδιο, φυσικά, μπορεί να συμβεί και στην περιοχή Β αλλά λόγω έλλειψης χώρου, κάπως περιορισμένα.

Δραστηριότητες σε ομάδες στην τάξη

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- I: Οι ομάδες 1, 2 και 3 εργαζονται μόνες τους στα τραπέζια τους, ενώ η νηπιαγωγός συζητά στο καθιστικό με την 4η ομάδα.
- II: Οι ομάδες 1, 2 και 3 δραστηριοποιούνται στο πάτωμα, σε χώρους που οριοθετούνται από μια μαकेτα. Η ομάδα 4 ξεκινάει στη θέση 4α και, κατόπιν, η νηπιαγωγός ζητάει από τα παιδιά να συγκεντρωθούν στο καθιστικό για να συζητήσουν μαζί της (θέση 4).

(Γερμανός, 2003, σ.444)

Τέλος, στην αίθουσα μπορούν να οργανωθούν περιοχές ανάλογα με τις ανάγκες της δραστηριότητας. Δημιουργείται, δηλαδή, μια προσωρινή γωνιά η οποία αποσύρεται όταν επιτευχθεί ο στόχος του προγράμματος.

5.3 Η αισθητική οργάνωση της αίθουσας

- *Ο οπτικός σχεδιασμός των τοίχων*

Στο κάτω μέρος των τοίχων ενός νηπιαγωγείου τοποθετούνται τα έπιπλα και ο εξοπλισμός. Καλό θα ήταν το χρώμα αυτού να είναι πιο σκούρο από τα επόμενα επίπεδα ώστε να τονίζεται η έννοια του «κάτω». Το ανώτερο όριο του κάτω μέρους μπορεί να απέχει από το πάτωμα απόσταση ίση με το μέσο όρο του ύψους του κεφαλιού του παιδιού όταν αυτό κάθεται.

Στο μεσαίο επίπεδο του τοίχου τοποθετούνται οι πίνακες με τις εργασίες των παιδιών, αφίσες και γενικά κάθε αντικείμενο με εκπαιδευτικό ή διακοσμητικό χαρακτήρα για την τάξη. Το χρώμα του επιπέδου αυτού θα μπορούσε να είναι πιο φωτεινό από το προηγούμενο, ώστε να προβάλλονται καλύτερα τα εκθέματα. Το επάνω όριο αυτής της ζώνης μπορεί να συμπίπτει με την επάνω οριζόντια περασιά της πόρτας και των παραθύρων.

Τέλος, χρήσιμη είναι και η ύπαρξη του ανώτερου και τελευταίου επιπέδου που θα φτάνει ως την οροφή. Η ζώνη αυτή θα πρέπει να έχει την ασθενέστερη οπτική παρουσία, για να ενισχύονται οπτικά οι δυο προηγούμενες. Το επίπεδο αυτό πρέπει να ενοποιηθεί οπτικά με την οροφή ώστε να μειωθεί η άσχημη οπτική εντύπωση από τους δοκούς. Η ενοποίηση αυτή μπορεί να γίνει με ένα κοινό χρώμα και για τους δυο, ίσως λευκό. Επιπλέον, η χρήση χρωμάτων με αυξημένο συντελεστή ανάκλασης συμβάλλει στη δημιουργία σωστών συνθηκών φωτισμού στην αίθουσα (Γερμανός, 2003, σ.402-403).

- *Επιλογή χρωμάτων*

Παλαιότερα κυριαρχούσε η άποψη ότι η σωστή επιλογή χρώματος είναι αυτή που συμβάλλει στην ξεκούραση και την ηρεμία του ατόμου. Για το λόγο αυτό αποφεύγονταν τα έντονα χρώματα και χρησιμοποιούνταν αποχρώσεις του ανοικτού πράσινου ή του ανοικτού καφέ ή του γαλάζιου.

Με βάση όμως σύγχρονες μελέτες η επίδραση των έντονων χρωμάτων δεν είναι υποχρεωτικά διεγερτική. Αυτό συμβαίνει γιατί ένα χρώμα δεν βρίσκεται ποτέ απομονωμένο μέσα στο χώρο αλλά πάντα συνδυάζεται, αναμειγνύεται, αλληλεπιδρά με άλλα χρώματα, σχήματα και αντικείμενα. Εξάλλου συνδέεται με βάση τον σκοπό για τον οποίο χρησιμοποιείται αλλά και με βάση τα προσωπικά βιώματα του καθενός.

- *Επιλογή χρωματικών συνδυασμών*

Από την άποψη της λειτουργίας του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος οι συνδυασμοί χρωμάτων μπορούν να δημιουργήσουν περισσότερο ή λιγότερο έντονο οπτικό ερέθισμα χώρου. Έτσι συνδυασμοί από αποχρώσεις του ίδιου χρώματος ή «γειτονικών» δίνουν ένα ήρεμο οπτικό αποτέλεσμα. Αντίθετα, συνδυασμοί από χρώματα με έντονη αντίθεση φωτεινότητας οδηγούν σε διεγερτικό οπτικό αποτέλεσμα (Γερμανός,2003,σ.405).

Επομένως για τον χώρο της αίθουσας καλό θα ήταν να υπάρχουν αρμονίες στα χρώματα που θα στηρίζονται σε διαβαθμίσεις του τόνου του ίδιου χρώματος ή σε συνδυασμούς «γειτονικών» χρωμάτων. Βέβαια, στην σωστή απόδοση των χρωμάτων συμβάλλει η ποιότητα του φωτισμού αλλά και η επάρκειά του. Τέλος, απαραίτητο θεωρείται, η κάθε αίθουσα να έχει το δικό της χρωματικό χαρακτήρα, επιλέγοντας τα χρώματα που αρμόζουν στη λειτουργία της και τονίζουν τη διαφορετικότητά της.

6. ΧΩΡΟΣ, ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Το παιχνίδι αν και συνδέεται κατά μεγάλο μέρος με το φανταστικό κόσμο του παιδιού όμως εξελίσσεται στον πραγματικό χώρο της καθημερινότητας του παιδιού. Επομένως ο χώρος παιχνιδιού παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην σωστή ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και άρα πρέπει να δώσουμε μεγάλη σημασία στη σωστή διαμόρφωσή του. Αυτό από μόνο του δημιουργεί τα εξής ερωτηματικά:

- Ποια τα χαρακτηριστικά του χώρου παιχνιδιού;
- Πως επηρεάζουν τα στοιχεία του χώρου το παιχνίδι;
- Πως διαμορφώνεται η σχέση παιδιού-χώρου μέσα από το παιχνίδι; (Γερμανός,1998,σ.68).

Μελέτες ειδικών αναφέρουν για το θέμα αυτό:

Ο Chateau αναφέρει ότι κάθε παιχνίδι βρίσκεται έξω από τον πραγματικό χώρο και χρόνο που είναι ξεχωριστά και αποκλειστικά δικός του»

Ο Huizinga αναφέρει ότι παιχνίδι εξελίσσεται σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο ενώ αντίθετα ο Callois τονίζει ότι το παιδί μπορεί να παίζει οπουδήποτε (π.χ μια ήσυχη γωνιά) έτσι όταν βρεθεί ο κατάλληλος χώρος αυτός μπορεί να χρησιμεύσει για το αυθόρμητο παιχνίδι (Γερμανός,1998,σ.68). Από την πλευρά του ο Tourch υποστηρίζει ότι το παιχνίδι αναπτύσσεται σε συγκεκριμένο χώρο που το ονομάζει « πεδίο παιχνιδιού»

Οι απόψεις λοιπόν όλων αυτών τονίζουν ότι ο χώρος του παιχνιδιού είναι ένας τύπος που τα υλικά στοιχεία του συμφωνούν τόσο με τα δεδομένα του υποκειμένου στη συγκεκριμένη περίπτωση του παιδιού ,όσο και με την κοινωνική πραγματικότητα. (Γερμανός,1998,σ.69).

Γενικά, ο χώρος του παιχνιδιού χαρακτηρίζεται ανάλογα με το είδος των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στο παιχνίδι.(ατομικό παιχνίδι, ομαδικό, παιχνιδοκατασκευές, κλπ).

Ποια όμως είναι τα δεδομένα του υλικού χώρου που παρεμβαίνουν στο παιχνίδι;

- Τα υλικά στοιχεία του χώρου που περιλαμβάνει και τον κτισμένο και το διαμορφωμένο χώρο. Τα στοιχεία αυτά υποδεικνύουν στο παιδί ένα τρόπο χρήσης των αντικειμένων που είναι συγκεκριμένος.(Τα όρια του χώρου που μπορεί να κινείται , το τρόπο και στο χώρο που μπορεί να καθίσει ,την ένταση της φωνής που μπορεί να αναπτύξει κλπ) (Μπότσογλου,1997,σ.14).

- Τα διάφορα αντικείμενα που χρησιμοποιεί το παιδί κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού όπως κούκλες, ομοιώματα ζώων κλπ, αλλά και άσχετα αντικείμενα που βρίσκονται στο χώρο(μια πέτρα μετατρέπεται σε βουνό, μια καρέκλα σε βασιλικό θρόνο).

- Το σώμα του παιδιού που τις περισσότερες περιπτώσεις αποτελεί το πιο δυναμικό στοιχείο του χώρου. Και αυτό γιατί το σώμα του παιδιού μπορεί να μεταλλαχθεί σε αντικείμενο-παιχνίδι(το χέρι μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν πιστόλι, το σώμα στην κατάλληλη στάση μπορεί να μετατραπεί σε αλογάκι)

Κάθε αντικείμενο λοιπόν που βρίσκεται στο χώρο παιχνιδιού αποκτά το δικό του ρόλο χάρη στη φαντασία και την επινοητικότητα του παιδιού. Μέσα λοιπόν σ'αυτό το πλαίσιο ο χώρος παρακολουθεί τις μεταμορφώσεις της πραγματικότητας κατά την διάρκεια του παιχνιδιού και ενσωματώνεται ολοκληρωτικά σ'αυτό.

Συνοπτικά βλέπουμε ότι μέσα από την σχέση παιδί-χώρος διαπιστώνεται ότι αυτή η σχέση χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία που βοηθούν να επιτευχθεί μια δημιουργική ποιότητα.

7. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Τις καθημερινές δραστηριότητες των παιδιών και τη χρήση τόσο του υπαίθριου χώρου όσο και του σχολικού χώρου γενικά, μπορούμε να τα χωρίσουμε σε δύο κατηγορίες :

-Τις οργανωμένες δραστηριότητες που συμμετέχουν όλα τα παιδιά. Σ'αυτές εντάσσονται διάφορες διαδικασίες μάθησης, παρατήρηση περιβάλλοντος κλπ. και περιλαμβάνονται στο σχολικό πρόγραμμα. Στην περίπτωση αυτή ο χώρος χρησιμοποιείται ακριβώς με τον τρόπο για τον οποίο φτιάχτηκε και να εκπληρώνει τον προορισμό του.

- Τις αυθόρμητες δραστηριότητες. Σ'αυτές εντάσσονται διάφορα παιχνίδια που οργανώνονται από τα ίδια τα παιδιά. Στην περίπτωση αυτή, ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας, τα παιδιά χρησιμοποιούν το χώρο με διαφορετικό τρόπο. Κάποια στιγμή ίσως και να διαφέρει από τον προορισμό χρήσης που ο χώρος έχει φτιαχτεί. Άλλοτε πάλι μπορεί να είναι διαφορετικός από τον τρόπο που συνηθίζεται ή αναμένεται, ενώ σε πολλές περιπτώσεις ο τρόπος χρήσης του χώρου από τα παιδιά μπορεί να χαρακτηριστεί πρωτότυπος και ευρηματικός. Αυτό συμβαίνει γιατί οι παρεμβάσεις του παιδιού στο χώρο, ανάλογα με το πόσο του επιτρέπεται, αποτελούν την έκφραση των επιθυμιών του όπως έχει διαμορφωθεί με βάση τις ανάγκες του ,τις προσδοκίες του, την διανοητική και σωματική του ανάπτυξη.

Επίσης ανάλογα με την δραστηριότητα που θα αναπτύξουν επιλέγουν κατάλληλες περιοχές του χώρου. Για παράδειγμα δύο παιδιά που κουβεντιάζουν χρησιμοποιούν για να καθίσουν ένα πεζούλι, μία ομάδα παιδιών που παριστάνει μια οικογένεια ινδιάνων σ'ένα παιχνίδι

φαντασίας ,η δραστηριότητα αυτή, μπορεί να εξελιχθεί γύρω από ένα δένδρο η μια ομάδα παιδιών που παίζει κλέφτες και αστυνόμους να χρησιμοποιήσει θάμνους και χαμηλούς τοίχους για να κρύβεται.

Βλέπουμε λοιπόν ότι τα παιδιά δεν χρησιμοποιούν τον σχολικό χώρο με τον ίδιο πάντα τρόπο και με την ίδια συχνότητα. Υπάρχουν περιοχές που προτιμούν για τις δραστηριότητες τους και άλλες που τις αντιμετωπίζουν ως απωθητικές και γι' αυτό το λόγο προσπαθούν να τις αποφύγουν. Αυτό πολλές φορές έχει σχέση (Μπότσογλου,1997,σ.37):

- Με το πόσο άνετα ή όχι αισθάνονται στο συγκεκριμένο χώρο.
- Με τον βαθμό με τον οποίο έχουν οικειοποιηθεί το χώρο.
- Με το πόσο ελεύθερα νοιώθουν σ' αυτόν.

8. Η ΕΡΕΥΝΑ

8.1 Στόχοι έρευνας

Για να επιτευχθεί η σωστή οργάνωση και διαμόρφωση του χώρου ενός νηπιαγωγείου συμβάλλουν πολλοί παράγοντες. Ένας από αυτούς, και φυσικά ο σημαντικότερος, είναι ο/η νηπιαγωγός. Αυτός/ή είναι που έρχεται καθημερινά σε επαφή με τις ανάγκες, τις υποχρεώσεις, τις ελλείψεις αλλά και τα προβλήματα που έχει ένα νηπιαγωγείο. Για τον λόγο αυτό πιστεύω ότι στην έρευνά μου για την κατασκευή του «ιδανικού» νηπιαγωγείου, οι εμπειρίες και οι απόψεις των νηπιαγωγών πάνω στο θέμα θα είναι καθοριστικές για την επίτευξη του στόχου. Σκοπός μου, λοιπόν, είναι να κατασκευάσω μια μακέτα με τη διαρρύθμιση του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού χώρου ενός νηπιαγωγείου, χωρίς ελλείψεις, που να καλύπτει και την παραμικρή ανάγκη του/της νηπιαγωγού καθώς και των παιδιών.

Σ' αυτό, όπως προαναφέρθηκε, θα συμβάλλουν ενεργά οι ίδιοι οι νηπιαγωγοί. Για το λόγο αυτό έγινε η σύνταξη ενός ερωτηματολογίου που περιείχε ερωτήσεις, των οποίων οι απαντήσεις βοήθησαν στη σφαιρική ενημέρωσή μου πάνω στο θέμα. Τα ερωτηματολόγια αυτά μοιράστηκαν σε νηπιαγωγούς και μέσα από τις απαντήσεις τους μπόρεσα να μάθω τι τους λείπει και τι προβλήματα αντιμετωπίζουν στον χώρο της εργασίας τους. Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν, οι οποίες είναι κατά κύριο λόγο κλειστές, εκτός ορισμένων ανοικτών, είχαν σχέση με τις ανάγκες των παιδιών και του/της νηπιαγωγού, την σημερινή κατάσταση των νηπιαγωγείων και τις ελλείψεις που παρουσιάζουν, τις απόψεις των νηπιαγωγών για το «ιδανικό» νηπιαγωγείο, αν έχουν επισκεφτεί ή εργαστεί ποτέ σε κάτι τέτοιο, αν θεωρούν ότι κάτι τέτοιο θα συνέβαλε στην

ανάπτυξη του επιπέδου των παιδιών, ποια γωνιά του νηπιαγωγείου θεωρούν σημαντικότερη κ.α.

Αυτού του είδους οι ερωτήσεις και κάποιες ανάλογές τους, θεωρησα ότι μπορούσαν να με βοηθήσουν να αποκτήσω μια σφαιρική άποψη για το θέμα και βέβαια να κατασκευάσω το νηπιαγωγείο που θα προσφέρει στα παιδιά γνώσεις, ευχαρίστηση, ικανοποίηση και στη νηπιαγωγό ευελιξία και χαρά δημιουργίας.

8.2 Τα ερωτήματα και οι υποθέσεις της έρευνας

Από την έρευνα αυτή υπέθεσα ότι θα μπορούσα να μάθω τις απόψεις των νηπιαγωγών για το θέμα του χώρου αλλά και κατά πόσο είναι ευχαριστημένοι ή όχι στον τομέα αυτό. Επίσης, να αναφερθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά, τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και τα παιδιά, στο θέμα του χώρου του νηπιαγωγείου όπως και οι σκέψεις και οι επιθυμίες τους για ένα «ιδανικό» νηπιαγωγείο.

Σ' όλα τα παραπάνω βοήθησαν ενεργά τα ερωτήματα που συντάχθηκαν στα ερωτηματολόγια τα οποία αναλυτικά είναι:

- Τι σας ώθησε να ακολουθήσετε το επάγγελμα της/ του νηπιαγωγού;
 - Είσαστε ευχαριστημένη/ ος από το επάγγελμά σας;
 - Θεωρείτε ότι ο χώρος του νηπιαγωγείου όπου εργάζεστε είναι κατάλληλα διαμορφωμένος για τις καθημερινές ανάγκες σας; Ναι ή όχι;
 - Σας έχουν παραπονεθεί ποτέ τα παιδιά ότι λείπει κάτι από το νηπιαγωγείο; Αν ναι, τι;
 - Ποια είναι η σημερινή κατάσταση των νηπιαγωγείων κατά τη γνώμη σας και τι ελλείψεις παρουσιάζουν;
 - Ποια γωνιά του νηπιαγωγείου θεωρείτε σημαντικότερη και γιατί;
 - Θεωρείτε ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο για ένα νηπιαγωγείο; Αν ναι, γιατί;
 - Πως θεωρείτε ότι πρέπει να είναι διαμορφωμένη η αυλή/ κήπος ενός νηπιαγωγείου;
 - Θεωρείτε ότι η σωστή διαμόρφωση του χώρου του νηπιαγωγείου συμβάλλει ενεργά στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών; Γιατί;
 - Πως φαντάζεστε εσείς το ιδανικό νηπιαγωγείο τόσο για τα παιδιά όσο και για τους εκπαιδευτικούς; (χώροι και διαμόρφωσή τους εξωτερικά και εσωτερικά, παιδαγωγικά υλικά)
 - Έχετε ποτέ επισκεφτεί ή εργαστεί σε ένα νηπιαγωγείο ή παιδικό σταθμό που θεωρήσατε ως «ιδανικό»; Τι σας ενθουσίασε; Τι το ιδιαίτερο είχε;
- Από όλα τα παραπάνω, λοιπόν, γίνεται φανερό ότι οι στόχοι της έρευνας είναι:

- 1) Να ανακαλυφθούν μέσα από τις απόψεις και τις εμπειρίες των νηπιαγωγών, τα προβλήματα και τις ελλείψεις που αντιμετωπίζουν καθημερινά στο χώρο του νηπιαγωγείου.
- 2) Τι θα ήθελαν να υπάρχει ή να αλλάξει ώστε να εργάζονται πλέον σ' ένα «ιδανικό» νηπιαγωγείο.

8.3 Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 80 παιδαγωγούς προσχολικής ηλικίας που υπηρετούν σε νηπιαγωγεία του Ν. Μαγνησίας και του Ν. Πέλλης και επιλέχθηκαν τυχαία. Τα δεδομένα που προέκυψαν από τις κλειστές ερωτήσεις των ερωτηματολογίων επεξεργάστηκαν με το στατιστικό πακέτο SPSS 10, ενώ αυτά που προέκυψαν από τις ανοιχτές ερωτήσεις, με την τεχνική της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου του λόγου.

9. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

«ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ»

ΖΑΝΤΑΡΙΔΟΥ ΕΡΜΙΟΝΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αγαπητή/έ συνάδελφε,

Το παρών ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε για τις ανάγκες της έρευνάς μου που έχει ως στόχο την διερεύνηση των απόψεών σας σχετικά με τον σωστό σχεδιασμό και την σωστή οργάνωση του χώρου του νηπιαγωγείου. Τα στοιχεία που θα προκύψουν θα βοηθήσουν στην σκιαγράφηση της άποψής σας σχετικά με το θέμα και θα συμβάλλουν στην υλοποίηση πτυχιακής εργασίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα δημοσιευτούν με τρόπο που να προστατεύεται η ανωνυμία και η ταυτότητα των συμμετεχόντων.

*Σας ευχαριστώ για την συνεργασία,
Ερμίνια Ζανταρίδου*

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΥΛΟ: ΑΝΔΡΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ: 1-5 6-15 16-25 26 και άνω

ΤΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Στις ακόλουθες ερωτήσεις καλείστε να επιλέξετε μια μόνο απάντηση, την οποία θα βάλετε σε κύκλο.

1. Τι σας ώθησε να ακολουθήσετε το επάγγελμα της/ του νηπιαγωγού;

- α) προτροπή γονέων
- β) αγάπη για τα παιδιά
- γ) επαγγελματική αποκατάσταση
- δ) άλλο (αναφέρετέ το)

2. Είσαστε ευχαριστημένη/ ος από το επάγγελμά σας;

Αν όχι, γιατί;

- α) καθημερινή κούραση
- β) άσχημη κτιριακή εγκατάσταση
- γ) έλλειψη βασικών εκπαιδευτικών μέσων
- δ) άλλο (αναφέρετέ το)

Αν ναι, γιατί;

- α) επαφή με τα παιδιά
- β) καλές συνθήκες δουλειάς
- γ) όμορφα διαμορφωμένο περιβάλλον
- δ) άλλο (αναφέρετέ το)

3. Θεωρείτε ότι ο χώρος του νηπιαγωγείου όπου εργάζεστε είναι κατάλληλα διαμορφωμένος για τις καθημερινές ανάγκες σας; Ναι ή όχι;

Αν όχι, γιατί;

- α) η αίθουσα είναι μικρή
- β) δεν υπάρχει αυλή
- γ) δεν υπάρχει θέρμανση
- δ) δεν υπάρχει χώρος για να οργανωθούν όλες οι γωνιές δραστηριοτήτων
- ε) δεν υπάρχει επαρκής χώρος για την καθημερινή οργάνωση των δραστηριοτήτων
- στ) άλλο (αναφέρετέ το)

Αν ναι, γιατί;

- α) η αίθουσα είναι μεγάλη
- β) υπάρχει χώρος για να παίζουν ελεύθερα τα παιδιά
- γ) υπάρχει επαρκής χώρος ώστε να οργανωθούν σωστά οι δραστηριότητες
- δ) προσφέρονται όλες οι αναγκαίες / χρήσιμες γωνιές δραστηριοτήτων
- ε) άλλο (αναφέρετέ το)

4. Σας έχουν παραπονεθεί ποτέ τα παιδιά ότι λείπει κάτι από το νηπιαγωγείο; Αν ναι, τι;

- α) κάποια γωνιά δραστηριοτήτων
- β) παιχνίδια
- γ) ελεύθερος χώρος
- δ) βιβλία, είδη ζωγραφικής, μουσικά όργανα κ.τ.λ.
- ε) άλλο (αναφέρετέ το)

5. Ποια είναι η σημερινή κατάσταση των νηπιαγωγείων κατά τη γνώμη σας και τι ελλείψεις παρουσιάζουν;

6. Ποια γωνιά του νηπιαγωγείου θεωρείτε σημαντικότερη και γιατί;

- α) εικαστικών
- β) συζήτησης
- γ) βιβλιοθήκης
- δ) παιδαγωγικού- οικοδομικού υλικού
- ε) μουσικής
- στ) κουκλόσπιτου
- ζ) άλλη (αναφέρετέ τη)

Δικαιολογείστε την απάντησή σας

7. Θεωρείτε ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο για ένα νηπιαγωγείο;

Αν ναι, γιατί;

- α) τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να παίζουν ελεύθερα
- β) τα παιδιά έρχονται σε επαφή με την φύση
- γ) δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να ασχοληθούν με την διαμόρφωση και διακόσμησή της
- δ) τους δίνεται η δυνατότητα να ασκηθούν σωματικά μέσω οργανωμένων δραστηριοτήτων
- ε) τους δίνεται η δυνατότητα να αναπτυχθούν ολόπλευρα
- στ) δεν παίζει απολύτως κανένα ρόλο
- ζ)άλλο (αναφέρετέ το)

8. Πως θεωρείτε ότι πρέπει να είναι διαμορφωμένη η αυλή/ κήπος ενός νηπιαγωγείου;

9. Θεωρείτε ότι η σωστή διαμόρφωση του χώρου του νηπιαγωγείου συμβάλλει ενεργά στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών; Γιατί;

- α) τους δίνει δυνατότητες να κινηθούν ελεύθερα
- β) μπορούν να ικανοποιήσουν οποιαδήποτε ανάγκη και επιθυμία τους γεννηθεί
- γ) τους μεταδίδεται θετική ενέργεια ώστε να εγκλιματίζονται εύκολα στον χώρο, και αυτό βοηθά να συμμετέχουν στις καθημερινές δραστηριότητες
- δ) δεν παίζει κανέναν απολύτως ρόλο
- ε) άλλο (αναφέρετέ το)

10. Πως φαντάζεστε εσείς το ιδανικό νηπιαγωγείο τόσο για τα παιδιά όσο και για τους εκπαιδευτικούς; (χώροι και διαμόρφωσή τους εξωτερικά και εσωτερικά, παιδαγωγικά υλικά)

11. Έχετε ποτέ επισκεφτεί ή εργαστεί σε ένα νηπιαγωγείο ή παιδικό σταθμό που θεωρήσατε ως «ιδανικό»; Τι σας ενθουσίασε; Τι το ιδιαίτερο είχε;

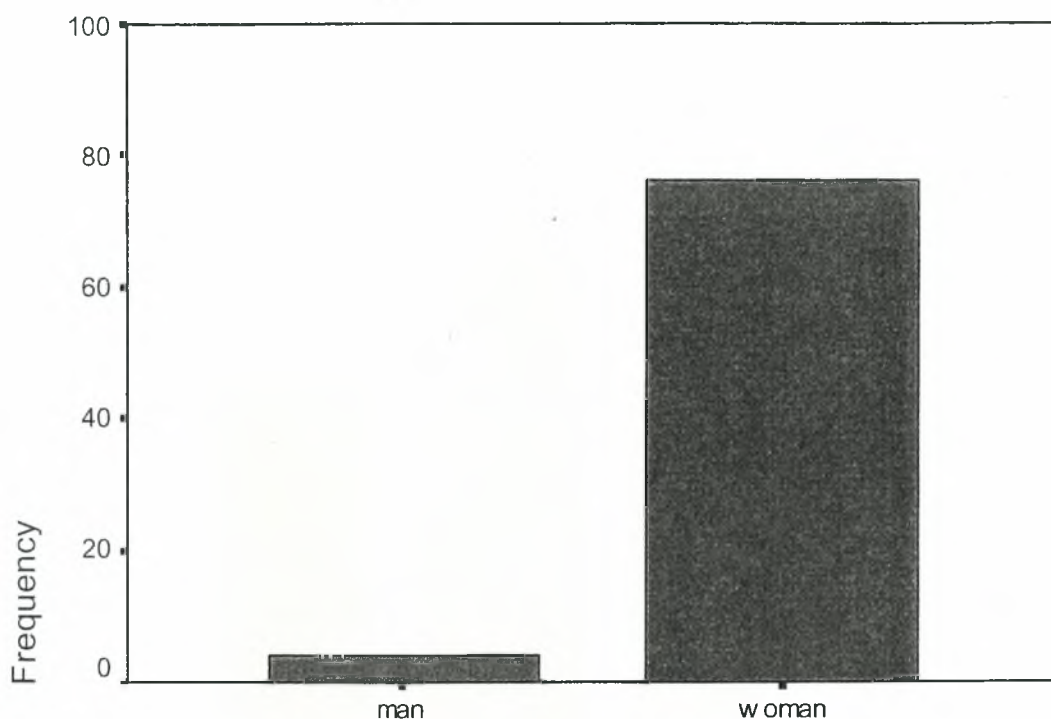
10. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

10.1 Ανάλυση αποτελεσμάτων του κλειστού τύπου ερωτήσεων του ερωτηματολογίου

ΦΥΛΛΟ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	man	4	5,0	5,0	5,0
	woman	76	95,0	95,0	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Από τον παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι το δείγμα μας αποτελείται από 80 νηπιαγωγούς, από τους οποίους 4 ήταν άντρες, δηλαδή το 5 % και 76 ήταν γυναίκες, δηλαδή το 95 %.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ-YEARS

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-5	16	20,0	20,0	20,0
	6-15	25	31,3	31,3	51,3
	16-25	24	30,0	30,0	81,3
	26<	15	18,8	18,8	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

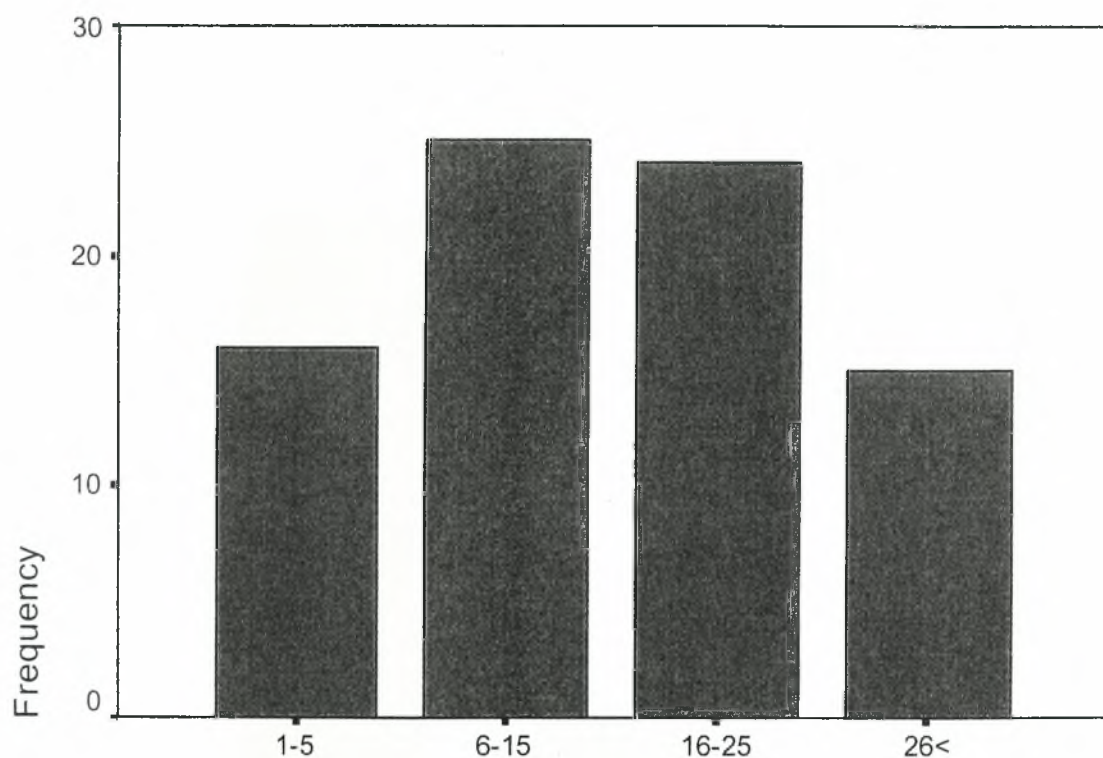
Από το συνολικό δείγμα

-16 άτομα, δηλαδή το 20%, είχαν 1-5 έτη προϋπηρεσίας στο χώρο

-25 άτομα, δηλαδή το 31,3%, είχαν 6-15 έτη προϋπηρεσίας στο χώρο

-24 άτομα, δηλαδή το 30%, είχαν 16-25 έτη προϋπηρεσίας στο χώρο

-15 άτομα, δηλαδή το 18,8%, είχαν περισσότερα από 26 χρόνια προϋπηρεσίας στο χώρο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 1 -ER1

		Freque nc y	Percent	Valid Percent	Cumulati ve Percent
Valid	b	70	87,5	87,5	87,5
	c	9	11,3	11,3	98,8
	d	1	1,3	1,3	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

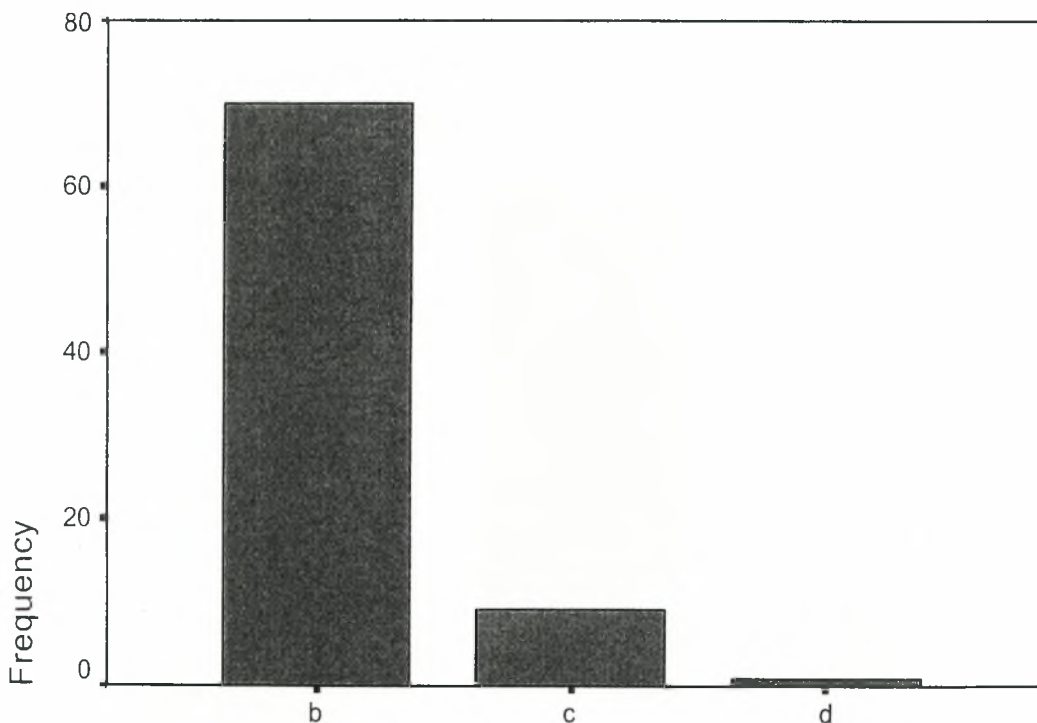
Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Τι σας ώθησε να ακολουθήσετε το επάγγελμα της/ του νηπιαγωγού;**» δόθηκαν οι εξής απαντήσεις:

-70 άτομα, δηλαδή το 87,5% του δείγματος, απάντησαν ότι τους ώθησε η αγάπη τους για τα παιδιά

-9 άτομα, δηλαδή το 11,3% του δείγματος, απάντησαν ότι τους ώθησε η επαγγελματική αποκατάσταση

-1 άτομο, δηλαδή το 1,3% του δείγματος, απάντησε ότι το ώθησε κάτι άλλο, χωρίς όμως να αναφέρει τι ήταν αυτό

-κανένα άτομο δεν απάντησε ότι δέχτηκε προτροπή από τους γονείς του.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2-ER2Α

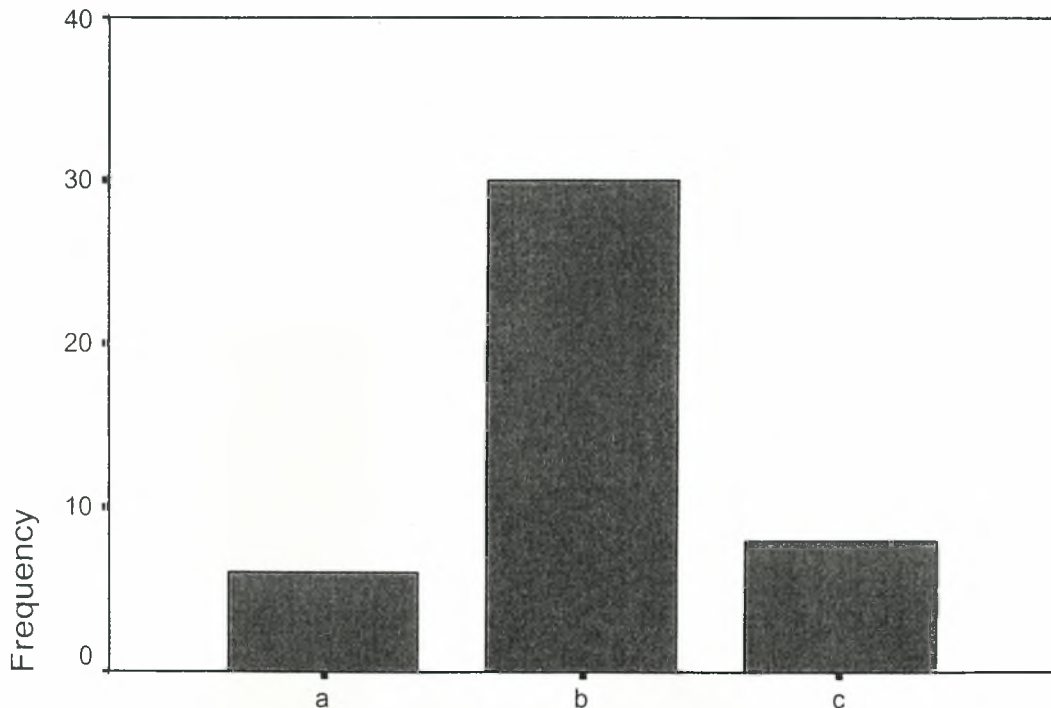
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	a	6	7,5	13,6	13,6
	b	30	37,5	68,2	81,8
	c	8	10,0	18,2	100,0
	Total	44	55,0	100,0	
Missing	999	36	45,0		
Total		80	100,0		

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Είσατε ευχαριστημένη/ ος από το επάγγελμά σας;**» στην περίπτωση που οι ερωτηθέντες απαντούσαν ότι δεν είναι, οι οποίοι ήταν συνολικά 44, δόθηκαν οι εξής αιτιολογήσεις:

-6 άτομα, δηλαδή το 7,5% του δείγματος, απάντησαν ότι ευθύνεται η καθημερινή κούραση της δουλειάς

-30 άτομα, δηλαδή το 37,5% του δείγματος, απάντησαν ότι ευθύνεται η άσχημη κτιριακή εγκατάσταση

-8 άτομα, δηλαδή το 10% του δείγματος, απάντησαν ότι ευθύνεται η έλλειψη βασικών εκπαιδευτικών μέσων

ΕΡΩΤΗΣΗ 2-ER2B

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	a	23	28,8	63,9	63,9
	b	5	6,3	13,9	77,8
	c	7	8,8	19,4	97,2
	d	1	1,3	2,8	100,0
	Total	36	45,0	100,0	
Missing	999	44	55,0		
Total		80	100,0		

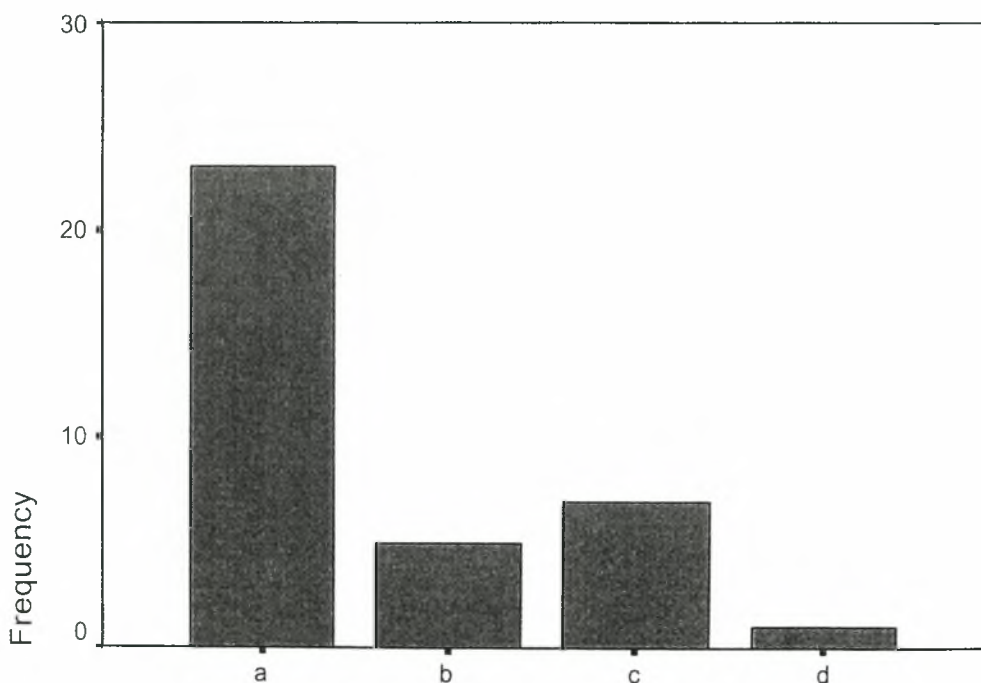
Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Είσαστε ευχαριστημένη/ος από το επάγγελμά σας;**» στην περίπτωση που οι ερωτηθέντες απαντούσαν ότι είναι, οι οποίοι ήταν συνολικά 36, δόθηκαν οι εξής αιτιολογήσεις:

-23 άτομα, δηλαδή το 28,8% του δείγματος, απάντησαν ότι ευθύνεται η επαφή τους με τα παιδιά

-5 άτομα, δηλαδή το 6,3% του δείγματος, απάντησαν ότι ευθύνονται οι καλές συνθήκες εργασίας

-7 άτομα, δηλαδή το 8,8% του δείγματος, απάντησαν ότι ευθύνεται το όμορφο διαμορφωμένο περιβάλλον του χώρου

-1 άτομο απάντησε ότι ευθύνεται η οργάνωση που υπάρχει γενικά στον χώρο του νηπιαγωγείου

ΕΡΩΤΗΣΗ 3-ER3A

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	a	12	15,0	22,6	22,6
	b	11	13,8	20,8	43,4
	c	7	8,8	13,2	56,6
	d	8	10,0	15,1	71,7
	e	15	18,8	28,3	100,0
	Total	53	66,3	100,0	
Missing	999	27	33,8		
Total		80	100,0		

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Θεωρείτε ότι ο χώρος του νηπιαγωγείου όπου εργάζεστε είναι κατάλληλα διαμορφωμένος για τις καθημερινές ανάγκες σας; Ναι ή όχι;**» στην περίπτωση που οι ερωτηθέντες απαντούσαν ότι δεν είναι, οι οποίοι ήταν συνολικά 53, δόθηκαν οι εξής αιτιολογήσεις:

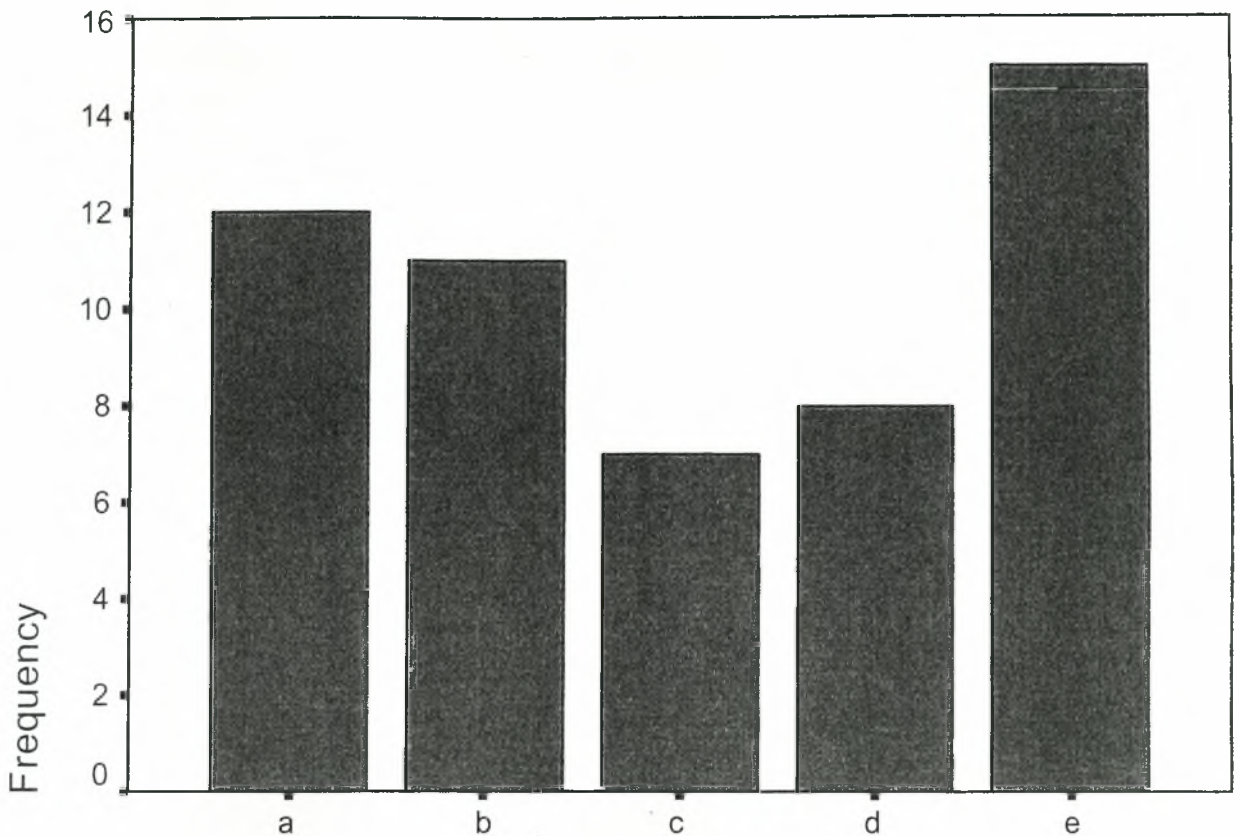
-12 άτομα, δηλαδή το 15% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται το μικρό μέγεθος της τάξης

-11 άτομα, δηλαδή το 13,8% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται η απουσία της αυλής

-7 άτομο, δηλαδή το 8,8% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται η έλλειψη θέρμανσης

-8 άτομα, δηλαδή το 10% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται η έλλειψη χώρου για να την οργάνωση των γωνιών δραστηριοτήτων

-15 άτομα, δηλαδή το 18,8% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται η έλλειψη επαρκούς χώρου για να την οργάνωση των καθημερινών δραστηριοτήτων

ΕΡΩΤΗΣΗ 3-ER3B

		Frequenc y	Percent	Valid Percent	Cumulati ve Percent
Valid	a	8	10,0	29,6	29,6
	b	4	5,0	14,8	44,4
	c	7	8,8	25,9	70,4
	d	5	6,3	18,5	88,9
	e	3	3,8	11,1	100,0
	Total	27	33,8	100,0	
Missing	999	53	66,3		
Total		80	100,0		

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Θεωρείτε ότι ο χώρος του νηπιαγωγείου όπου εργάζεστε είναι κατάλληλα διαμορφωμένος για τις καθημερινές ανάγκες σας; Ναι ή όχι;**» στην

περίπτωση που οι ερωτηθέντες απαντούσαν ότι είναι, οι οποίοι ήταν συνολικά 27, δόθηκαν οι εξής αιτιολογήσεις:

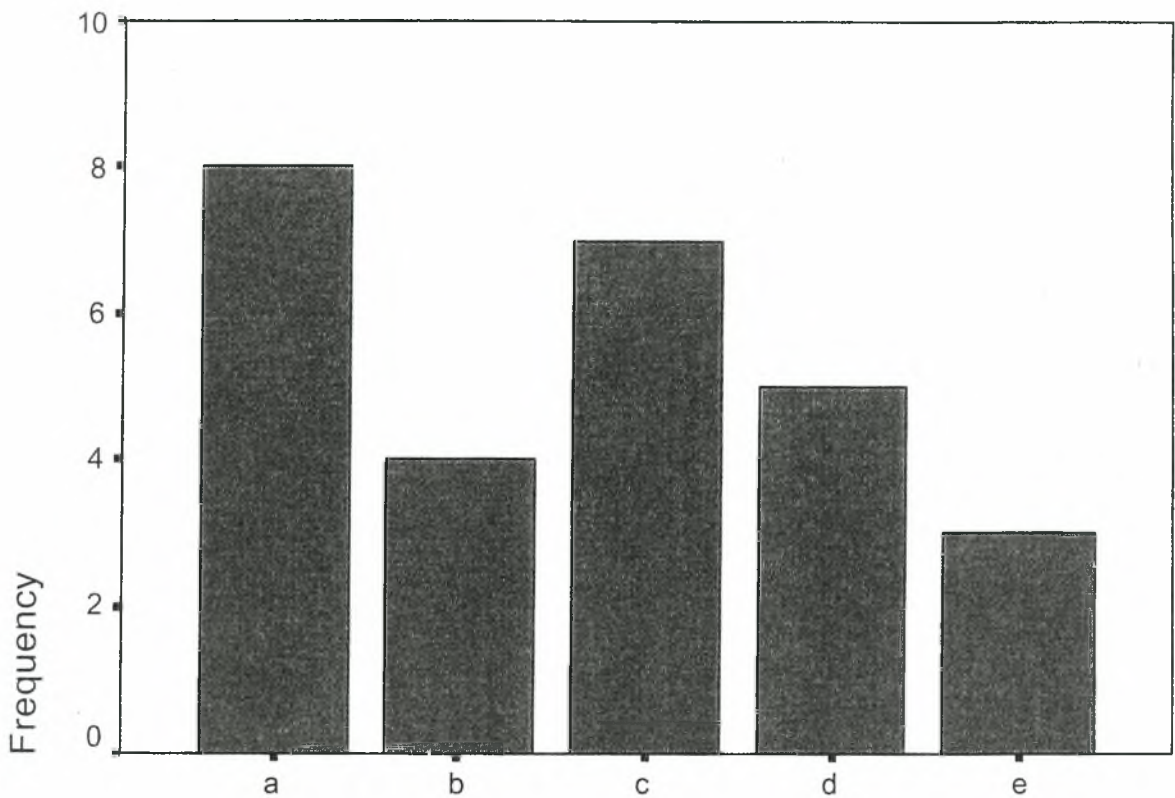
-8 άτομα, δηλαδή το 10% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται το μεγάλο μέγεθος της τάξης

-4 άτομα, δηλαδή το 5% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται η ύπαρξη χώρου για να παίζουν ελεύθερα τα παιδιά

-7 άτομα, δηλαδή το 8,8% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται η ύπαρξη επαρκούς χώρου για να οργανωθούν σωστά οι δραστηριότητες

-5 άτομα, δηλαδή το 6,3% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνεται το γεγονός ότι προσφέρονται όλες οι αναγκαίες/ χρήσιμες γωνιές δραστηριοτήτων

-3 άτομα, δηλαδή το 3,8% του δείγματος, απάντησαν ότι γι' αυτό ευθύνονται άλλοι παράγοντες

ΕΡΩΤΗΣΗ 4-ER4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	A	15	18,8	19,7	19,7
	B	17	21,3	22,4	42,1
	C	22	27,5	28,9	71,1
	D	13	16,3	17,1	88,2
	E	9	11,3	11,8	100,0
	Total	76	95,0	100,0	
Missing	999	4	5,0		
Total		80	100,0		

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Σας έχουν παραπονεθεί ποτέ τα παιδιά ότι λείπει κάτι από το νηπιαγωγείο; Αν ναι, τι;**», απάντησαν συνολικά 76 άτομα δίνοντας τις εξής απαντήσεις:

-15 άτομα, δηλαδή το 18,8% του δείγματος, απάντησαν ότι τα παιδιά παραπονεθήκαν για την έλλειψη κάποιας γωνιάς δραστηριοτήτων

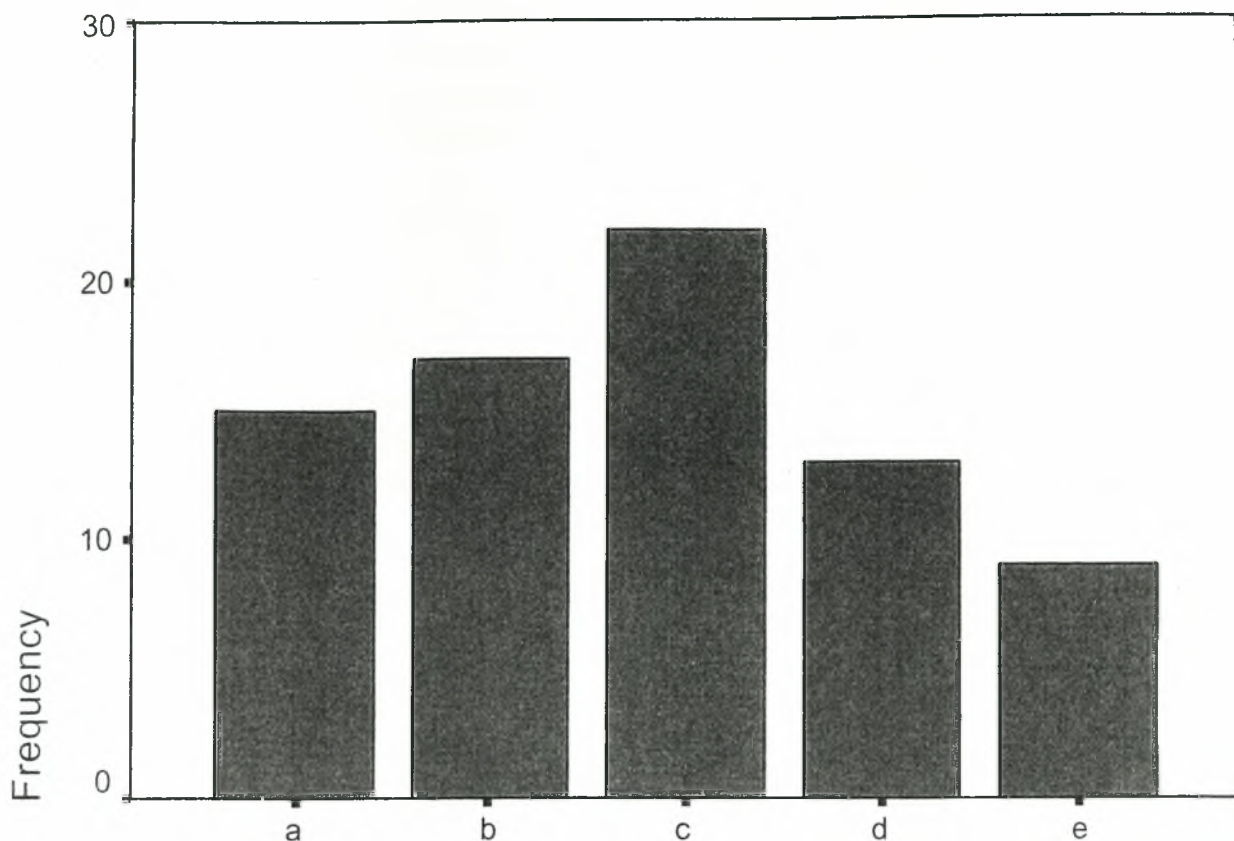
-17 άτομα, δηλαδή το 21,3% του δείγματος, απάντησαν ότι τα παιδιά παραπονεθήκαν για την έλλειψη παιχνιδιών

-22 άτομα, δηλαδή το 27,5% του δείγματος, απάντησαν ότι από τα παιδιά τους λείπει ο ελεύθερος χώρος ώστε να μπορούν να κινούνται με μεγαλύτερη ευκολία

-13 άτομα, δηλαδή το 16,3% του δείγματος, απάντησαν ότι τα παιδιά αναζητούν περισσότερα βιβλία, είδη ζωγραφικής, μουσικά όργανα κ.τ.λ.

-9 άτομα, δηλαδή το 11,3% του δείγματος, ανέφεραν άλλους λόγους, όπως το μικρό μέγεθος ή την απώλεια της αυλής, την τηλεόραση, το βίντεο κ.τ.λ.

-4 άτομα, δηλαδή το 5% του δείγματος, δεν απάντησαν, κάτι που ίσως σημαίνει ότι τα παιδιά δεν τους έχουν παραπονεθεί για κάτι

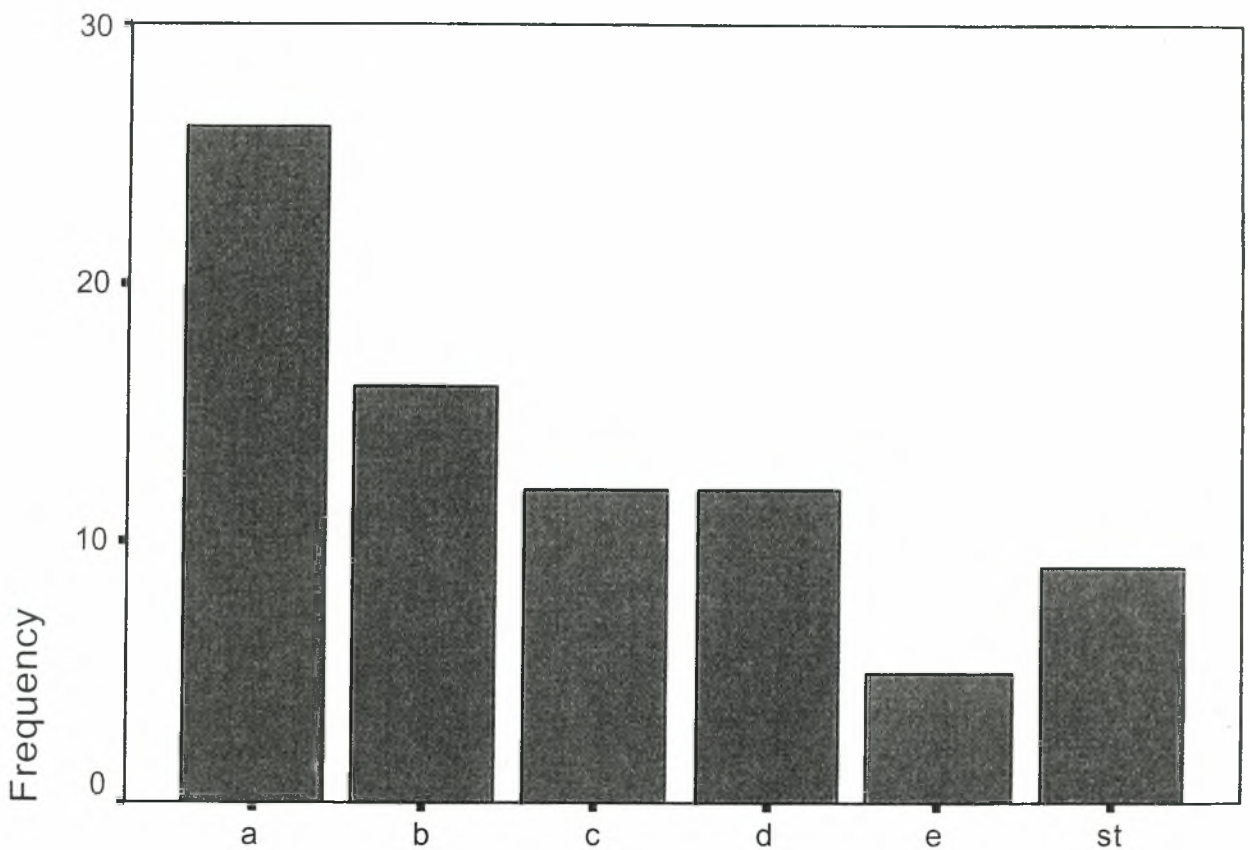

ΕΡΩΤΗΣΗ 6-ER6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	A	26	32,5	32,5	32,5
	b	16	20,0	20,0	52,5
	c	12	15,0	15,0	67,5
	d	12	15,0	15,0	82,5
	E	5	6,3	6,3	88,8
	st	9	11,3	11,3	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «Ποια γωνιά του νηπιαγωγείου θεωρείτε σημαντικότερη;», απάντησαν και τα 80 άτομα, δίνοντας τις εξής απαντήσεις:

- 26 άτομα, δηλαδή το 32,5% του δείγματος, απάντησαν ότι σημαντικότερη γωνιά θεωρούν αυτή των εικαστικών
- 16 άτομα, δηλαδή το 20% του δείγματος, απάντησαν ότι σημαντικότερη γωνιά θεωρούν αυτή της συζήτησης
- 12 άτομα, δηλαδή το 15% του δείγματος, απάντησαν ότι σημαντικότερη γωνιά θεωρούν αυτή της βιβλιοθήκης
- 12 άτομα, δηλαδή το 15% του δείγματος, απάντησαν ότι σημαντικότερη γωνιά θεωρούν αυτή της μουσικής
- 5 άτομα, δηλαδή το 6,3% του δείγματος, απάντησαν ότι σημαντικότερη γωνιά θεωρούν αυτή του κουκλόσπιτου
- 9 άτομα, δηλαδή το 11,3% του δείγματος, ανέφεραν άλλες γωνιές όπως, του σούπερ μάρκετ, της μεταμφίεσης, του κουκλοθέατρου κ.τ.λ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7-ER7

		<u>Frequency</u>	<u>Percent</u>	<u>Valid Percent</u>	<u>Cumulative Percent</u>
Valid	A	16	20,0	20,0	20,0
	B	17	21,3	21,3	41,3
	C	10	12,5	12,5	53,8
	D	10	12,5	12,5	66,3
	E	21	26,3	26,3	92,5
	st	6	7,5	7,5	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Θεωρείτε ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο για ένα νηπιαγωγείο; Αν ναι, γιατί;**», απάντησαν και τα 80 άτομα, δίνοντας τις εξής απαντήσεις:

-16 άτομα, δηλαδή το 20% του δείγματος, απάντησαν ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο σε ένα νηπιαγωγείο γιατί τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να παίζουν ελεύθερα

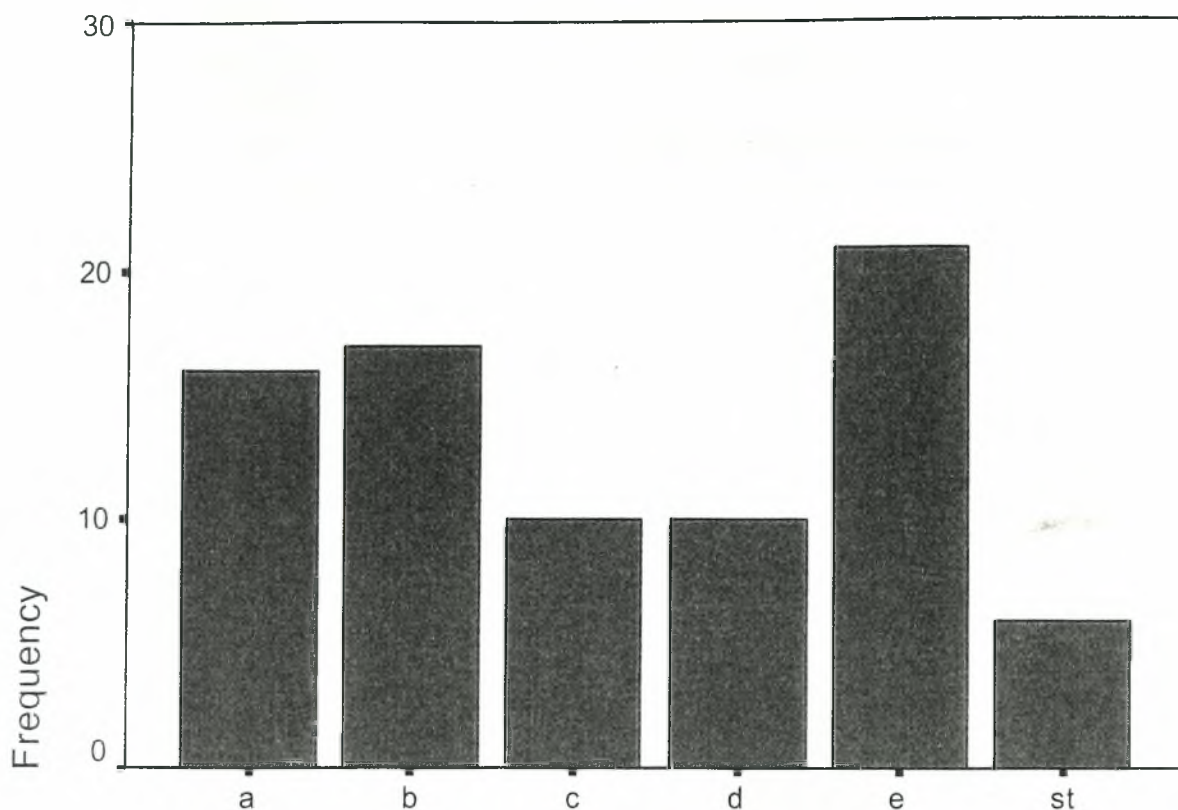
-17 άτομα, δηλαδή το 21,3% του δείγματος, απάντησαν ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο σε ένα νηπιαγωγείο γιατί τα παιδιά έρχονται σε επαφή με την φύση

-10 άτομα, δηλαδή το 12,5% του δείγματος, απάντησαν ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο σε ένα νηπιαγωγείο γιατί δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να ασχοληθούν με την διαμόρφωση και διακόσμησή της

-10 άτομα, δηλαδή το 12,5% του δείγματος, απάντησαν ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο σε ένα νηπιαγωγείο γιατί δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να ασκηθούν σωματικά μέσω οργανωμένων δραστηριοτήτων

-21 άτομα, δηλαδή το 26,3% του δείγματος, απάντησαν ότι η αυλή παίζει καθοριστικό ρόλο σε ένα νηπιαγωγείο γιατί δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να αναπτυχθούν ολόπλευρα

-6 άτομα, δηλαδή το 7,5% του δείγματος, θεωρούν ότι η αυλή δεν παίζει απολύτως κανένα ρόλο στο νηπιαγωγείο

ΕΡΩΤΗΣΗ 9-ER9

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	A	20	25,0	25,0	25,0
	B	21	26,3	26,3	51,3
	C	28	35,0	35,0	86,3
	D	11	13,8	13,8	100,0
	Total	80	100,0	100,0	

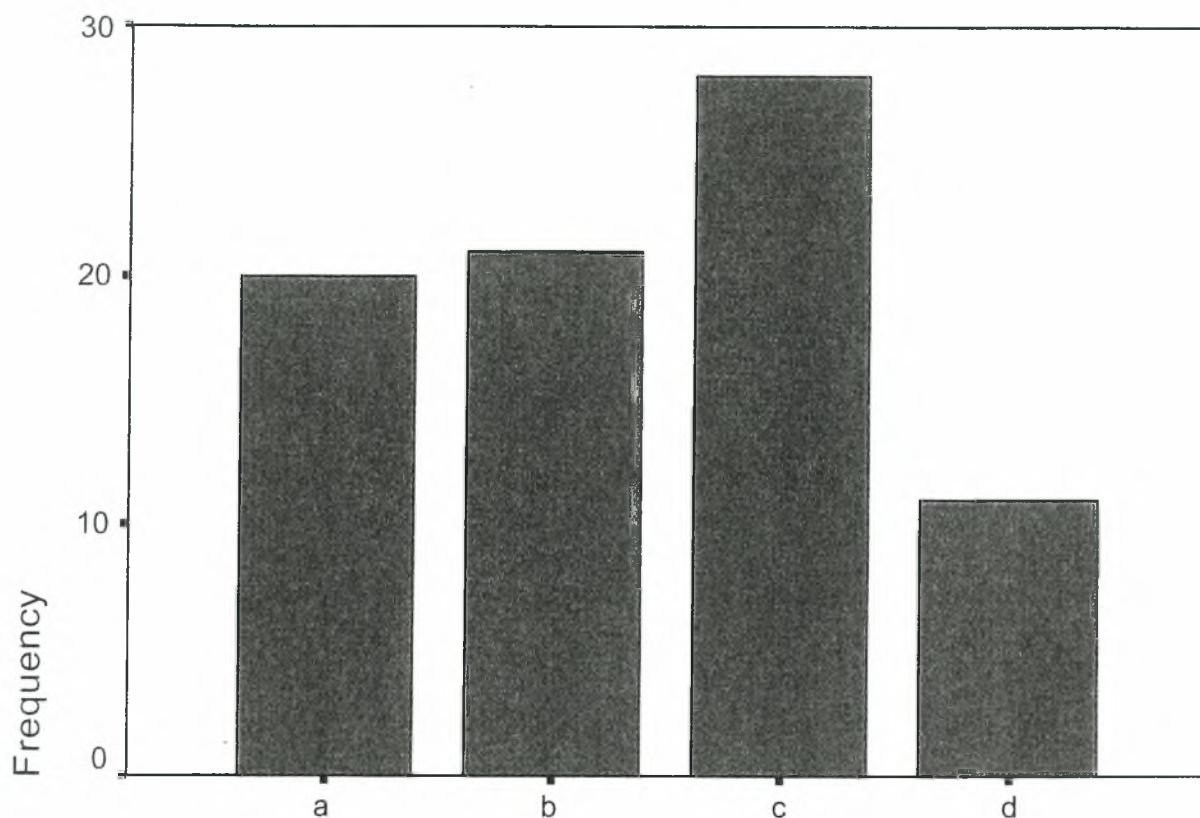
Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι στη ερώτηση «**Θεωρείτε ότι η σωστή διαμόρφωση του χώρου του νηπιαγωγείου συμβάλλει ενεργά στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών; Γιατί;**», απάντησαν και τα 80 άτομα, δίνοντας τις εξής απαντήσεις:

-20 άτομα, δηλαδή το 25% του δείγματος, θεωρούν ότι αυτό συμβαίνει γιατί δίνει δυνατότητες στα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα

-21 άτομα, δηλαδή το 26,3% του δείγματος, θεωρούν ότι αυτό συμβαίνει γιατί τα παιδιά μπορούν να ικανοποιήσουν οποιαδήποτε ανάγκη και επιθυμία τους γεννηθεί

-28 άτομα, δηλαδή το 35% του δείγματος, θεωρούν ότι αυτό συμβαίνει γιατί μεταδίδεται στα παιδιά θετική ενέργεια, ώστε να εγκλιματίζονται εύκολα στον χώρο, και αυτό βοηθά να συμμετέχουν στις καθημερινές δραστηριότητες

-11 άτομα, δηλαδή το 13,8% του δείγματος, θεωρούν ότι η σωστή διαμόρφωση του χώρου του νηπιαγωγείου δεν παίζει κανέναν απολύτως ρόλο στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών

1
921

Το δείγμα της έρευνας όπως προαναφέρθηκε, αποτελείται από 80 νηπιαγωγούς του Ν. Μαγνησίας και του Ν. Πέλλης. Από αυτούς 4 ήταν άνδρες και 76 γυναίκες και στην πλειοψηφία τους είχαν από 6-25 χρόνια προϋπηρεσίας ως νηπιαγωγοί. Αυτό, βέβαια, σημαίνει ότι οι απόψεις τους στο θέμα προκύπτουν μέσα από την πολύχρονη εμπειρία τους στο χώρο της εκπαίδευσης και μέσα από την καθημερινή τους επαφή με τα παιδιά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο χώρο. Επιπλέον σημαντικό είναι και το γεγονός ότι το 87,5% του δείγματος οδηγήθηκε στην επιλογή αυτού του επαγγέλματος εξαιτίας της αγάπης τους προς τα παιδιά και γι' αυτό και θέλουν να συμβάλλουν με τον τρόπο τους στη σωστή διαπαιδαγώγηση τους.

- Ωστόσο από τους ερωτηθέντες νηπιαγωγούς κάποιοι είναι ευχαριστημένοι με το επάγγελμά τους ορισμένοι όμως όχι. Οι περισσότεροι από αυτούς που ανήκουν στην δεύτερη κατηγορία θεωρούν ότι γι' αυτό ευθύνεται κατά κύριο λόγο η κακή κτιριακή εγκατάσταση, η οποία συμβάλλει και στην καθημερινή κούραση αλλά και στην έλλειψη βασικών εκπαιδευτικών μέσων. Γίνεται φανερό, λοιπόν, ότι τα περισσότερα, αν όχι όλα, τα προβλήματα οφείλονται στο ίδιο το κτίριο όπου στεγάζεται το νηπιαγωγείο. Βέβαια, υπάρχουν και αυτοί που δεν επηρεάζονται από τέτοιου είδους προβλήματα και η καθημερινή τους επαφή με τα παιδιά τους αρκεί ώστε να θεωρούν ότι δεν τους λείπει τίποτα που να συμβάλλει στην βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους.

- Επόμενο, λοιπόν είναι ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων να θεωρούν ότι ο χώρος του νηπιαγωγείου όπου εργάζονται, δεν είναι κατάλληλα διαμορφωμένος για τις καθημερινές τους ανάγκες. Γι' αυτό ευθύνεται κυρίως το μικρό μέγεθος της αίθουσας, η έλλειψη επαρκούς χώρου για την οργάνωση δραστηριοτήτων, η απουσία της αυλής, η έλλειψη χώρου για την οργάνωση γωνιών αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις η έλλειψη θέρμανσης.

Στην αντίθετη άποψη, την οποία υποστηρίζουν σχετικά λίγοι από τους ερωτηθέντες, αναφέρεται ότι υπάρχει καλή οργάνωση του χώρου εξαιτίας:

- του μεγάλου μεγέθους της αίθουσας,
- επαρκή χώρου για την οργάνωση δραστηριοτήτων
- ύπαρξη αρκετών γωνιών αλλά και
- ύπαρξη χώρου για ελεύθερο παιχνίδι.

Βέβαια, όπως γίνεται φανερό, τα παραπάνω αποτελούν χαρακτηριστικά ορισμένων και κυρίως λιγοστών νηπιαγωγείων.

- Σημαντικό είναι το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων (76 συνολικά), δήλωσαν ότι τα παιδιά τους έχουν παραπονεθεί για ελλείψεις που αντιμετωπίζουν τα νηπιαγωγεία τους. Πολλά από αυτά αναφέρθηκαν στην έλλειψη ελεύθερου χώρου και άλλα στην έλλειψη

παιχνιδιών, κάποιας γωνιάς, βιβλίων, ειδών ζωγραφικής, αυλής, τηλεόρασης, βίντεο κ.τ.λ.

- Κάθε νηπιαγωγός, θεωρεί ότι υπάρχει μια γωνιά στο νηπιαγωγείο η οποία είναι πολύ πιο σημαντική, απαραίτητη και χρήσιμη από τις υπόλοιπες. Όπως προκύπτει από τα ερωτηματολόγια, για του περισσότερους η γωνιά αυτή είναι των εικαστικών, γιατί δίνει την δυνατότητα στα παιδιά να εκφραστούν ελεύθερα και δημιουργικά. Εξίσου σημαντική όμως θεωρείται και η γωνιά συζήτησης, όπου αναπτύσσονται διάλογοι μεταξύ του/ της νηπιαγωγού και των νηπίων, και εκφράζονται απόψεις πάνω σε διάφορα θέματα συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου. Λιγότερο σημαντικές θεωρούνται οι γωνιές βιβλιοθήκης, μουσικής, κουκλόσπιτου, κουκλοθεάτρου κ.τ.λ.

- Ιδιαίτερο ρόλο για τους περισσότερους έχει και η αυλή του νηπιαγωγείου. Αυτό συμβαίνει για διάφορους λόγους. Σύμφωνα με τους περισσότερους η αυλή δίνει την δυνατότητα στα παιδιά να αναπτυχθούν ολόπλευρα. Βέβαια, εξίσου αρκετοί υποστηρίζουν ότι δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να έρθουν σε επαφή με τη φύση αλλά και να παίζουν ελεύθερα. Λιγότερα άτομα πιστεύουν ότι τα παιδιά έχουν την δυνατότητα διαμόρφωσης και διακόσμησης του χώρου αλλά και σωματικής άσκησης ενώ ακόμα λιγότεροι δεν πιστεύουν στην αναγκαιότητα της ύπαρξης της αυλής.

- Τέλος, στο αν η σωστή διαμόρφωση του χώρου συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, οι απόψεις είναι συγκεκριμένες. Η πλειοψηφία υποστηρίζει ότι κάτι τέτοιο μεταδίδει στα παιδιά θετική ενέργεια ώστε να εγκλιματίζονται εύκολα στο χώρο κάτι που διευκολύνει τη συμμετοχή τους στις καθημερινές δραστηριότητες. Βέβαια, αναφέρθηκε και η δυνατότητα ικανοποίησης οποιασδήποτε ανάγκης παρουσιαστεί αλλά και ελευθερίας κίνησης. Σημαντικό ωστόσο είναι να αναφερθεί ότι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων (13,8%) δεν υποστηρίζουν την άποψη αυτή φανερώνοντας με αυτόν τον τρόπο την επιφανειακή ενασχόλησή τους με το αντικείμενο.

10.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων του ανοικτού τύπου ερωτήσεων του ερωτηματολογίου

Κατά τη διάρκεια προσωπικής έρευνας που έγινε σε διάφορα νηπιαγωγεία (διανομή ερωτηματολογίων) ανταποκρίθηκαν 80 νηπιαγωγοί. Οι απαντήσεις στις ανοικτές τύπου ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ομαδοποιούνται ως εξής:

- Στην ερώτηση «**Ποια είναι η σημερινή κατάσταση των νηπιαγωγείων κατά τη γνώμη σας και τι ελλείψεις παρουσιάζουν;**», οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους ερωτηθέντες νηπιαγωγούς, ήταν σχετικά αναμενόμενες και όχι ιδιαίτερα ποικίλες. Έτσι, ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων αναφέρθηκε στην προβληματική κτιριακή υποδομή, στην έλλειψη εξοπλισμού και στην έλλειψη αυλής. Αναλυτικότερα, στο πρόβλημα της στέγασης των νηπιαγωγείων αναφέρθηκε ότι:
 - Πολλά στεγάζονται σε ισόγεια πολυκατοικιών ή καταστήματα ακατάλληλα προς αυτή τη χρήση, αφού δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ασφαλείας (πρόχειρες κατασκευές, τζαμαρίες, πόρτες που ανοίγουν προς τα μέσα), χωρίς επαρκή φωτισμό, εξαερισμό αλλά και θέρμανση, άποψη που υποστηρίζεται από εικοσιπέντε (25) από τους ερωτηθέντες.
 - Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι από αυτούς, πέντε (5) τόνισαν το πρόβλημα της συστέγασης των νηπιαγωγείων με δημοτικά ή γυμνάσια, κάτι που εμποδίζει την ελεύθερη έκφραση των παιδιών ιδίως την ώρα του διαλείμματος.
 - Ως αποτέλεσμα αυτών προκύπτει το πρόβλημα της μη καλά διαμορφωμένης αυλής ή ακόμα και στην ανυπαρξία της. Έτσι δεν δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να παίξουν ελεύθερα. Το πρόβλημα αυτό εντόπισαν δεκαεπτά (17) άτομα.
 - Αρκετοί είναι εκείνοι (10 άτομα) που αναφέρθηκαν στο μέγεθος των αιθουσών τις οποίες θεωρούν μικρές, με αποτέλεσμα να συνωστίζονται μεγάλες ομάδες παιδιών σε μικρούς χώρους. Έτσι υπάρχει έλλειψη ζωτικού χώρου κάτι που δημιουργεί νευρικότητα, αναστολές και ανασφάλεια στα παιδιά.
 - Από τέσσερα (4) άτομα τονίζεται ότι οι ανεπαρκείς χώροι δημιουργούν πρόβλημα στην οργάνωση των δραστηριοτήτων, αφού δεν διατίθεται χώρος για την δημιουργία αναγκαίων παιδαγωγικών γωνιών δραστηριοτήτων αλλά και για ελεύθερη δραστηριότητα ώστε να μπορεί το παιδί να εργαστεί αυτόνομα.
 - Η έλλειψη υποδομής και εξοπλισμού με κατάλληλο παιδαγωγικό υλικό αλλά και κατάλληλου προσωπικού απασχολεί ένα μέρος των ερωτηθέντων (11 άτομα). Αναφέρονται χαρακτηριστικά στην

έλλειψη από τα νηπιαγωγεία ειδών παιδαγωγικού υλικού, όπως η σπάνια ύπαρξη υλικών για τις φυσικές επιστήμες, την υγεία κ.α., αλλά και εξοπλισμό σε συσκευές (τηλεόραση, βίντεο, Η/Υ), τα οποία στην περίπτωση που υπάρχουν είτε χρησιμοποιούνται λάθος είτε είναι χαλασμένα. Έτσι τα παιδιά δεν έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν και να μάθουν μέσα από την καθημερινή τους επαφή τόσο με το παιδαγωγικό όσο και με το εποπτικό υλικό.

- Μικρό μέρος των ερωτηθέντων (6 άτομα), επιπλέον, αναφέρονται στην οργάνωση της βιβλιοθήκης, η οποία, όταν γίνεται, πραγματοποιείται συνήθως με την βοήθεια και την συνδρομή των γονέων.
- Πέντε (5) από τους ερωτηθέντες, αναφέρθηκαν και στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ολοήμερα νηπιαγωγεία. Έτσι, τόνισαν ότι τα ολοήμερα δεν λειτουργούν, αφού δεν υπάρχει η κατάλληλη υποδομή και πολλές φορές η αίθουσα απασχόλησης και ύπνου είναι μαζί.
- Τρεις (3) από τους ερωτηθέντες απάντησαν ότι σήμερα τα νηπιαγωγεία δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα και ελλείψεις στην εσωτερική τους κατάσταση αλλά στην εξωτερική και μόνο
- Πέντε (5) άτομα δεν απάντησαν.
- Στην ερώτηση «**Πως θεωρείτε ότι πρέπει να είναι διαμορφωμένη η αυλή/ κήπος ενός νηπιαγωγείου;**», οι απαντήσεις που δόθηκαν στην πλειοψηφία τους συμπίπτουν μεταξύ τους. Αναλυτικότερα,
 - Δέκα (10) από τους ερωτηθέντες αναφέρθηκαν στην ασφάλεια που πρέπει να παρέχει η αυλή τόσο με την οργάνωση και τη διαμόρφωσή της όσο και με την σωστή περιφράξη, ώστε να αποφεύγεται η είσοδος εξωσχολικών και ζώων καθώς και η έξοδος των νηπίων, κλείνοντας σωστά και η πόρτα.
 - Στο θέμα της μεγάλης έκτασης αναφέρθηκαν δεκαπέντε (15) ακόμα άτομα, τα οποία συγκεκριμένα τόνισαν ότι η αυλή πρέπει να είναι ευρύχωρη, ώστε να παρέχει την δυνατότητα στα παιδιά να παίζουν ελεύθερα και να ασκούνται σωματικά χωρίς να στριμώχνονται σε ένα σημείο. Γενικά η διαμόρφωσή της να συμβάλλει στην σωστή εκτέλεση των δραστηριοτήτων έξω από την αίθουσα.
 - Σε συγκεκριμένα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηρίζουν την αυλή ενός νηπιαγωγείου αναφέρθηκαν συνολικά 40 άτομα. Αναλυτικότερα ειπώθηκε ότι για να είναι πλήρως εξοπλισμένη μια παιδική αυλή πρέπει να υπάρχουν ορισμένοι χώροι σ' αυτήν. Έτσι σημαντικό είναι να έχει γκαζόν σκέτο ή σε συνδυασμό με πλακόστρωτα δρομάκια (αντιολισθητική και λεία επιφάνεια), δέντρα, λουλούδια και φυτά αλλά και χώρο που θα μπορούν να καλλιεργήσουν τον δικό τους κήπο με λουλούδια, φυτά και λαχανικά. Έτσι, δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να παρατηρήσουν και τις αλλαγές της φύσης κατά τις διάφορες εποχές του χρόνου.

Επιπλέον, χρειάζεται να υπάρχει και μια βρύση με λάστιχο ποτίσματος για την σωστή περιποίηση των φυτών. Επίσης, καλό θα ήταν να υπάρχουν και υλικά από τη φύση όπως κορμοί δέντρων, βοτσαλάκια, πέτρες κ.α. κάτι που θα συμβάλλει ενεργά στην μελέτη του περιβάλλοντος και στο να μπορούν να σκαρφαλώσουν, να τραβούν και να σπρώχνουν. Χρήσιμο θα ήταν, ακόμη, να υπάρχουν σκόρπια ξύλινα παγκάκια σε όλο τον χώρο, ώστε να ξεκουράζονται τα παιδιά όταν αυτά θέλουν, αλλά και ένα ξύλινο σπιτάκι όπου θα αποθηκεύονται τα παιχνίδια ή θα χρησιμοποιείται για το παιχνίδι.

- Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες (75 άτομα) αναφέρθηκαν στην αναγκαία ύπαρξη παιδικής χαράς και αμμοδόχου. Αυτό το στηρίζουν στο γεγονός ότι η παρουσία της παιδικής χαράς ενθουσιάζει τα παιδιά που παίζουν συνέχεια σ' αυτήν χρησιμοποιώντας τις κούνιες, την τσουλήθρα, η οποία μπορεί να καταλήγει μέσα στην αμμοδόχο, όργανα για άθληση όπως το μονόζυγο, τις τραμπάλες και τα τραμπολίνα. Εξάλλου, υποστηρίζουν, ότι η παιδική χαρά συμβάλλει ενεργά στην ομαλή κινητική ανάπτυξη των παιδιών.

Η αμμοδόχος θεωρείται αναγκαία γωνιά για την απασχόληση των παιδιών. Είτε «καλυμμένη» είτε όχι αποτελεί απαραίτητο μέσο εκπαίδευσης των παιδιών. Η γωνιά της άμμου, όπως αναφέρθηκε από ορισμένους, χρειάζεται να είναι πλήρως εξοπλισμένη. Έτσι χρειάζεται να υπάρχουν κουβαδάκια, φτυαράκια, φορτηγά, οικοδομικό υλικό, καροτσάκια, η ενασχόληση με τα οποία ευχαριστεί και ενδιαφέρει ιδιαίτερα τα παιδιά.

- Τέσσερα (4) άτομα αναφέρθηκαν στο ότι καλό θα ήταν η αυλή να διαμορφώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να οργανώνεται σε γωνιές νερού, φύσης, ομαδικού παιχνιδιού κ.α.
- Δέκα (10) από τους ερωτηθέντες τόνισαν τη σημασία που έχει η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων (μπάσκετ, ποδόσφαιρο, κολύμπι, ιπασία κ.τ.λ.) για την σωστή εκμάθηση αθλημάτων.
- Στην ερώτηση «**Πως φαντάζεστε εσείς το ιδανικό νηπιαγωγείο τόσο για τα παιδιά όσο και για τους εκπαιδευτικούς;**» οι απαντήσεις των συμμετεχόντων νηπιαγωγών δεν είχαν μεγάλες αποκλίσεις.
 - Πιο συγκεκριμένα, στην αναγκαιότητα μεγάλων εσωτερικών και εξωτερικών χώρων (αυλή) ηλιόλουστους και λειτουργικούς, με δυνατότητα διαμόρφωσης πολλών γωνιών αναφέρθηκαν αρκετοί από τους ερωτηθέντες (29 άτομα).
 - Στην καταλληλότητα του παιδαγωγικού υλικού και της συνεχής του ανανέωσης, ώστε να συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, αναφέρθηκαν δεκαπέντε (15) άτομα,

- Στην καλαισθητη και λειτουργική επίπλωση, με κατάλληλα σε κλίμακα έπιπλα, αλλά και την οργάνωση των υλικών σε ράφια, εταζέρες και συρτάρια αναφέρθηκαν έντεκα (11) άτομα.
- Σε ειδικότερους τομείς, όπως αυτόνομη θέρμανση, αρκετές τουαλέτες, αποθηκευτικούς χώρους, λίγες σκάλες, μάρμαρα που δεν γλιστρούν, γραφείο για εκπαιδευτικούς, όμορφα χρώματα, τραπεζαρία κ.α. αναφέρθηκαν συνολικά πέντε (5) άτομα.
- Την αναγκαιότητα ύπαρξης χωριστών αιθουσών για κάθε τμήμα, αίθουσα εσωτερικού παιχνιδιού, αίθουσα γυμναστικής, αίθουσα μουσικής, αίθουσα ζωγραφικής, αίθουσα κομπιούτερ και αθλητικές εγκαταστάσεις, τόνισαν επτά (7) άτομα.
- Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε από έντεκα (11) συμμετέχοντες, στη σωστή διαμόρφωση της αυλής με δέντρα, κήπο, αμμοδόχο, μικρά ζώακια, πλούσια σε ερεθίσματα, ξύλινο σπίτι, τσουλήθρα, κορμούς δέντρων, λάστιχα, χόρτο και βράχια.
- Τέλος δύο (2) άτομα τόνισαν την σημασία της καλής συνεργασίας τόσο του προσωπικού μεταξύ τους όσο και με τους γονείς των παιδιών.
- Στην ερώτηση «Έχετε ποτέ επισκεφτεί ή εργαστεί σε ένα νηπιαγωγείο ή παιδικό σταθμό που θεωρήσατε ως «ιδανικό»; Τι σας ενθουσίασε; Τι το ιδιαίτερο είχε;» οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν σχετικά συγκεκριμένες και αναμενόμενες.
- Αρχικά είκοσι (22) άτομα απάντησαν ότι ποτέ δεν επισκέφτηκαν ένα τέτοιο χώρο
- Δεκαπέντε (17) άτομα υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει το «ιδανικό» νηπιαγωγείο
- Πέντε (5) δεν απάντησαν
- Ενδιαφέρουσα ήταν η εμπειρία ενός (1) από τους συμμετέχοντες, το οποίο ανέφερε την επίσκεψή του σε ένα νηπιαγωγείο στην Αυστρία, το οποίο διέθετε στην αυλή του μια μικρή σκηνή camping που ενθουσίαζε ιδιαίτερα τα παιδιά.
- Δέκα (10) από τους ερωτηθέντες ανέφεραν ότι επισκέφτηκαν νηπιαγωγεία τα οποία διέθεταν μεγάλες αίθουσες για γιορτές και για εσωτερικό παιχνίδι
- Τέσσερα (4) άτομα αναφέρθηκαν στην ύπαρξη μεγάλης βεράντας με κεραμοσκεπή για παιχνίδι σε ανοικτό χώρο σε μέρες άσχημου καιρού
- Οι κατάλληλα διαμορφωμένες αίθουσες που συμβάλλουν στην πραγματοποίηση δραστηριοτήτων όπως, η ζωγραφική, η μουσική, οι Η/Υ κ.α. και η διδασκαλία τους από ειδικό εκπαιδευτή ενθουσίασαν δέκα (10) ερωτηθέντες
- Επτά (7) από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς βρήκαν ενδιαφέρον το καλά οργανωμένο προσωπικό ορισμένων

νηπιαγωγείων, την σχεδόν άριστη επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών και τον ιδιαίτερα εμπλουτισμένο εξοπλισμό των χώρων

- Δεκατρείς (13) νηπιαγωγοί θεώρησαν θαυμάσιες τις μεγάλες ηλιόλουστες και αεριζόμενες αίθουσες, τις μεγάλες αυλές, τους κήπους, τους λαχανόκηπους, τις παιδικές χαρές και τις καλά οργανωμένες γωνιές με πλούσιο παιδαγωγικό υλικό.
- Χαρακτηριστική, τέλος, είναι η περιγραφή μιας νηπιαγωγού από την Έδεσσα η οποία αναφέρετε σε ένα «ιδανικό», κατά την ίδια, ιδιωτικό παιδικό σταθμό έξω από το Ηράκλειο. Συγκεκριμένα αναφέρει: «Ήταν ένα εξαιρετικά μεγάλο κτίριο, ειδικά φτιαγμένο για τις ανάγκες των παιδιών, με μεγάλες ευάερες και ευήλιες αίθουσες, μεγάλους διαδρόμους, ξεχωριστές αίθουσες χαλάρωσης και τραπεζαρία. Υπήρχε η μέριμνα της εσωτερικής αυλής(λειτουργούσε και ως γυμναστήριο) για τις κρύες και βροχερές ημέρες. Υπήρχε ξεχωριστός χώρος για τις ανάγκες των δραστηριοτήτων. Η εξωτερική αυλή ήταν πολύ μεγάλη, γεμάτη δέντρα και λουλούδια...Το νηπιαγωγείο αυτό είχε ξεχωριστή αίθουσα φυσικών επιστημών με τηλεσκόπιο, συλλογές πετρωμάτων και ζώων, θαλάσσιων ειδών και φυτών και χάρτες του ανθρώπινου σώματος. Το μπάνιο ήταν ειδικά διαμορφωμένο για τις ανάγκες υγιεινής των παιδιών με πολλά μικρά νιπτηράκια, λεκανίτσες, πετσέτες, σαπούνια, καθρέφτες, ευάερο και ευήλιο. Με λίγα λόγια όλο το νηπιαγωγείο ήταν ιδιαίτερος λειτουργικό και κάλυπτε κάθε ανάγκη που θα προέκυπτε.»

11. ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Από όλα τα παραπάνω προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα τα οποία ικανοποιούν τους αρχικούς στόχους της έρευνας. Έτσι μέσα από τις απαντήσεις των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου φανερώνονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν καθημερινά οι νηπιαγωγοί στο χώρο της εργασίας τους αλλά και τις λύσεις που προτείνουν για την βελτίωση των συνθηκών.

Αναλυτικότερα αναφέρθηκε:

- Η άσχημη κτιριακή εγκατάσταση των σημερινών σχολείων, η οποία εμποδίζει τη σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Αυτό οφείλεται συνήθως, στο γεγονός ότι πολλά νηπιαγωγεία στεγάζονται σε ισόγεια πολυκατοικιών ή σε καταστήματα ακατάλληλα προς αυτή τη χρήση, αφού δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ασφαλείας (πρόχειρες κατασκευές, τζαμαρίες, πόρτες που ανοίγουν προς τα μέσα) και με μικρές αίθουσες
- Η έλλειψη επαρκούς χώρου για την οργάνωση δραστηριοτήτων
- Η απουσία της αυλής
- Η έλλειψη χώρου για την οργάνωση γωνιών
- Μη επαρκής φωτισμός, εξαερισμός αλλά και θέρμανση
- Η έλλειψη υποδομής και εξοπλισμού με κατάλληλο παιδαγωγικό υλικό αλλά και κατάλληλου προσωπικού, παίζει εξίσου σημαντικό ρόλο. Αναφέρεται χαρακτηριστικά η έλλειψη από τα νηπιαγωγεία ειδών παιδαγωγικού υλικού, όπως η σπάνια ύπαρξη υλικών για τις φυσικές επιστήμες, την υγεία κ.α., αλλά και εξοπλισμού σε συσκευές (τηλεόραση, βίντεο, Η/Υ), τα οποία στην περίπτωση που υπάρχουν είτε χρησιμοποιούνται λάθος είτε είναι χαλασμένα.

Πρόβλημα, όμως, υπάρχει και στην οργάνωση του εξωτερικού χώρου του νηπιαγωγείου, της αυλής. Ο χώρος αυτός από ορισμένους είναι τελείως παραμελημένος και δεν αναγνωρίζεται η αξία του για το παιδί. Για τους υπόλοιπους όμως αποτελεί ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει το νηπιαγωγείο. Εξάλλου σύμφωνα με τους περισσότερους η αυλή δίνει την δυνατότητα στα παιδιά να αναπτυχθούν ολόπλευρα αλλά και την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τη φύση και να παίζουν ελεύθερα. Επόμενο είναι ο καθένας από αυτούς να προτείνει την δικιά του άποψη για μια καλά οργανωμένη αυλή. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε ότι μια σωστά οργανωμένη αυλή πρέπει αρχικά να την χαρακτηρίζει ασφάλεια τόσο με την οργάνωση και τη διαμόρφωσή της όσο και με την σωστή περιφράξη,

ώστε να αποφεύγεται η είσοδος εξωσχολικών και ζώων καθώς και η έξοδος των νηπίων, κλείνοντας σωστά η πόρτα. Επιπλέον πρέπει να είναι ευρύχωρη, ώστε να παρέχει την δυνατότητα στα παιδιά να παίζουν ελεύθερα και να ασκούνται σωματικά χωρίς να στριμώχνονται σε ένα σημείο ενώ αναφέρθηκαν και συγκεκριμένα στοιχεία που πρέπει να υπάρχουν στο χώρο της αυλής. Αναλυτικά τονίστηκε η σημαντικότητα της ύπαρξης γκαζόν, σκέτο ή σε συνδυασμό με πλακόστρωτα δρομάκια (αντιολισθητική και λεία επιφάνεια), δέντρων, λουλουδιών, φυτών αλλά και χώρου που θα μπορούν να καλλιεργήσουν τα παιδιά τον δικό τους κήπο με λουλούδια, φυτά και λαχανικά. Βέβαια, αναγκαία είναι και η ύπαρξη μιας βρύσης με λάστιχο ποτίσματος για την σωστή περιποίηση των φυτών. Καλό θα ήταν να υπάρχουν και υλικά από τη φύση όπως κορμοί δέντρων, βοτσαλάκια, πέτρες κ.α, σκόρπια ξύλινα παγκάκια σε όλο τον χώρο, ώστε να ξεκουράζονται τα παιδιά όταν αυτά θέλουν, αλλά και ένα ξύλινο σπιτάκι όπου θα αποθηκεύονται τα παιχνίδια ή θα χρησιμοποιείται για το παιχνίδι. Αναγκαία θεωρείται και η ύπαρξη παιδικής χαράς και αμμοδόχου καθώς και η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων (μπάσκετ, ποδόσφαιρο, κολύμπι, ιππασία κ.τ.λ.) για την σωστή εκμάθηση αθλημάτων.

Τέλος, η ανάγκη ύπαρξης ενός ιδανικού, για τα πρότυπα του καθενός, νηπιαγωγείου οδήγησε τους ερωτηθέντες στην περιγραφή του. Έτσι, τονίστηκε

- Η αναγκαιότητα ύπαρξης μεγάλων εσωτερικών και εξωτερικών χωρών (αυλή) ηλιόλουστων και λειτουργικών, με δυνατότητα διαμόρφωσης πολλών γωνιών
- Η καταλληλότητα του παιδαγωγικού υλικού και της συνεχούς του ανανέωσης
- Η καλαισθητή και λειτουργική επίπλωση, με κατάλληλα σε κλίμακα έπιπλα
- Η οργάνωση των υλικών σε ράφια, εταζέρες και συρτάρια
- Η ύπαρξη χωριστών αιθουσών για κάθε τμήμα, αίθουσα εσωτερικού παιχνιδιού, αίθουσα γυμναστικής, αίθουσα μουσικής, αίθουσα ζωγραφικής, αίθουσα κομπιούτερ και αθλητικές εγκαταστάσεις καθώς και η διδασκαλία τους από ειδικό εκπαιδευτή.
- Η σωστή διαμόρφωση της αυλής με δέντρα, κήπο, αμμοδόχο, μικρά ζωάκια, πλούσια σε ερεθίσματα, ξύλινο σπίτι, τσουλήθρα, κορμούς δέντρων, λάστιχα, χόρτο και βράχια

- Η ύπαρξη αυτόνομης θέρμανσης, αρκετές τουαλέτες, αποθηκευτικούς χώρους, λίγες σκάλες, μάρμαρα που δεν γλιστρούν, γραφείο για εκπαιδευτικούς, όμορφα χρώματα, τραπεζαρία κ.α.

Από όλα τα παραπάνω συμπερασματικά προκύπτει ότι στη σημερινή εποχή τα νηπιαγωγεία και κυρίως οι νηπιαγωγοί αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα. Βέβαια, αυτό δεν σημαίνει ότι όλοι ενδιαφέρονται για την λύση τους και γι' αυτό τον λόγο τα προβλήματα αυτά διαιωνίζονται. Μόνο εάν ασχοληθεί κάποιος ενεργά με αυτά θα βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας στον χώρο του νηπιαγωγείου και αυτό θα συμβάλλει στη σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών και θα μειωθεί η νευρικότητα, οι αναστολές και η ανασφάλεια που νιώθουν ορισμένες φορές τα παιδιά όταν βρίσκονται στον χώρο που τους φιλοξενεί καθημερινά αποτελώντας ίσως και το δεύτερο «σπίτι» τους.

12.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΚΕΤΑΣ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ

Παραπάνω αναφέρθηκαν πολλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα σημερινά νηπιαγωγεία (βλ.σελ.3-17) αλλά έγιναν και οι ανάλογες προσεγγίσεις που αφορούν το στήσιμο και την λειτουργία ενός πρότυπου νηπιαγωγείου. Έτσι, μπορούν να αναφερθούν συμπεράσματα, διαπιστώσεις, προτάσεις αλλά και λύσεις των προβλημάτων. Μελετώντας, λοιπόν, όλα τα προαναφερθέντα προβλήματα καθώς επίσης και τις απόψεις των ειδικών πάνω στο θέμα, κατασκευάστηκε μια μακέτα η οποία θα συμβάλλει στην κάλυψη των αναγκών τόσο του παιδιού όσο και του εκπαιδευτικού.

1) Οι κτιριακές εγκαταστάσεις στην ισχύουσα κατάσταση, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, είναι τελείως προβληματικές (βλ.σελ.5-6).

Η κατασκευή και η οργάνωση ενός νηπιαγωγείου είναι πολύ σημαντική παράμετρος για την καλή λειτουργία του. Έτσι, καλό θα ήταν το κράτος να μεριμνήσει για την κατασκευή σύγχρονων και ιδιόκτητων νηπιαγωγείων ώστε να μην υπάρχουν προβλήματα όπως αυτά που δημιουργούνται όταν αυτά στεγάζονται σε μαγαζιά ή σε δημοτικά σχολεία όπως προείπαμε. Χρήσιμο, επίσης, θα ήταν για τον σχεδιασμό και τον εξοπλισμό των νηπιαγωγείων να συνεργάζονται αρχιτέκτονες, παιδαγωγοί αλλά και

νηπιαγωγοί. Άλλωστε οι νηπιαγωγοί είναι αυτοί που ζουν καθημερινά στην τάξη και αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που παρουσιάζονται. Έτσι, τα νηπιαγωγεία θα γίνονται πιο ασφαλή και θα είναι κατασκευασμένα για συγκεκριμένη χρήση και σε ανάλογη κλίμακα με τα μέτρα των παιδιών, ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες τους.

Από όλα αυτά συνάγεται ότι:

Το πρότυπο κτίριο ενός νηπιαγωγείου καλό θα ήταν να είναι μονώροφο και ισόγειο, με ελάχιστα υπερυψωμένο το μπαλκόνι της εισόδου. Με τον τρόπο αυτό επιτρέπεται η εύκολη μετακίνηση παιδιών και παιδαγωγών αποφεύγοντας τα πολλά σκαλοπάτια τα οποία δυσκολεύουν τα παιδιά αλλά και πολλές φορές είναι επικίνδυνα για τυχόν ατυχήματα. Έτσι, αυτόματα, επιτυγχάνεται η ασφαλής διαβίωση των παιδιών μέσα στο χώρο.

Η έκταση του κτιρίου θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ώστε να υπάρχει ευρυχωρία των κοινόχρηστων χώρων αλλά και των αιθουσών διδασκαλίας. Για το λόγο αυτό στη μακέτα του προτεινόμενου νηπιαγωγείου, η έκταση που καταλαμβάνει το κτίριο είναι περίπου 1400m^2 . Υπάρχουν ευρύχωροι κοινόχρηστοι χώροι αλλά και αίθουσες διδασκαλίας περίπου 50m^2 η κάθε μια. Με τον τρόπο αυτό η λειτουργία της αίθουσας γίνεται ευκολότερη και υπάρχουν γωνιές δραστηριοτήτων έτσι ώστε η κάθε αίθουσα να είναι αυτάρκης και παράλληλα να υπάρχει ευρυχωρία κινήσεων για τον/ την παιδαγωγό αλλά κυρίως για τα παιδιά (βλ.σελ.70).

Οι κοινόχρηστοι χώροι, όπως τραπεζαρία, τουαλέτες, εργαστήρια, κουζίνα είναι επίσης κατασκευασμένα με την ίδια φιλοσοφία.

Όλο το κτίριο είναι κατασκευασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει άπλετο φως ημέρας. Κάτι τέτοιο είναι αναγκαίο γιατί όλη η διάθεση των παιδιών, των νηπιαγωγών αλλά και όλου του προσωπικού γίνεται πολύ καλύτερη. Αποτέλεσμα αυτού είναι να εκτελούνται πιο εύκολα οι καθημερινές δραστηριότητες και να υπάρχει ενεργητικότητα και θέληση(βλ.σελ.26). Για το σκοπό αυτό υπάρχουν πολλά και μεγάλα παράθυρα σε όλο το κτίριο καθώς και ένας μεγάλος εσωτερικός αύλειος χώρος, ο οποίος είναι κατασκευασμένος, μέχρι το ύψος της οροφής, από άθραυστο γυαλί για μεγαλύτερη ασφάλεια. Έτσι, υπάρχει επιπλέον φωτισμός ημέρας τόσο στο αίθριο όσο και στις αίθουσες. Πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι ο ηλεκτρικός φωτισμός είναι έτσι κατασκευασμένος ώστε να μην κουράζει τα μάτια των παιδιών και είναι διάχυτος στην οροφή αλλά και στο πάτωμα.(βλ.σελ.20)

2) Η οργάνωση του νηπιαγωγείου καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία των δραστηριοτήτων που γίνονται σ' αυτό. Για το λόγο αυτό πρέπει να έχει πρωταρχικό ρόλο στην εκπαίδευση και να απασχολεί σοβαρά όλους όσους ασχολούνται με αυτή.

Καταρχήν ο αριθμός του προσωπικού(διοικητικό, νηπιαγωγοί, δάσκαλοι μουσικής, εικαστικών, πληροφορικής κ.τ.λ.)πρέπει να είναι τόσοσ ώστε να επιτυγχάνεται η σωστή λειτουργία του νηπιαγωγείου.

Η κακή οργάνωση του χώρου και γενικά η έλλειψη τάξης, μετατρέπει τον/την νηπιαγωγό από εκπαιδευτικό σε νοικοκυρά αφού φορτώνεται με την τακτοποίηση του χώρου, περιορίζοντας έτσι κατά πολύ τον ελεύθερο χρόνο του/της. Με τον τρόπο αυτό χάνεται ο έλεγχος της τάξης και δημιουργείται άγχος, κούραση και έλλειψη υπομονής από την μεριά του εκπαιδευτικού αλλά και των ίδιων των παιδιών.

Έτσι, τα παιδιά έχουν αρνητική συμπεριφορά απέναντι στο ανοργάνωτο περιβάλλον. Αυτό φαίνεται ιδιαίτερα στις ελεύθερες δραστηριότητες, όπου ο χρόνος δεν αξιοποιείται δημιουργικά, επειδή τα παιδιά δείχνουν πλήξη, ανία, γκρίνια και επιθετικότητα. Παραμένουν ένα πλήθος ατόμων, με ελάχιστη επαφή μεταξύ τους και η τυχόν συνεργασία τους είναι τυχαία και κρατά ελάχιστο χρόνο. Φαίνεται, επομένως, ότι δεν ικανοποιούνται απόλυτα οι ανάγκες των παιδιών και βέβαια δεν πετυχαίνονται οι στόχοι του προγράμματος (Παπανικολάου,1999,σ.137).

Αντίθετα, η καλή και καλαίσθητη διευθέτηση του περιβάλλοντος του νηπιαγωγείου διευκολύνει τον/την νηπιαγωγό στη δουλειά του/της και έτσι συμβάλλει ενεργά στην σωστή εκπαίδευση. Γενικά οι καλά οργανωμένοι χώροι ενός νηπιαγωγείου δίνουν την δυνατότητα στον/στην νηπιαγωγό να αξιοποιεί κατάλληλα των χρόνο, να έχει τον έλεγχο της τάξης και να κινείται με ηρεμία. Εξάλλου, η καλή οργάνωση συμβάλλει καθοριστικά στην επιτυχία των ελεύθερων δραστηριοτήτων. Έτσι, τα παιδιά, όταν οι γωνιές, και γενικά ο χώρος όπου κινούνται, είναι καλά οργανωμένα και μπορούν να κινούνται ελεύθερα αναπτύσσουν αισθήματα υπευθυνότητας, πρωτοβουλίας, συνεργασίας και δημιουργίας(βλ.σελ.23-24).

Φυσικά μεγάλη σημασία στην οργάνωση του νηπιαγωγείου έχει ο προσωπικός παράγοντας. Το μεράκι, η αγάπη για το ωραίο και το ενδιαφέρον του/της νηπιαγωγού για τη δουλειά του/της και για τα παιδιά, φέρνουν θαυμάσια αποτελέσματα. Αυτό φαίνεται σε πολλά νηπιαγωγεία, τα οποία ενώ δεν έχουν ιδιαίτερα καλή κτιριακή κατάσταση και έχουν ελάχιστη οικονομική ευχέρεια, είναι ιδιαίτερος όμορφα και λειτουργικά, σε αντίθεση με νηπιαγωγεία καλής κτιριακής εγκατάστασης που όμως δεν λειτουργούν όπως αναμένεται.

Για να γίνει ο χώρος του νηπιαγωγείου όμορφος και δημιουργικός ο/η νηπιαγωγός πρέπει να δίνει ιδιαίτερη προσοχή στα έπιπλα και στον τρόπο τοποθέτησής τους στον χώρο, στους συνδυασμούς των χρωμάτων, στην τακτοποίηση και στην καθαριότητα, στην διακόσμηση, στην επιλογή

κατάλληλου και απαραίτητου υλικού για την οργάνωση των γωνιών και γενικά του χώρου του νηπιαγωγείου(βλ.σελ.29,σελ.33).

Ωστόσο, ο/η νηπιαγωγός δεν μπορεί πάντα να οργανώσει σωστά το χώρο του νηπιαγωγείου και να το λειτουργήσει κατάλληλα. Αυτό, συνήθως, οφείλεται στο ότι η εργασία στο νηπιαγωγείο είναι σοβαρή και δύσκολη και απαιτεί μεγάλη προσπάθεια και επιμονή από τον/την νηπιαγωγό για να φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Βέβαια, σ' αυτό ευθύνονται τόσο οι ακατάλληλοι χώροι όσο και γενικά οι κάκιστες κτιριακές εγκαταστάσεις (βλ.σελ.20-21).

Στη μακέτα του προτεινόμενου νηπιαγωγείου δόθηκε μεγάλη σημασία τόσο στη γενική οργάνωση και διαρρύθμιση του κτιρίου όσο και σε κάθε χώρο χωριστά.

Ξεκινώντας από το κεντρικό σημείο του κτιρίου που είναι ο στρογγυλός εσωτερικός αίθριος χώρος αναπτύχθηκαν γύρω αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια, γυμναστήριο και ό,τι άλλο θεωρείται απαραίτητο για τη καλή λειτουργία ενός νηπιαγωγείου. Βέβαια, κάθε χώρος ξεχωριστά είναι οργανωμένος με διάφορες γωνιές δραστηριοτήτων όπως μαγαζάκι, γωνιά συζήτησης, γωνιά εικαστικών, γωνιά κουκλόσπιτου, γωνιά μουσικής, γωνιά παιδαγωγικού και οικοδομικού υλικού κ.τ.λ.

Στην οργάνωση του χώρου, ωστόσο, καλό θα ήταν να υπάρχουν ξεχωριστές αίθουσες εργαστηρίων (εικαστικών, μουσικής, υπολογιστών, γυμναστικής κ.α.), οι οποίες να είναι πλήρως εξοπλισμένες τόσο με έπιπλα όσο και με τα αναγκαία υλικά.

Για την καλύτερη λειτουργία των εργαστηρίων αυτών αλλά και την επίτευξη των στόχων τους, χρήσιμη θα ήταν η ύπαρξη ειδικά εκπαιδευμένων ατόμων, τα οποία θα ασχολούνται με τα παιδιά συγκεκριμένες μέρες και ώρες ώστε να τους μεταδίδουν τις ειδικές γνώσεις τους.

Επίσης, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι σε κάθε χώρο υπάρχει πρόσβαση προς την αυλή. Τα εργαστήρια είναι εξοπλισμένα με

0'ε'

ηλεκτρονικό υπολογιστή για σωστή εκμάθηση με τη βοήθεια ειδικού εκπαιδευτικού, τηλεόραση και βίντεο για εκπαιδευτικά ντοκιμαντέρ καθώς επίσης και γωνιά εικαστικών με όλα τα υλικά που θα χρειαστούν τα παιδιά για να αναπτύξουν την δημιουργικότητά τους και τις καλλιτεχνικές τους δραστηριότητες.

Το γυμναστήριο καλύπτει όλες τις ανάγκες για τη σωματική αγωγή των παιδιών, φυσικά μόνο υπό την επίβλεψη και την καθοδήγηση καθηγητού φυσικής αγωγής.

Επίσης, οι βοηθητικού χώροι, τουαλέτες, τραπεζαρία και κουζίνα, είναι πλήρως εξοπλισμένοι και οργανωμένοι με όσο το δυνατόν καλύτερο τρόπο. Το γραφείο του/ της νηπιαγωγού, η αίθουσα υποδοχής και η αίθουσα εκδηλώσεων, οι χώροι δηλαδή που έχουν σχέση με τα «έξω» άτομα είναι απομονωμένοι από το χώρο εκπαίδευσης και δραστηριότητας των παιδιών.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι όπως ο εσωτερικός χώρος είναι όσο γίνεται καλύτερα οργανωμένος τόσο και ο εξωτερικός χώρος είναι κατασκευασμένος και οργανωμένος με τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτει όλες τις ανάγκες των παιδιών και να έχουν άμεση επαφή με τη φύση και με ότι έχει σχέση με αυτή.

3) Μια άλλη παράμετρος για την επίτευξη ενός πρότυπου χώρου νηπιαγωγείου είναι η καλή αισθητική οργάνωση του περιβάλλοντός του. Αυτή εκτός από την πιο ευχάριστη λειτουργία του χώρου συμβάλλει και στη συγκρότηση της αισθητικής αντίληψης και ευαισθησίας του παιδιού. Επίσης, η καλή αισθητική εικόνα του χώρου τον μετατρέπει σε ένα πολύ ευχάριστο περιβάλλον όπου τα παιδιά συμμετέχουν με μεγαλύτερη ευχαρίστηση και ενδιαφέρον στις καθημερινές δραστηριότητες αλλά αναπτύσσεται και το αίσθημα ασφάλειας και άνεσης(βλ.σελ.31).

Για να επιτευχθεί όμως αυτή η οργάνωση πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αισθητική καλλιέργεια της νηπιαγωγού. Θα πρέπει, λοιπόν, να έχει θεωρητική αλλά και πρακτική γνώση σε θέματα τέχνης και αισθητικής. Οι επισκέψεις σε μουσεία, σε εκθέσεις ζωγραφικής, σε συναυλίες, σε ατελιέ κ.τ.λ. συμβάλλουν ενεργά στην επίτευξη του στόχου.

Καλό θα ήταν στην εκπαίδευση των νηπιαγωγών να συμπεριλαμβάνεται και η αισθητική παιδεία τους, η οποία να περιλαμβάνει και θέματα οργάνωσης και διαμόρφωσης του χώρου. Έτσι, θα τονιστεί η μεγάλη σημασία της αισθητικής στη λειτουργία του νηπιαγωγείου.

Βασικότερη αιτία όλων των παραπάνω όμως είναι η ελλιπής παιδεία, η ενημέρωση και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κυρίως πάνω σε θέματα αισθητικής παιδείας, τα οποία εμποδίζουν τον/την νηπιαγωγό να εκλεπτύνει το γούστο και το καλαισθητικό της κριτήριο, ώστε να μπορεί να το καλλιεργήσει στα παιδιά και γενικά να το χρησιμοποιήσει στη δουλειά του/της (Παπανικολάου,1999,σ.139).

Στο πρότυπο νηπιαγωγείο έγινε μια προσπάθεια να καλυφθεί η αισθητική πλευρά του κτιρίου αλλά και του εξωτερικού χώρου όσο το δυνατόν καλύτερα και με τέτοιες προδιαγραφές που τις προτείνουν ειδικοί αρχιτέκτονες, διακοσμητές αλλά και παιδαγωγοί.

Έτσι, όλος ο χώρος του νηπιαγωγείου είναι μελετημένος με τέτοιο τρόπο ώστε σε όλους τους χώρους να υπάρχει αρμονία χρωμάτων στους τοίχους ώστε να είναι φωτεινοί με χαρούμενα χρώματα και να δημιουργεί θετική ενέργεια και ζωντάνια τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στα παιδιά(βλ.σελ.72-73).

Το δάπεδο είναι φτιαγμένο με ανθεκτικά, αντιολισθητικά και ζεστά υλικά ώστε να προστατεύονται τα παιδιά από ατυχήματα και κρυολογήματα.

Τα έπιπλα είναι λειτουργικά, ανθεκτικά και τοποθετημένα με σωστό τρόπο και με αρμονικά συνδεδεμένα μεταξύ τους χρώματα όπως και οι κουρτίνες, οι καναπέδες, τα μαξιλάρια κ.τ.λ. τα οποία βρίσκονται επίσης σε απόλυτη χρωματική αρμονία(βλ.σελ.69,σελ.72).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΚΕΤΑΣ

Από όλη την εκπόνηση αυτής της εργασίας εντοπίστηκαν διάφορα προβλήματα που έχουν σχέση με τις κτιριακές εγκαταστάσεις και την υλικοτεχνική πληρότητα των νηπιαγωγείων. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η προβληματική λειτουργία τους. Για το λόγο αυτό κατεβλήθη προσπάθεια να κατασκευαστεί μια μακέτα νηπιαγωγείου η οποία να πληρεί όλους τους όρους καλής λειτουργίας ενός νηπιαγωγείου τόσο από υλικοτεχνικής υποδομής όσο και από παιδαγωγικής άποψης.

Ελήφθησαν υπ' όψιν όλες οι παράμετροι, ερωτηματολόγια, απόψεις νηπιαγωγών, προτάσεις διαφόρων παιδαγωγών, φωτογραφίες νηπιαγωγείων κ.τ.λ. και έτσι δημιουργήθηκε το «ιδανικό» νηπιαγωγείο.

Σ' ένα χώρο 5000m² με ωραίο φυσικό περιβάλλον, για να υπάρχει άνεση χώρου, κτίσθηκε ένα κτίριο 1400 m². Το κτίριο είναι μονώροφο, σχεδόν ισόγειο, αν εξαιρέσουμε το ένα σκαλοπάτι για πρόσβαση στο κήπο. Αυτό έγινε για την ελεύθερη και ασφαλή κίνηση των παιδιών μέσα στο χώρο. Είναι κτισμένο σχεδόν στο κέντρο του οικοπέδου έτσι ώστε να υπάρχει εύκολη πρόσβαση από κάθε αίθουσα στον κήπο.

Είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι το κτίριο πρέπει να είναι φτιαγμένο με όλους τους σύγχρονους κανόνες αρχιτεκτονικής και δομικής πραγματικότητας. Είναι κατασκευασμένο, λοιπόν, με ηχομόνωση, θερμομόνωση και υπάρχει κεντρική θέρμανση, κλιματισμός και εξαερισμός για ομοιόμορφη θερμοκρασία σε όλους τους χώρους χειμώνα-καλοκαίρι. Επιπλέον, υπάρχει κεντρικό σύστημα πυρόσβεσης και το πιο σημαντικό είναι ότι η κατασκευή είναι πλήρως αντισεισμική. Επίσης, τα υλικά που θα χρησιμοποιούνται είναι όλα οικολογικά και αντιοξειδωτικά για την καλή υγεία των παιδιών.

Πρέπει να αναφερθεί ότι το κτίριο στην μακέτα δεν κατασκευάστηκε με κάποια συγκεκριμένη κλίμακα διότι ήταν ανέφικτο να συνδυαστούν κτίριο και έπιπλα σε ενιαία κλίμακα. Μόνο η κάτοψη του κτιρίου σχεδιάστηκε σε κλίμακα 1:50. Στη συνέχεια παραθέτεται η κάτοψη του κτιρίου.

Η είσοδος του κτιρίου, όπως φαίνεται και στην κάτοψη, βρίσκεται στο μπροστινό τμήμα του κτιρίου, σ' ένα υπερυψωμένο μπαλκόνι με στέγαστρο και διάφορα φυτά για διακόσμηση. Η πόρτα είναι μεγάλη και γυάλινη και έχει το πόμολό της σε ψηλό σημείο ώστε να μην το φθάνουν τα παιδιά. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η ασφάλεια των παιδιών.

Με το άνοιγμα της πόρτας (η οποία ανοίγει προς τα έξω) υπάρχει ένας χώρος υποδοχής, όμορφα διακοσμημένος, όπου υπάρχει ένα σαλονάκι για τους επισκέπτες.

Στον τοίχο, δεξιά της εισόδου υπάρχει ένας πίνακας με τις φωτογραφίες των παιδιών και του προσωπικού (καθώς και τα ονόματα και οι ειδικότητές τους) (βλ. σελ.61)

Το γραφείο των νηπιαγωγών και η αίθουσα δεξιώσεων βρίσκονται κοντά στην είσοδο του κτιρίου, αριστερά και δεξιά αντίστοιχα από την αίθουσα υποδοχής γονέων, παιδιών και επισκεπτών. Αυτό έγινε με το σκεπτικό να μην έχουν επαφή με το λειτουργικό χώρο του σχολείου, άνθρωποι εκτός περιβάλλοντος και έτσι τα παιδιά να είναι απερίσκεπτα και ασφαλής.

Προχωρώντας στο εσωτερικό υπάρχει ένας μικρός χώρος, προθάλαμος του κυρίως λειτουργικού κτιρίου, όπου υπάρχει μια μικρή τουαλέτα για τους επισκέπτες και το προσωπικό. Επίσης υπάρχει ένα ένα μεγάλο βεστιάριο όπου αφήνουν τα παιδιά τα προσωπικά τους αντικείμενα το καθένα στο δικό του ντουλάπι (βλ. σελ. 31, σελ.127).

Μπαίνοντας στον κυρίως λειτουργικό χώρο του σχολείου βρίσκεται ο εσωτερικός αύλειος, ο οποίος είναι ο βασικός άξονας πάνω στον οποίο βασίστηκε η όλη ανάπτυξη του κτιρίου. Είναι ένας χώρος πολλαπλών χρήσεων, ο οποίος είναι στρογγυλός και καταλαμβάνει έκταση περίπου 200m^2 . Οι τοίχοι του είναι φτιαγμένοι από άθραυστο γυαλί, ακίνδυνο για τα παιδιά, μέχρι το ύψος της οροφής. Σκοπός αυτού είναι να υπάρχει αρκετός φωτισμός ημέρας τόσο στο αίθριο όσο και στις αίθουσες. Χρησιμεύει σαν προαύλιο για τα παιδιά, σαν χώρος παιχνιδιού αλλά και σαν χώρος δραστηριοτήτων. Το εσωτερικό του είναι στρωμένο με τεχνητό γκαζόν και έχει ένα στρογγυλό τεχνητό πάρκο με φυτά και άμμο. Γύρω γύρω υπάρχουν παγκάκια για ξεκούραση των παιδιών αλλά και για τους εκπαιδευτικούς καθώς και κάδοι απορριμμάτων. Ο χώρος αυτός μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως χώρος διαλείμματος τις βροχερές και κρύες μέρες.

Κύριος στόχος όμως της κατασκευής αυτού του χώρου είναι να αποτελεί ένα προθάλαμο για την πρόσβαση των παιδιών στις αίθουσες και γενικά στους διάφορους λειτουργικούς χώρους. Από εκεί τα παιδιά περνούν από την μια αίθουσα στην άλλη, αφού οι κεντρικές πόρτες των αιθουσών είναι ολόγυρα στα τοιχώματα του και έτσι γίνεται πιο ομαλή και ασφαλής η μετακίνηση των παιδιών.

Εκτός των άλλων όμως, ο χώρος αυτός έχει και έναν άλλον πιο σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει και αυτό είναι και ένα από τα βασικά στοιχεία του κτιρίου. Η σκέψη ανήκει στα νηπιαγωγεία του Ρέτζιο

Εμίλια (βλ. σελ.61-64). Ο στρογγυλός αυτός γυάλινος χώρος είναι το κέντρο όπου γύρω του αναπτύσσονται όλες οι αίθουσες του κτιρίου με τέτοιο τρόπο ώστε κάθε αίθουσα να έχει οπτική επαφή με τις υπόλοιπες. Κάτι τέτοιο συμβάλλει έτσι ώστε τα παιδιά και οι νηπιαγωγοί να νιώθουν σαν μια μεγάλη παρέα αλλά και, κυρίως, να γνωρίζουν οι νηπιαγωγοί ανά πάσα στιγμή τι συμβαίνει στις υπόλοιπες αίθουσες.

Συγκεκριμένα γύρω από το αίθριο αναπτύσσονται τρεις αίθουσες διδασκαλίας, ένα γυμναστήριο, μια αίθουσα εργαστηρίου και μια τραπεζαρία- κουζίνα.

Στο σημείο αυτό αναγκαίο είναι να περιγραφεί κάθε χώρος αναλυτικά. Αρχικά, ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι οι γωνιές που υπάρχουν στις αίθουσες είναι ενδεικτικές. Στην πραγματικότητα χρειάζεται να βρίσκονται όλες σε κάθε αίθουσα διδασκαλίας και επιπλέον άλλες όπως γωνιά νερού και άμμου, γωνιά φύσης, γωνιά κομμωτηρίου, γωνιά φυσικών επιστημών κ.τ.λ.

Αναλυτικά, λοιπόν, μπαίνοντας στο αίθριο, η πρώτη αίθουσα που βρίσκεται στα δεξιά είναι η αίθουσα εργαστηρίων. Αυτή περιέχει χώρο εκμάθησης υπολογιστών, όπου τα παιδιά μπορούν να έρθουν σε επαφή ίσως για πρώτη φορά με τον υπολογιστή και την τεχνολογία μαθαίνοντας τις βασικές του λειτουργίες και τι μπορεί να προσφέρει αυτός. Υπάρχει επίσης βίντεο και τηλεόραση για προβολή διαφόρων βίντεο και άλλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Σε άλλο χώρο της αίθουσας υπάρχει το εργαστήριο εικαστικών όπου τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν, να κατασκευάσουν και γενικά να αναπτύξουν την καλλιτεχνική τους πλευρά. Σ' αυτό, εκτός των άλλων υλικών (τραπέζια εργασίας, χρώματα, παλέτες, ράφια για την τοποθέτηση των υλικών) υπάρχει και ο ειδικός φούρνος όπου μπορούν να ψηθούν τα έργα των παιδιών από ειδικά υλικά.

Προχωρώντας στην διπλανή πόρτα υπάρχει μια αίθουσα διδασκαλίας έκτασης περίπου 80-100 m². Πρόκειται για μια αίθουσα όπου επιτρέπεται η ελευθερία και η άνεση κινήσεων κατά τις δραστηριότητες.

Αναλυτικά αποτελείται από τη γωνιά συζήτησης, καρέκλες και τραπέζια σωστά τοποθετημένα στο χώρο 'ώστε να μην εμποδίζουν τις κινήσεις των παιδιών, γωνιά μουσικής όπου υπάρχουν διάφορα όργανα για να εξερευνήσουν τα παιδιά τους ήχους, τη μουσική και παράλληλα να αναδειχθούν τυχόν ταλέντα τους. Επίσης υπάρχει γωνιά μαγαζιού αλλά και γωνιά βιβλιοθήκης για να δοθεί το κίνητρο στα παιδιά να γνωρίσουν το χώρο του βιβλίου. Οι τοίχοι και το πάτωμα είναι αρμονικά συνδυασμένα χρωματικά και στους τοίχους υπάρχουν διάφορα σχέδια, καθρέφτης (καθρέφτες υπάρχουν παντού για να εξερευνούν τα παιδιά τον εαυτό τους και το περιβάλλον τους αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί, με την κατάλληλη οργάνωση, και ως γωνιά μεταμφιέσεων) (βλ. σελ. 61-63) και φελλοπίνακας για την έκθεση των έργων των παιδιών. Πρέπει να αναφερθεί ξανά ότι στην αίθουσα όπως και σε όλες τις αίθουσες υπάρχουν μεγάλα παράθυρα ώστε να έχει άπλετο φως ημέρας αλλά και για να έχουν τα παιδιά άμεση επαφή με το φυσικό εξωτερικό περιβάλλον. Τέλος υπάρχει και πόρτα προς τον εξωτερικό χώρο για εύκολη και γρήγορη πρόσβαση προς την εξωτερική αυλή.

0x1

Δίπλα από αυτήν την αίθουσα υπάρχει ο χώρος της τραπεζαρίας και της κουζίνας. Ο χώρος αυτός αποτελείται από πολλά τραπεζάκια και καρέκλες σε πλήρη χρωματική αρμονία, για το γεύμα των παιδιών. Τα τραπεζάκια είναι στρωμένα με τραπεζομάντιλα ώστε τα παιδιά να νιώθουν σαν να βρίσκονται σπίτι τους (βλ. σελ.29). Οι τοίχοι είναι διακοσμημένοι με εικόνες που έχουν σχέση με την διατροφή και με καθρέφτες.

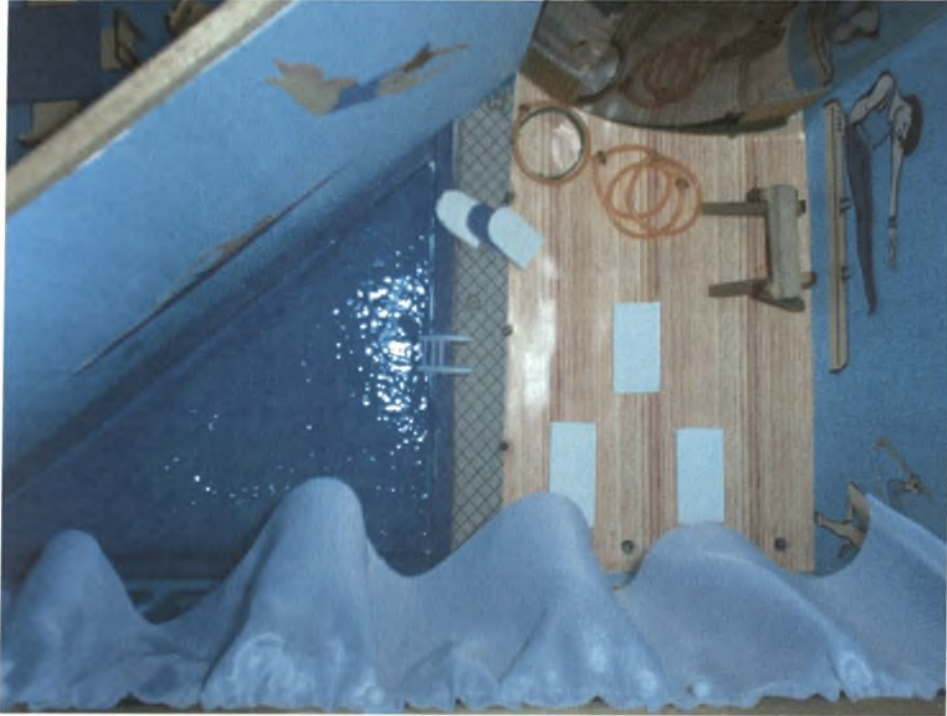
Η κουζίνα είναι σχετικά απομονωμένη αλλά συνδέεται με την τραπεζαρία με εύκολα ανοιγόμενες πόρτες για εύκολη μετακίνηση από αυτήν προς την τραπεζαρία και αντίστροφα. Υπάρχουν ντουλάπια, φούρνος, ψυγείο και ό,τι άλλο έχει μια κουζίνα για την καλή υγιεινή και την καλή συντήρηση των τροφίμων.

Ακολουθώντας την κυκλική πορεία του αίθριου βρίσκεται η δεύτερη αίθουσα διδασκαλίας. Πρόκειται για μια μεγάλη αίθουσα που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η γαλάζια αίθουσα. (όπως και κάθε αίθουσα διδασκαλίας έχει τα δικά της χρώματα, κόκκινη αίθουσα, πράσινη αίθουσα). Στην αίθουσα αυτή υπάρχει η γωνιά του παιδαγωγικού υλικού, συρτάρια τακτοποίησης, γωνιά συζήτησης, τραπεζάκια εργασίας και καρεκλάκια. Υπάρχει επίσης ένας χώρος με κουκλοθέατρο όπου εκεί ο/η νηπιαγωγός και τα παιδιά περνούν ευχάριστες ώρες ψυχαγωγίας, αλλά και γωνιά εικαστικών με καβαλέτο. Πάντα και σε κάθε αίθουσα υπάρχει γωνιά βιβλιοθήκης και μελέτης ενώ στους τοίχους και στα παράθυρα υπάρχουν διάφορα διακοσμητικά σκίτσα αλλά και αναρτημένος φελλοπίνακας για τα έργα των παιδιών.

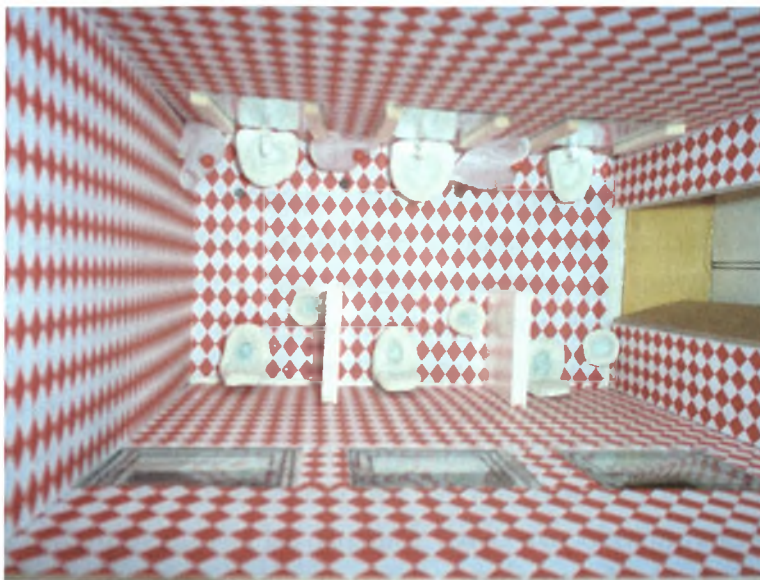
Δίπλα στην αίθουσα αυτή υπάρχει το γυμναστήριο. Είναι ένας μεγάλος χώρος έκτασης περίπου 200m² στρωμένος με αντιολισθητικό παρκέ για αποφυγή ατυχημάτων. Ο χώρος αυτός είναι πλήρως εξοπλισμένος με όργανα γυμναστικής, στρώματα, δοκό, στεφάνια έτσι ώστε τα παιδιά με την βοήθεια του καθηγητού φυσικής αγωγής να ασχολούνται με διάφορα αγωνίσματα, με την καθημερινή άσκηση αλλά και με άλλες δραστηριότητες φυσικής άσκησης. Στην επάνω γωνία υπάρχει πισίνα όπου τα παιδιά με την βοήθεια του δασκάλου θα μάθουν να κολυμπούν.

Η τελευταία αίθουσα διδασκαλίας(πράσινη αίθουσα) περιέχει τραπεζάκια εργασίας και καρέκλες, κουκλόσπιτο πλήρως εξοπλισμένο όπου τα παιδιά περνούν ώρες της ημέρας, γωνιά συζήτησης, γωνιά βιβλιοθήκης, γωνιά εικαστικών με καβαλέτο. Στους τοίχους υπάρχει καθρέφτης όπως και φελλοπίνακας με αναρτημένα τα έργα των παιδιών.

Ανάμεσα στην τραπεζαρία και στην δεύτερη αίθουσα διδασκαλίας υπάρχει διάδρομος ο οποίος οδηγεί στις τουαλέτες των παιδιών. Εκεί υπάρχουν αρκετές λεκάνες και νεροχύτες στα μέτρα των παιδιών, χωρισμένες με χαμηλά τοιγάκια. Υπάρχουν επίσης καθρέφτες και πετσέτες για να πλένονται και να σκουπίζονται τα παιδιά.

Στην απέναντι πλευρά του διαδρόμου υπάρχει η αποθήκη παιδαγωγικού και λοιπού υλικού. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο διάδρομος αυτός οδηγεί στο πίσω μέρος του κτιρίου όπου υπάρχει και η έξοδος κινδύνου.

Αξίζει να επισημανθεί ότι οι χώροι είναι αρκετά ευρύχωροι για να φιλοξενούν πολυπληθή τμήματα. Όμως καλό θα ήταν τα τμήματα να είναι ολιγομελή ώστε οι δραστηριότητες και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα να γίνονται με ευκολία και τα παιδιά να συμμετέχουν περισσότερη ώρα σε κάθε δραστηριότητα. Αποτέλεσμα : Να μην νιώθουν απλοί θεατές και έτσι να αναπτύσσουν ενεργητικότητα, πρόθυμη συμμετοχή όπως επίσης και μεγαλύτερη πρωτοβουλία και επινοητικότητα.

Ο εξωτερικός χώρος, δηλαδή το προαύλιο του νηπιαγωγείου είναι αρκετά μεγάλος. Περιφραγμένος με χαμηλό τοίχο από τούβλο και με δικτυωτό κάγκελο δίνει την δυνατότητα στα παιδιά να έχουν οπτική επαφή με τον έξω κόσμο(βλ. σελ.25,28,33).

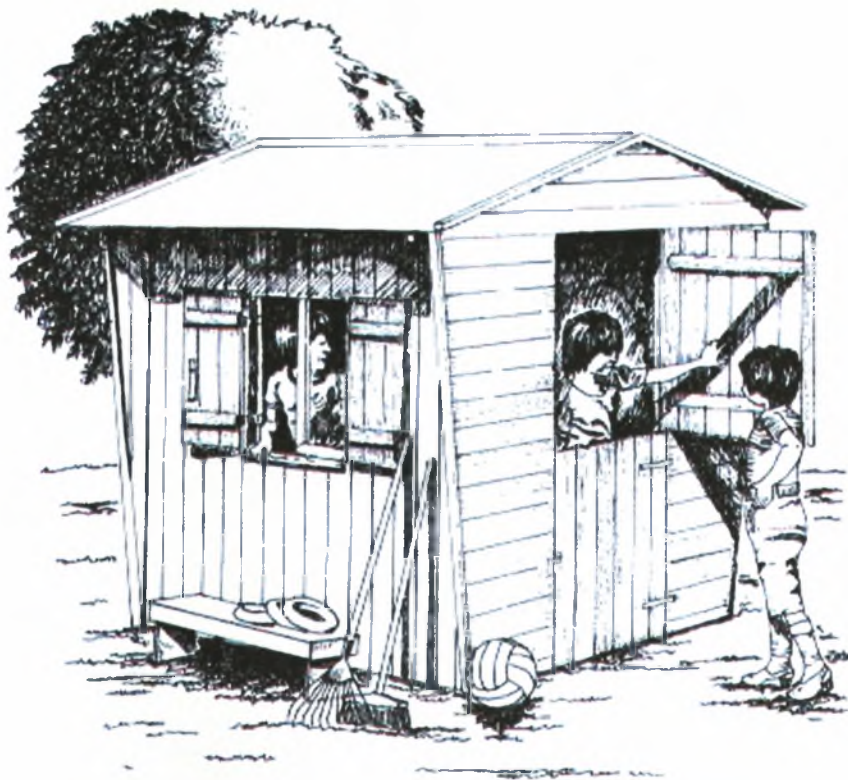
Στην εξωτερική αυλή υπάρχει ένας βασικός πέτρινος διάδρομος ο οποίος έχει πρόσβαση σχεδόν σε όλα τα σημεία του κήπου. Όλος ο χώρος είναι στρωμένος με γκαζόν και διακοσμημένος με φυτά, θάμνους και δέντρα. Με την είσοδο στη σχολική αυλή, στη δεξιά πλευρά υπάρχουν παγκάκια και ένα ξύλινο κιόσκι όπου τα παιδιά μπορούν να ξεκουραστούν να κουβεντιάσουν και να αναπτύξουν την κοινωνικότητα τους. Δεξιότερα υπάρχει η παιδική χαρά στην οποία υπάρχουν κούνιες, τσουλήθρες, τραμπάλες, και εκεί τα παιδιά μπορούν να παίξουν και να διασκεδάσουν. Ο χώρος είναι περιορισμένος με χαμηλό τοίχο και στρωμένος με ασφαλές υλικό για αποφυγή ατυχημάτων των παιδιών. Υπάρχει επίσης και αμμοδόχος στο χώρο της τσουλήθρας. Η ύπαρξη βρύσης θεωρείται αναγκαία για να πλένονται και να ξεδιψούν. Δίπλα υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου και μπάσκετ όπου τα παιδιά ασχολούνται με το άθλημα που τους αρέσει. Στο βάθος υπάρχει χώρος για άλογα όπου με την βοήθεια ειδικού δασκάλου μπορούν τα παιδιά να πάρουν τις πρώτες γνώσεις στην ιππασία. Στο χώρο αυτό θα μπορούσαν να υπάρχουν και άλλα ζώα τα οποία θα φρόντιζαν οι μικροί μαθητές.

Προχωρώντας από την κεντρική είσοδο της αυλής προς το αριστερό τμήμα βρίσκουμε μια ρηχή ακίνδυνη τεχνητή λιμνούλα, που μπορεί να χαρακτηριστεί και ως γωνιά νερού, καθώς επίσης και μια γεφυρούλα. Στη συνέχεια βρίσκουμε ένα μικρό σπιτάκι το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για το παιχνίδι των παιδιών αλλά και για αποθηκευτικός χώρος παιχνιδιών. Η υπόλοιπη αριστερή πλευρά της αυλής είναι στρωμένη μόνο με γκαζόν και έτσι αφήνεται χώρος στα παιδιά να μπορέσουν να ασχοληθούν με την διαμόρφωσή του, φυτεύοντας και φροντίζοντας τα δικά τους φυτά και λουλούδια. Εξαιρεση αποτελεί η πίσω γωνία όπου υπάρχει χώρος κυκλοφοριακής αγωγής. Εκεί τα παιδιά μπορούν να μάθουν τα βασικά σήματα κυκλοφορίας.

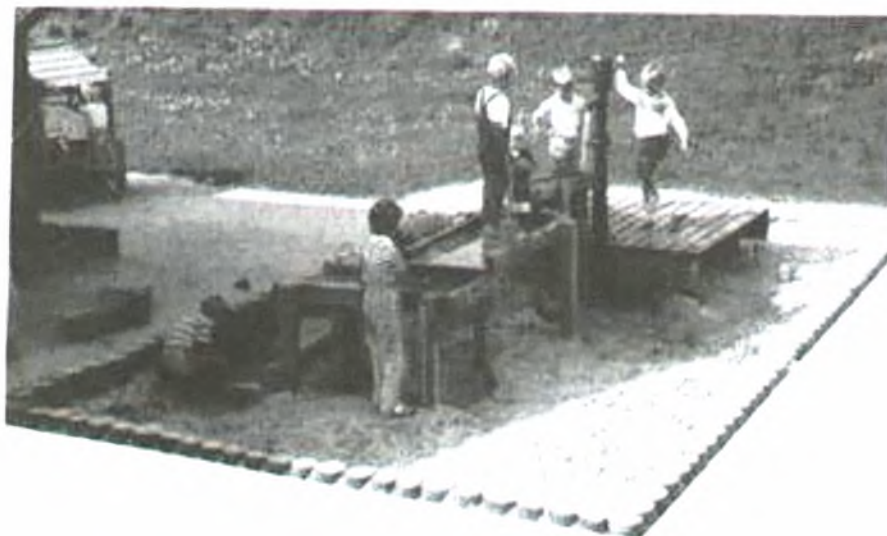
Γενικά πρέπει να σημειώσουμε ότι σε όλη την αυλή υπάρχουν πολλά δέντρα και φυτά αλλά και σκόρπιοι κορμοί δέντρων όπου τα παιδιά παίζουν σκαφαλώνοντας πάνω σ' αυτούς.

Συνοψίζοντας για τον σχεδιασμό και την δημιουργία ενός πρότυπου χώρου νηπιαγωγείου πρέπει να συμπράξουν πολλοί παράγοντες και φορείς. Ο κρατικός και ιδιωτικός φορέας, οι εκπαιδευτικοί και όσοι έχουν σχέση με χώρο και εκπαίδευση. Πρέπει να τονίσουμε ότι η ενημέρωση, η ανταλλαγή απόψεων και οι συζητήσεις συμβάλλουν στην καλύτερευση της λειτουργίας των νηπιαγωγείων. Σ' αυτό σπουδαίο ρόλο παίζει και ο/η νηπιαγωγός που πρέπει να διαβάζει, να παρακολουθεί σεμινάρια, να συζητάει προβλήματα με συναδέλφους και με ειδικούς, να επισκέπτεται αξιόλογα νηπιαγωγεία ώστε να βλέπει πως οργανώνεται και χρησιμοποιείται ο χώρος ώστε να βελτιώνεται συνεχώς. Ζώντας σε ένα χώρο αρμονικά οργανωμένο και εκπαιδύοντας σωστά τα παιδιά επιτυγχάνεται ο στόχος της σωστής προσχολικής εκπαίδευσης που είναι η βάση για την δημιουργία σωστών και ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων στην κοινωνία.

13. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σπιτάκι αυλής για παιχνίδι ή για αποθηκευτικό χώρο

Αμμοδόχος

Κιόσκι αυλής

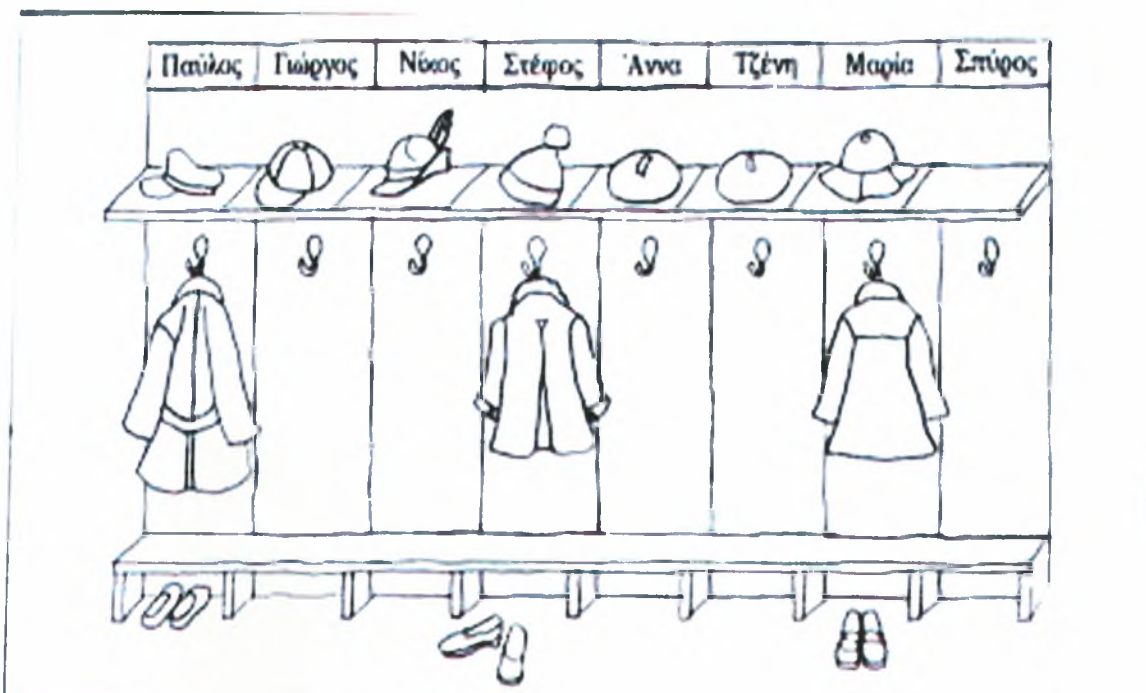
Γήπεδο μπάσκετ

Χώρος φροντίδας ζώων

Παιδική χαρά

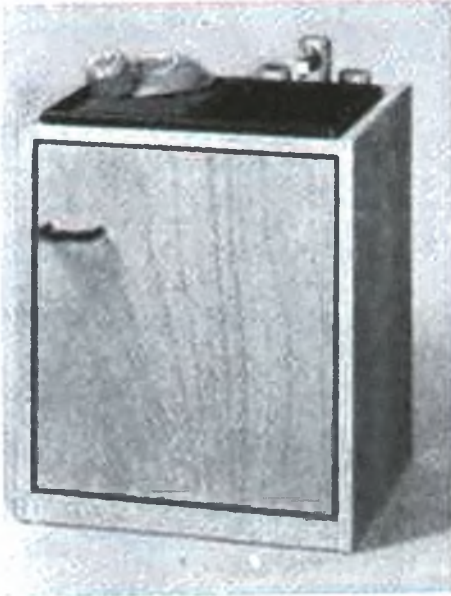

Βεστιάριο

Γωνιά συζήτησης

Έπιπλα κουκλόσπιτου

νεροχύτης

κουζίνα

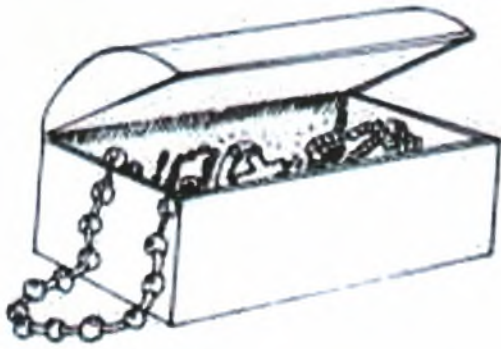
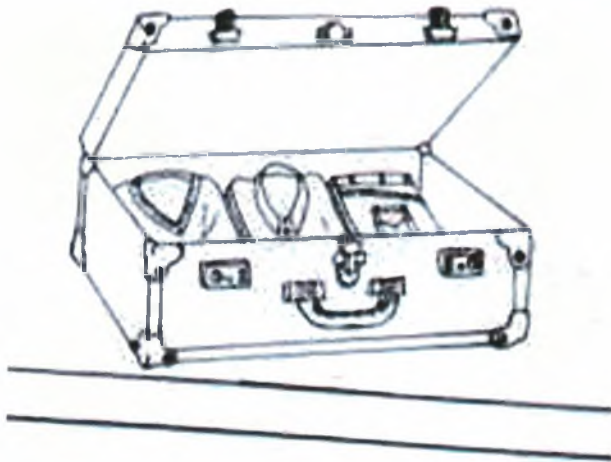

πλυντήριο

ψυγείο

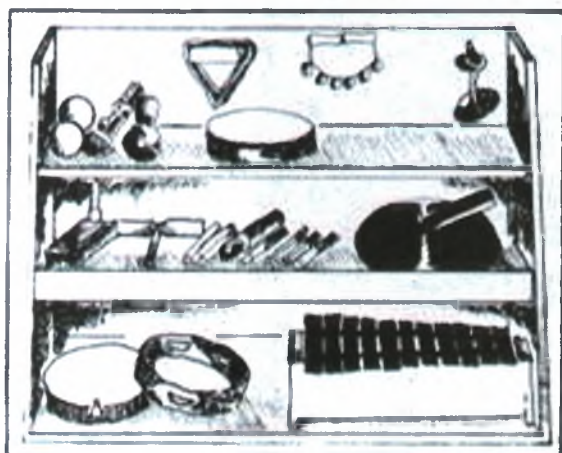
Μπαούλα για την γωνιά μεταμφιέσεων

Υλικά για τη γωνιά με το μαγαζάκι

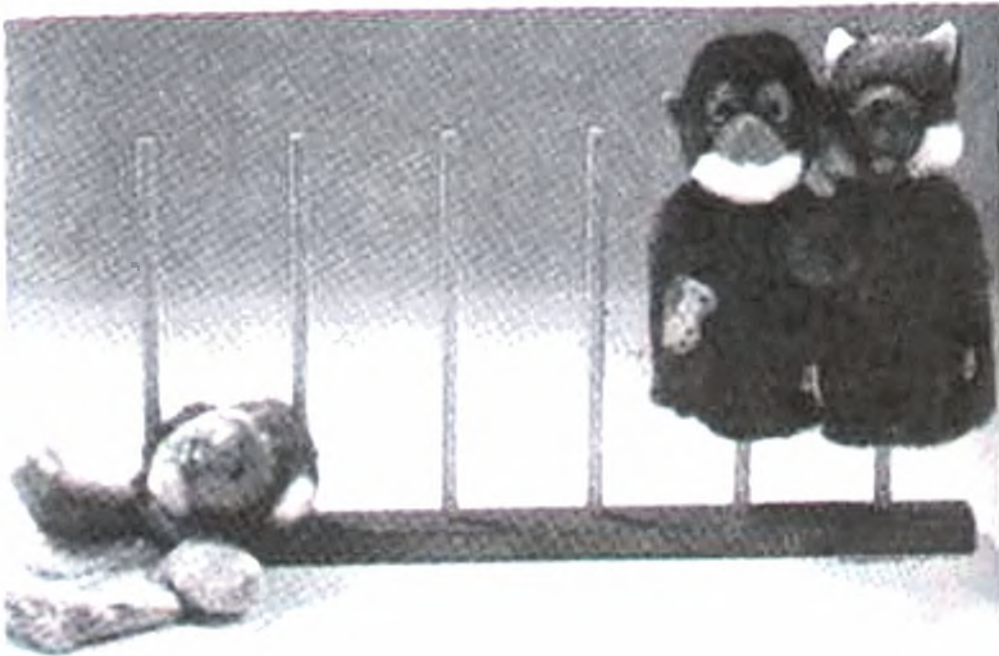

Καναπεδάκι για την γωνιά βιβλιοθήκης

**Ταχτοποίηση των μουσικών
οργάνων
στην γωνιά μουσικής**

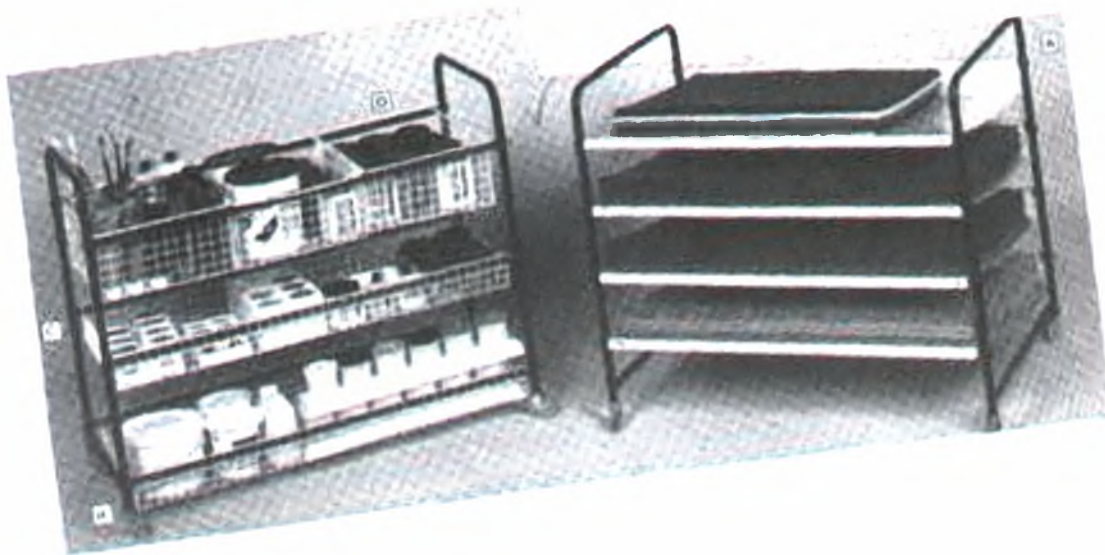

Θήκη για τοποθέτηση κούκλων κουκλοθέατρου

**Πάνινο
κουκλο
θέατρο**

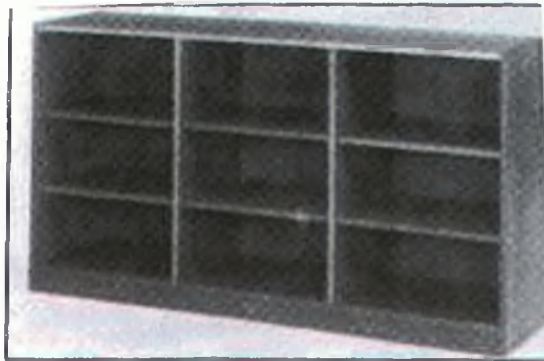

Ταχτοποίηση υλικού εικαστικών

Καβαλέτο

Έπιπλα ταξτοποίησης υλικού

Είσοδος νηπιαγωγείου

Ταχτοποίηση υλικού

Πηγή: Παπανικολάου Ρούλα, 1999

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Γωνιά κουκλοθέατρου

Πολλές φορές το υλικό του είναι καταστρεμμένο ή ανεπαρκή, αντίθετα με την εξωτερική του εμφάνιση

Γωνιά παιδαγωγικού υλικού

Πολλές φορές τα παιδαγωγικά παιχνίδια είναι πολύ πρόχειρα τοποθετημένα και η γωνιά δεν είναι πλήρως οργανωμένη

Άλλες φορές είναι κατεστραμμένο Και άλλες φορές στοιβαγμένο το ένα πάνω στο άλλο χωρίς σωστή οργάνωση

Γωνιά μουσικής

Ορισμένες φορές αποτελείται από πρόχειρα τοποθετημένα όργανα σε μια γωνιά του τοίχου

Άλλες φορές τοποθετείται στον ίδιο χώρο με άλλες γωνιές

Ή σε πολύ ψηλό μέρος της αίθουσας, με αποτέλεσμα να μην έχουν εύκολη πρόσβαση τα παιδιά εξαιτίας του χαμηλού αναστήματός τους

Γωνιά εικαστικών

Η διάταξη των τραπεζιών μπορεί να γίνει με ποικίλους τρόπους

Συνήθως το καβαλέτο είναι παραμελημένο και βρώμικο

Ή και τελείως αχρησιμοποίητο

Τα παιδιά μπορεί να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στα υλικά

Μπορεί όμως και να ισχύει και το αντίθετο όταν αυτά είναι τοποθετημένα σε υψηλό σημείο

Γωνιά βιβλιοθήκης

Η γωνιά της βιβλιοθήκης μπορεί να αποτελείται από αρκετά καλοδιατηρημένα βιβλία

Μπορεί να μην έχει ποικιλία από βιβλία, ώστε να μπορούν τα παιδιά να επιλέγουν

Μπορεί να είναι πρόχειρα στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο χωρίς να υπάρχει ορατότητα του τίτλου τους

Μπορεί όμως να μην είναι καθόλου οργανωμένη με πλήρη έλλειψη από βιβλία

Γωνιά συζήτησης

Συνήθως αποτελείται από καναπεδάκια τοποθετημένα σε μια γωνιά της αίθουσας με ποικίλους τρόπους

Άλλες φορές αποτελείται από ξύλινα παγκάκια

Γωνιά φυσικής αγωγής

Ορισμένες φορές αποτελείται από ελάχιστο υλικό και δεν έχει δικό της χώρο μέσα στην αίθουσα

Γωνιά μανάβικου- Σούπερ μάρκετ

Πολλές φορές δεν είναι σωστά οργανωμένο και έτσι δεν έχει το απαραίτητο υλικό (συσκευασίες τροφίμων κ.τ.λ.)

Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει απλά και μόνο το έπιπλο, χωρίς να είναι ούτε εφοδιασμένο με τα αναγκαία υλικά και ούτε καν τοποθετημένο σε σωστό χώρο, αντίθετα καταχωνιασμένο, με αποτέλεσμα να μην κεντρίζει το ενδιαφέρον των παιδιών

Γωνιά μαραγκού

Το ίδιο συμβαίνει και με τη γωνιά του μαραγκού

Γωνιά κοιμωτηρίου

Ορισμένες φορές η γωνιά του κοιμωτηρίου δεν είναι εξοπλισμένη με το απαραίτητο υλικό και δεν έχει δικό της χώρο στην αίθουσα

Γωνιά μεταμφίεσης

Πολλές φορές η γωνιά μεταμφίεσης υπάρχει εικονικά στην αίθουσα(μόνο ως έπιπλο) και στα ράφια του φιλοξενεί υλικά άλλης γωνιάς(π.χ. οικοδομικό υλικό)

Γωνιά κουκλόσπιτου

Δεν υπάρχει πάντα ειδικός χώρος για το κουκλόσπιτο και γι' αυτό συνήθως υπάρχουν μόνο ορισμένα από τα έπιπλα του(π.χ. κουζίνα) τοποθετημένα σε μια γωνιά της αίθουσας

Βεστιάριο

Το βεστιάριο, όταν αυτό υπάρχει, συνήθως αποτελείται από κρεμάστρες στο ύψος των παιδιών

Άλλες φορές όμως βρίσκονται σε πολύ ψηλότερο μέρος από όσο τα παιδιά μπορούν να φτάσουν

Γωνιά έκθεσης έργων

Η έκθεση των έργων των παιδιών συχνά είναι πρόχειρη τοποθέτηση τους σε ένα πίνακα

Υπάρχουν και φορές όμως που είναι τοποθετημένα προσεγγμένα σ' αυτόν

Η κρεμασμένα κατά μήκος της αίθουσας

Χώρος τακτοποίησης υλικού

Μπορεί να τακτοποιούνται μέσα σε ντουλάπια

Μπορεί όμως και μέσα σε ειδικά διαμορφωμένα συρτάρια, τα οποία γράφουν απ' έξω το όνομα κάθε παιδιού

Αποθηκευτικός χώρος

Τα υλικά συνήθως είναι στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο ή μέσα σε σακούλες χωρίς σωστή οργάνωση

Η έδρα του/ της νηπιαγωγού

Το γραφείο-έδρα του/της νηπιαγωγού πιάνει πάντα σημαντικό χώρο της αίθουσας

Γωνιά εποπτικού υλικού

Τα υλικά αυτής της γωνιάς συνήθως τα χειρίζεται μόνο ο/η νηπιαγωγός

Κουζίνα- τραπέζαρία

Η κουζίνα πρέπει πάντα να είναι πλήρης οργανωμένη και καθαρή

Καλό είναι τα τραπεζάκια να είναι πάντα τακτοποιημένα, καθαρά και το κλίμα που κυριαρχεί στο χώρο να είναι ευχάριστο

Παράθυρα

Τα μεγάλα παράθυρα συμβάλλουν στην οπτική επαφή του παιδιού με το εξωτερικό περιβάλλον

Οι τουαλέτες

Οι τουαλέτες πρέπει να είναι καθαρές και κατασκευασμένες στην «παιδική κλίμακα» για μεγαλύτερη ευκολία στα νήπια

Η είσοδος του νηπιαγωγείου

Συχνά η είσοδος του νηπιαγωγείου είναι παραμελημένη ενώ θα έπρεπε να είναι διακοσμημένη με τέτοιο τρόπο ώστε να προσελκύει τα παιδιά (και καλό θα ήταν να μην έχει πολλά σκαλιά)

Η εσωτερική διακόσμηση της αίθουσας

Η εσωτερική διακόσμηση της αίθουσας πρέπει να είναι χαρούμενη και να κυριαρχείται από φωτεινά χρώματα

Η αυλή

Πολλές φορές η αυλή είναι τελείως παραμελημένη, χωρίς καμία οργάνωση που να την κάνει ελκυστική για τα παιδιά

Ωστόσο η ύπαρξη παιδικής χαράς δεν επαρκεί πάντα για την σωστή οργάνωση του χώρου, αφού απαιτείται και η συντήρησή τους.

Αν και το κιόσκι χρειάζεται σε μια αυλή. Ορισμένες φορές δεν του δίνεται η απαραίτητη προσοχή με αποτέλεσμα να παραμελείται και τελικά να μην χρησιμοποιείται

Η παραμέληση του χώρου αποθήκευσης των υλικών εξωτερικού χώρου οδηγεί στην απομάκρυνσή των παιδιών από αυτόν αλλά και την κακή αισθητική εικόνα της αυλής

14. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παιδαγωγικού περιεχομένου

- **Βαλασάκη Χριστίνα (1991)**. Προσχολική αγωγή- Οργάνωση- Πρόγραμμα. Θεσ/νίκη:Σφακιανάκη
- **Γενειατάκη Ειρήνη**. Ένα οξύτατο πρόβλημα στα δημόσια νηπιαγωγεία μας: Το κτιριακό. Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, τ.5^{ος}
- **Γερμανός Δημήτρης (1998)**. Χώρος και διαδικασίες αγωγής- Η παιδαγωγική ποιότητα του χώρου. Αθήνα: Gutenberg
- **Γερμανός Δημήτρης (2003)**. Οι τοίχοι της γνώσεως- Σχολικός χώρος και εκπαίδευση. Αθήνα:Gutenberg
- **Ιμβριώτη Ρόζα (1983)**. Παιδεία και κοινωνία. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή
- **Κακανά Δόμνα- Μίκα (2000)**. Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων στην προσχολική αγωγή. Αθήνα:Αδελφοί Κυριακίδη α.ε.
- **Α.Γ. Κυρίδης, Χ. Αγγελάκη, Ε. Μαυρικάκη, Σ. Σμαγά (1999)**. Σύγχρονη Εκπαίδευση: Συνθήκες λειτουργίας των δημοσίων σχολείων στην Ελλάδα-Η υλικοτεχνική υποδομή-Η περίπτωση της προσχολικής εκπαίδευσης. τεύχος 104, Ιαν-Φεβρ. Αθήνα
- **Μπότσογλου Καφενία (1997)**. Παιχνιδοκατασκευές ανοιχτού χώρου για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Διδακτορική διατριβή, Α.Π.Θ. Παιδαγωγική σχολή τμήμα νηπιαγωγών. Θεσσαλονίκη
- **Ντολιοπούλου Έλση (2001)**. Σύγχρονες Τάσεις της Προσχολικής Αγωγής. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γιώργος Δάρδανος
- **Ντολιοπούλου Έλση (2003)**. Το ολοήμερο νηπιαγωγείο στην Ελλάδα και σε 12 άλλες χώρες. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα

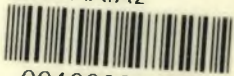
- **Παπανικολάου Ρούλα (1999).** Οργάνωση και διαμόρφωση του χώρου στο νηπιαγωγείο. Αθήνα: Καστανιώτη
- **Σιβροπούλου Ρένα (1999).** Η οργάνωση και ο σχεδιασμός του χώρου(νηπιαγωγείου) στο πλαίσιο του παιχνιδιού. Αθήνα: Πατάκη
- **Πανεπιστημιακές σημειώσεις Παιδαγωγικού τμήματος προσχολικής εκπαίδευσης Θεσσαλίας**

Αρχιτεκτονικού περιεχομένου

- **Αρφάρας Μιχάλης- Μελισσουργάκη Μαριάνθη(2003).** Αρχιτεκτονικό σχέδιο και διακόσμηση. Αθήνα: Καμειρος
- **Αρχιτεκτονικό έργο στην Ελλάδα(2000).** Θεσσαλονίκη: Κτίριο
- **Πατρανικόλα Α.(1972).** Συλλογή από σχεδιαστικά αισθητικά στοιχεία. Αθήνα: Πατρανικόλα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000074855